ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΣΕΝΑΡΙΩΝ

ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΗ ΕΝΟΠΛΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΤΟΥΡΚΙΑΣ–ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

Δυναμική κλιμάκωσης, παράγοντας Ισραήλ, μοντέλο τεσσάρων σεναρίων και στρατηγική αξιολόγηση με επίκεντρο την «ισχύ στο τραπέζι»

Εκπονήθηκε από

Ινστιτούτο TESPAM Kızılelma

Οκτώβριος 2026

TESPAM

Κέντρο Έρευνας Ενεργειακών Στρατηγικών και Πολιτικών της Τουρκίας

ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΣΕΝΑΡΙΩΝ

Ενδεχόμενη Ένοπλη Σύγκρουση Τουρκίας–Ελλάδας στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο

Δυναμική κλιμάκωσης, παράγοντας Ισραήλ, μοντέλο τεσσάρων σεναρίων και στρατηγική αξιολόγηση με επίκεντρο την «ισχύ στο τραπέζι»

Εκπονήθηκε από: ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ KIZILELMA ΤΗΣ TESPAM

Η παρούσα έκθεση δεν αποτελεί σχέδιο πολέμου· είναι μια ανάλυση σεναρίων με στόχο την αποτροπή και τη διαχείριση κρίσεων, η οποία βασίζεται σε ανοικτές πηγές και στις εννοιολογικές εκτιμήσεις αποστράτων στρατιωτικών εμπειρογνωμόνων.

Τίτλος έκθεσης: Ενδεχόμενη ένοπλη σύγκρουση Τουρκίας–Ελλάδας στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο: Δυναμική κλιμάκωσης, παράγοντας Ισραήλ, μοντέλο τεσσάρων σεναρίων και στρατηγική αξιολόγηση με επίκεντρο την «ισχύ στο τραπέζι»

Εκπόνηση: Ινστιτούτο TESPAM Kızılelma

Εκδότης: Κέντρο Έρευνας Ενεργειακών Στρατηγικών και Πολιτικών της Τουρκίας (TESPAM)

Τύπος έκδοσης: Έκθεση Στρατηγικής Ανάλυσης Σεναρίων

Ημερομηνία έκδοσης: Οκτώβριος 2026

Σύστημα παραπομπών: APA 7

Επικοινωνία: info@tespam.org

© 2026 TESPAM. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή, δημοσίευση και διανομή της παρούσας έκθεσης, εξ ολοκλήρου ή μέρους της, χωρίς τη γραπτή άδεια της TESPAM. Επιτρέπονται σύντομα αποσπάσματα για ακαδημαϊκούς και δημόσιους σκοπούς, με την προϋπόθεση ότι αναφέρεται η πηγή.

Προτεινόμενη Παραπομπή (APA 7)

Ινστιτούτο TESPAM Kızılelma. (2026). *Ενδεχόμενη ένοπλη σύγκρουση Τουρκίας–Ελλάδας στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο: Δυναμική κλιμάκωσης, παράγοντας Ισραήλ, μοντέλο τεσσάρων σεναρίων και στρατηγική αξιολόγηση με επίκεντρο την «ισχύ στο τραπέζι»* (Έκθεση Στρατηγικής Ανάλυσης Σεναρίων). Κέντρο Έρευνας Ενεργειακών Στρατηγικών και Πολιτικών της Τουρκίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εκτελεστική Περίληψη **7**

I. Εισαγωγή: Σκοπός, Πεδίο Εφαρμογής και Μέθοδος **10**

I.I. Σκοπός και Πεδίο Εφαρμογής 10

I.II. Εννοιολογικό Πλαίσιο και Βασικές Θέσεις 10

I.III. Μέθοδος 11

I.IV. Περιορισμοί 11

II. Χάρτης των Περιοχών Διαφοράς **13**

II.I. Το Νομικο-Χαρτογραφικό Μέτωπο: Ο Νόμος της Γαλάζιας Πατρίδας, τα 12 Μίλια και οι Πολιτικές Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές 15

III. Περιφερειακοί και Παγκόσμιοι Παράγοντες: Τρέχουσα Τοποθέτηση και Στρατηγικά Βήματα **18**

III.I. Γαλλία: Ένας Παράγοντας Διπλής Τροχιάς 18

III.II. Το Έργο GSI και ο Παράγοντας Nexans 18

III.III. Το Ισραήλ και η Ασπίδα του Αχιλλέα 19

III.IV. ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο, Κίνα και Ρωσία 19

III.V. Περιφερειακή Ευθυγράμμιση 21

IV. Η Μεταβαλλόμενη Ισορροπία Ισχύος: Η Στρατηγική Άνοδος της Τουρκίας και η Αντίληψη Απειλής του Ισραήλ **22**

IV.I. Η Θωράκιση του Εσωτερικού Μετώπου: «Τουρκία Χωρίς Τρομοκρατία» και Ανατολή–Νοτιοανατολική Τουρκία 22

IV.II. Περιφερειακό Άνοιγμα: Συρία, Ιράκ, Κόλπος και Καύκασος 23

IV.III. Η Αντίληψη Απειλής του Ισραήλ 24

IV.IV. Η Θέση της Αποδυνάμωσης δι’ Αντιπροσώπου: Σύγκρουση της Τουρκίας με την Ελλάδα 24

IV.V. Παράνομη Στρατιωτικοποίηση των Νησιών και Συντονισμός με το Ισραήλ 26

V. Ελληνικά Σενάρια Προληπτικού Πλήγματος: Περιεχόμενο, Πηγή και Ασυνέπειες **27**

V.I. Το Περιεχόμενο του Σεναρίου 27

V.II. Δογματική Συγγένεια και το Ζήτημα της Πατρότητας 27

V.III. Ασυνέπειες του Σεναρίου 28

VI. Το Παγκόσμιο Κλίμα Έντασης και ο Κίνδυνος Διεθνούς Πολέμου **30**

VII. ΝΑΤΟ, ΗΠΑ και Ισορροπία Μεγάλων Δυνάμεων: Γιατί η Ουάσιγκτον Δεν Μπορεί να Εμπλακεί σε Θερμή Σύγκρουση με την Τουρκία; **32**

VII.I. ΝΑΤΟ: Μια Ομπρέλα που Καθίσταται Ανενεργή σε Πόλεμο Εντός της Συμμαχίας 32

VII.II. Η Στρατηγική Προτεραιότητα των ΗΠΑ: Ανταγωνισμός με την Κίνα και Σταδιακή Αποχώρηση από την Ευρώπη 33

VII.III. Συνέπειες μιας Αμερικανικής Επέμβασης για την Κίνα και τη Ρωσία 33

VIII. Ενεργειακές Υποδομές: Απαραβίαστες ή Αμοιβαίοι Όμηροι; **35**

IX. Η Τουρκική Αμυντική Βιομηχανία: Η Υλική Βάση της Αποτροπής **37**

IX.I. Κλίμακα, Εγχώρια Συμμετοχή και Βιωσιμότητα 37

IX.II. Κρίσιμα Προγράμματα και Ορόσημα 2025–2026 39
IX.III. Ποιοτική Τομή: Μη Επανδρωμένα Συστήματα, Βαθύ Πλήγμα και Πόλεμος Δικτυοκεντρικός 40
X. Η Στρατιωτική Ισορροπία: Καθαρή Αξιολόγηση 41
XI. Εσωτερικές Δυναμικές και η Πολιτική Λογική του Πολέμου 45
XI.I. Ελλάδα 45
XI.II. Τουρκία 46
XI.III. Η Ορθολογιστική Ανάγνωση του Πολέμου 46
XII. Το Μοντέλο Κλιμάκωσης: Κατώφλια και Πυροδότες 47
XIII. Το Μοντέλο Σεναρίων 50
XIII.I. Σ1 — Διαχειριζόμενη Κρίση 51
XIII.II. Σ2 — Σύγκρουση Περιορισμένη σε Ώρες 52
XIII.III. Σ3 — Ένα Πρώτο Πλήγμα υπό Ισραηλινή Καθοδήγηση και η Ολοκληρωμένη Απάντηση της Τουρκίας 52
XIII.IV. Σ4 — Παρατεινόμενος και Διεθνοποιημένος Πόλεμος 56
XIV. Διεθνής Αντίδραση και Δυναμική της Κατάπαυσης του Πυρός 58
XV. Η Τάξη Πραγμάτων μετά τον Πόλεμο και η «Ισχύς στο Τραπέζι» 60
XVI. Μια Στρατηγική Ανάγνωση για την Ελληνική Κοινή Γνώμη: Η Ορθολογικότητα της Μείωσης της Έντασης 63
XVII. Αξιολόγηση και Προτάσεις Πολιτικής 65
XVII.I. Αποτροπή και Ετοιμότητα 65
XVII.II. Διαχείριση Κρίσεων 66
XVII.III. Διπλωματία και Ενέργεια 66
XVIII. Συμπέρασμα 68
Βιβλιογραφία 70

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Θέματα διαφοράς και δυνατότητα κλιμάκωσης 13
Πίνακας 2. Δείκτες της θέσης της αποδυνάμωσης δι’ αντιπροσώπου 25
Πίνακας 3. Ασυνέπειες του ελληνικού σεναρίου προληπτικού πλήγματος 28
Πίνακας 4. Πιθανές επιλογές επέμβασης των ΗΠΑ και τα στρατηγικά τους κόστη 34
Πίνακας 5. Σύγκριση ενεργειακής εξάρτησης (κατά προσέγγιση, 2025–2026) 36
Πίνακας 6. Επιλεγμένα προγράμματα της τουρκικής αμυντικής βιομηχανίας και τρέχουσα κατάσταση (2025–2026) 39
Πίνακας 7. Καθαρή αξιολόγηση βάσει δυνατοτήτων 42
Πίνακας 8. Η τουρκοελληνική κλίμακα κλιμάκωσης 48
Πίνακας 9. Πίνακας σεναρίων 50
Πίνακας 10. Αξιολόγηση εφικτότητας των επιχειρησιακών γραμμών του Σ3 54
Πίνακας 11. Είδη κέρδους ως προς την ισχύ στο τραπέζι 61

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΧΑΡΤΩΝ

Σχήμα 1. Οι τέσσερις βασικές θέσεις της έκθεσης και το κοινό τους συμπέρασμα 11
Χάρτης 1. Κύριες περιοχές διαφοράς στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο 14
Χάρτης 2. Σύγκριση των σεναρίων χωρικών υδάτων 6 και 12 ναυτικών μιλίων στο Αιγαίο 15
Σχήμα 2. Η αλυσίδα της «διπλής σκανδάλης» στο νομικο-χαρτογραφικό μέτωπο 16
Χάρτης 3. Στρατηγικοί κόμβοι περιφερειακών και παγκόσμιων παραγόντων στην Ανατολική Μεσόγειο 20
Χάρτης 4. Κρίσιμες ενεργειακές υποδομές της περιοχής: κόμβοι αμοιβαίας ομηρίας 36
Σχήμα 3. Τουρκία και Ελλάδα: βασικοί δείκτες ασυμμετρίας (2026) 37
Σχήμα 4. Χρονοδιάγραμμα της Ασπίδας του Αχιλλέα και ορόσημα των τουρκικών αμυντικών προγραμμάτων (2025–2032) 40
Σχήμα 5. Οπτικό μοντέλο της τουρκοελληνικής κλίμακας κλιμάκωσης 49
Σχήμα 6. Χώρος σεναρίων: οι άξονες έντασης-διάρκειας και διεθνοποίησης 51
Σχήμα 7. Τοποθέτηση των ειδών κέρδους ως προς την ισχύ στο τραπέζι 62

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΟΖ	Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΘΠΠ	Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή
NATO	Οργανισμός Βορειοατλαντικής Συνθήκης
TBMM	Τουρκική Μεγάλη Εθνοσυνέλευση
ΤΔΒΚ	Τουρκική Δημοκρατία Βορείου Κύπρου
CEF	Μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη»
DEHUKAM	Κέντρο Ερευνών Δικαίου της Θάλασσας του Πανεπιστημίου της Άγκυρας
FSRU	Πλωτή Μονάδα Αποθήκευσης και Επαναεριοποίησης
GKRY	Διοίκηση των Ελληνοκυπρίων του Νότου της Κύπρου (Güney Kıbrıs Rum Yönetimi)
GSI	Great Sea Interconnector (Μεγάλος Θαλάσσιος Διασυνδετής)
HVDC	Συνεχές Ρεύμα Υψηλής Τάσης
ICJ	Διεθνές Δικαστήριο
LANDCOM	Διοίκηση Χερσαίων Δυνάμεων Συμμαχίας του NATO
LNG	Υγροποιημένο Φυσικό Αέριο
MDCA	Συμφωνία Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας
MİLGEM	Εθνικό Πρόγραμμα Πλοίων
MUGEM	Εθνικό Αεροπλανοφόρο
NAMFI	Εγκατάσταση Εκτόξευσης Πυραύλων του NATO
NAVTEX	Σύστημα Ναυτιλιακών Προειδοποιήσεων
NOTAM	Ειδοποίηση προς Αεροπόρους
SSB	Προεδρία Αμυντικών Βιομηχανιών
TANAP	Διαανατολικός Αγωγός Φυσικού Αερίου (Trans-Anatolian)
TAP	Διαδριατικός Αγωγός Φυσικού Αερίου (Trans Adriatic)
TESPAM	Κέντρο Έρευνας Ενεργειακών Στρατηγικών και Πολιτικών της Τουρκίας
UAV	Μη Επανδρωμένο Αεροσκάφος / Οπλισμένο Μη Επανδρωμένο Αεροσκάφος
UMV	Μη Επανδρωμένο Ναυτικό Όχημα
UNCLOS	Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας

Εκτελεστική Περίληψη

Οι διαφορές μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο —υφαλοκρηπίδα, χωρικά ύδατα, αποκλειστική οικονομική ζώνη (AOZ), στρατιωτικοποίηση των νησιών, πολιτικό καθεστώς της Κύπρου, γραμμή του Έβρου (Meriç) και μετανάστευση— διαχειρίζονται εδώ και πάνω από μισό αιώνα «λίγο κάτω από το κατώφλι της θερμής σύγκρουσης». Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει την εικόνα που θα μπορούσε να προκύψει σε περίπτωση που το κατώφλι αυτό ξεπεραστεί. Το πράττει στο πλαίσιο ενός μοντέλου τεσσάρων σεναρίων, λαμβάνοντας υπόψη και τις τεχνικές παραδοχές αποστράτων ανώτατων στρατιωτικών εμπειρογνωμόνων με πολυετή θητεία στον χώρο, και ελέγχοντας τις σχετικές προσεγγίσεις με δεδομένα ανοικτών πηγών.

Τα βασικά ευρήματα της έκθεσης μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- **Αυτό που θα πυροδοτήσει τον πόλεμο δεν είναι η συνηθισμένη τριβή, αλλά ένα «συμβάν-κατώφλι» που συνεπάγεται απώλεια ανθρώπινων ζωών και έχει αναγνωρίσιμο δράστη:** Οι ανταλλαγές πυρών στον Έβρο, τα περιστατικά επαναπροώθησης μεταναστών, οι εμπλοκές αεροσκαφών και τα κλειδώματα ραντάρ είναι συμπεριφορές «γκρίζας ζώνης» που και οι δύο πλευρές έχουν εσωτερικεύσει εδώ και δεκαετίες. Αντίθετα, η βύθιση ή η κατάρριψη ενός πολεμικού πλοίου, ενός αεροσκάφους ή ενός ερευνητικού σεισμογραφικού σκάφους θα μπορούσε να πυροδοτήσει μια αυτόματη δυναμική αντιποίνων μέσω της κοινής γνώμης και των κανόνων εμπλοκής. Η ρεαλιστική διάκριση μεταξύ των δύο είναι ουσιώδης σε κάθε ανάλυση.
- **Σε επιχειρησιακό επίπεδο, η Τουρκία διαθέτει σαφή πλεονεκτήματα ως προς τη γεωγραφία, τη μάζα, τα μη επανδρωμένα συστήματα, τον ηλεκτρονικό πόλεμο και την εφοδιαστική:** Η Ελλάδα επιχειρεί να καλύψει το ποιοτικό κενό με Rafale/Meteor, F-16 Viper, φρεγάτες FDI, υποβρύχια Type 214 και το ολοκληρωμένο πρόγραμμα αεράμυνας «Ασπίδα του Αχιλλέα» (Achilles Shield), αξίας περίπου 3 δισ. ευρώ, που υπέγραψε με το Ισραήλ τον Αύγουστο του 2026. Ωστόσο αυτό δεν επαρκεί για να οργανώσει αποτελεσματική άμυνα απέναντι στην Τουρκία.
- **Το στρατηγικό αποτέλεσμα μπορεί να διαμορφωθεί ανεξάρτητα από το επιχειρησιακό:** Η πρώτη χρήση βίας εναντίον κράτους-μέλους της ΕΕ θα ενεργοποιούσε κόστη όπως το άρθρο 42 παρ. 7 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής της στρατηγικής εταιρικής σχέσης Γαλλίας–Ελλάδας του 2021, κυρώσεις, φυγή κεφαλαίων και απώλεια εσόδων από τον τουρισμό και τη διαμετακόμιση. Βέβαια, δεν είναι σαφές ποιος θα πραγματοποιήσει την πρώτη επίθεση. Από την άλλη πλευρά, η Τουρκία διατηρεί σε επιφυλακή τον εξοπλισμό που της επιτρέπει να δώσει πολύ γρήγορες και σκληρές απαντήσεις σε μια ελληνική πρώτη επίθεση. Συνεπώς, καθοριστικό θα είναι λιγότερο το ερώτημα «ποιος χτυπά ταχύτερα» και περισσότερο το ερώτημα «ποια

τάξη πραγμάτων θα εγκαθιδρυθεί στο τέλος του πολέμου και με ποια νόμιμα κέρδη θα καθίσει κανείς στο τραπέζι».

- **Η πιθανότερη εξέλιξη (Σ1–Σ2) είναι μια διαχειριζόμενη κρίση ή μια σύγκρουση περιορισμένη σε ώρες:** Ένας σύντομος πόλεμος πολλαπλών μετώπων (Σ3) έχει χαμηλή πιθανότητα· ένας παρατεινόμενος και διεθνοποιημένος πόλεμος (Σ4) είναι το λιγότερο πιθανό αλλά το πιο καταστροφικό σενάριο.
- **Οι ενεργειακές υποδομές είναι ταυτόχρονα το πιο ευάλωτο και το πιο αποτρεπτικό στοιχείο της σύγκρουσης:** Διεθνείς κόμβοι όπως ο TANAP–TAP, ο TürkAkım (TurkStream), η πλωτή μονάδα FSRU της Αλεξανδρούπολης (Dedeağaç), ο Πειραιάς και ο Μεγάλος Θαλάσσιος Διασυνδετήριος Αγωγός (GSI) λειτουργούν για τα μέρη τόσο ως «απαραβίαστοι» όσο και ως «αμοιβαίοι όμηροι».
- **Η περιφερειακή ισορροπία ισχύος μεταβάλλεται υπέρ της Τουρκίας:** Η ελάφρυνση του βάρους της εσωτερικής ασφάλειας μέσω της διαδικασίας «Τουρκία Χωρίς Τρομοκρατία», η σε μεγάλο βαθμό επίλυση των προβλημάτων στην Ανατολή και στη Νοτιοανατολική Τουρκία, η αυξανόμενη επιρροή στη Συρία και στο Ιράκ, η Αμυντική Συμφωνία της Μέκκας που υπεγράφη με τη Σαουδική Αραβία και το Πακιστάν (Αύγουστος 2026) και η εξομάλυνση με την Αρμενία έχουν αυξήσει σημαντικά την ικανότητα της Τουρκίας για εξωτερικές επιχειρήσεις και για συμμαχίες.
- **Αυτή η άνοδος έχει οξύνει δραστικά την αντίληψη απειλής εκ μέρους του Ισραήλ:** Η κεντρική θέση της έκθεσης είναι ότι το Ισραήλ, μη δυνάμενο να διακινδυνεύσει άμεση αντιπαράθεση με την Τουρκία, στοχεύει να τη φέρει σε πόλεμο με την Ελλάδα ως τον χαμηλότερου κόστους τρόπο —και, όσο ο χρόνος δουλεύει εναντίον του, ως την «έσχατη λύση»— για να την αποδυναμώσει. Το γεγονός ότι η ελληνική αρχιτεκτονική εθνικής διοίκησης και ελέγχου θα οικοδομηθεί από το ίδιο το Ισραήλ μέσω της Ασπίδας του Αχιλλέα αποτελεί την πιο χειροπιαστή ένδειξη αυτής της θέσης.
- **Τα σενάρια «προληπτικού πλήγματος» που κυκλοφορούν στον ελληνικό Τύπο στερούνται εσωτερικής συνέπειας:** Τα σενάρια αυτά παρουσιάζουν εντυπωσιακή δογματική συγγένεια με τον επιχειρησιακό σχεδιασμό που εφάρμοσε το Ισραήλ εναντίον του Λιβάνου (2024) και του Ιράν (2025). Είναι ιδιαίτερα πιθανό τα κείμενα αυτά να προέρχονται από την ισραηλινή κουλτούρα σχεδιασμού. Ωστόσο δεν συνιστούν σχέδιο που θα μπορούσε να εφαρμόσει η Ελλάδα εναντίον της Τουρκίας.
- **Ο πιο «καθαρός» πυροδότης πολέμου βρίσκεται στο νομικο-χαρτογραφικό μέτωπο:** Αν η Τουρκία θέσει σε ισχύ τον Νόμο της Γαλάζιας Πατρίδας (Mavi Vatan) και η Ελλάδα απαντήσει με κήρυξη χωρικών υδάτων 12 μιλίων, δημιουργείται μια «διπλή σκανδάλη» που θα ενεργοποιούσε άμεσα την απόφαση casus belli του 1995. Σε μια εποχή κλιμάκωσης της έντασης μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων σε παγκόσμιο επίπεδο, ο

κίνδυνος ένας τέτοιος τοπικός πόλεμος να εξελιχθεί σε διεθνή είναι πολύ μεγαλύτερος σε σύγκριση με το 1974 και το 1996.

- **Η στρατιωτικοτεχνολογική υπεροχή της Τουρκίας είναι μια σαφής ασυμμετρία που βαθαίνει με κάθε χρόνο:** Οι εξαγωγές αμυντικού και αεροδιαστημικού υλικού που ξεπέρασαν για πρώτη φορά τα 10 δισ. δολάρια το 2025, το ποσοστό εγχώριας συμμετοχής που ανέβηκε πάνω από το 80%, ο Ατσάλινος Θόλος (Çelik Kubbe) με παραδόσεις σε εξέλιξη, οι Tayfun και SİPER σε μαζική παραγωγή, το Kızılelma —το πρώτο μη επανδρωμένο μαχητικό αεροσκάφος που εκτόξευσε πύραυλο αέρος-αέρος πέρα από το οπτικό πεδίο—, το KAAN, του οποίου τα πρωτότυπα θα πετάξουν στα τέλη του 2026, και το αεροπλανοφόρο MUGEM που βρίσκεται υπό κατασκευή έχουν μεταφέρει την Τουρκία σε μια δομή δυνάμεων που δεν συγκρίνεται με την ελληνική. Σε έναν πόλεμο που θα μπορούσε να πυροδοτηθεί υπό ισραηλινή καθοδήγηση, είναι εξαιρετικά πιθανό ότι η στρατιωτική ικανότητα της Ελλάδας θα κατέρρεε σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα.
- **Η Τουρκία έχει την ικανότητα να δώσει ταχεία και ολοκληρωμένη απάντηση σε επίθεση εναντίον της:** Αν η Στρατιά του Αιγαίου, η Α΄ Στρατιά και οι Τουρκικές Ειρηνευτικές Δυνάμεις στην Κύπρο κινηθούν ταυτόχρονα με τις χερσαίες, ναυτικές και αεροπορικές τους μονάδες, η πλήρης ανάκτηση των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου, της Κύπρου και της Δυτικής Θράκης σε σύντομο χρονικό διάστημα αποτελεί ρεαλιστική στρατιωτική πιθανότητα. Η ικανότητα αυτή εξετάζεται αναλυτικά στο μοντέλο σεναρίων (Σ3).
- **Οι ΗΠΑ δεν θα μπορέσουν να εμπλακούν σε θερμή σύγκρουση με την Τουρκία όσο συνεχίζεται ο στρατηγικός ανταγωνισμός με την Κίνα:** Η Εθνική Αμυντική Στρατηγική των ΗΠΑ του Ιανουαρίου 2026 άφησε την πρωταρχική ευθύνη για τη συμβατική άμυνα της Ευρώπης στους Ευρωπαίους συμμάχους. Μια σύγκρουση με μια Τουρκία που διαθέτει τον δεύτερο μεγαλύτερο στρατό του ΝΑΤΟ και ελέγχει τα Στενά, το Ιντζιρλίκ και το Κιουρετζίκ θα κλόνιζε την παγκόσμια θέση των ΗΠΑ υπέρ της Κίνας και της Ρωσίας. Μια ενδεχόμενη αμερικανική επέμβαση, από την πλευρά της, θα στρεφόταν προς εναλλακτικά κέντρα ισχύος και θα μπορούσε να αλλάξει ριζικά τις ισορροπίες στην Ευρασία. Το ΝΑΤΟ, εξάλλου, θα παρέμενε ανενεργό σε έναν πόλεμο εντός της συμμαχίας. Η πραγματικότητα αυτή είναι ίδια τόσο για τις δημοκρατικές όσο και για τις ρεπουμπλικανικές κυβερνήσεις.
- **Η αποκλιμάκωση εξυπηρετεί πρωτίστως την ελληνική κοινωνία:** Το τίμημα του υπολογισμού του Ισραήλ για την αποδυνάμωση της Τουρκίας θα το πληρώσει ο ελληνικός λαός. Γι’ αυτό, η άσκηση πίεσης από την ελληνική κοινή γνώμη προς την κυβέρνησή της, που μειώνει την ένταση και προτάσσει τον διάλογο, είναι ο πιο ρεαλιστικός τρόπος να αποτραπεί η εργαλειοποίηση της Ελλάδας από τους στρατηγικούς υπολογισμούς τρίτων.

I. Εισαγωγή: Σκοπός, Πεδίο Εφαρμογής και Μέθοδος

I.I. Σκοπός και Πεδίο Εφαρμογής

Αναμφίβολα, ο πόλεμος είναι τόσο η συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα όσο και η *χρεοκοπία* της πολιτικής. Υπό αυτή την έννοια, στόχος της έκθεσης δεν είναι τόσο να περιγράψει μια πιθανή τουρκοελληνική ένοπλη σύγκρουση, όσο να καταδείξει από ποια κατώφλια θα μπορούσε να περάσει μια τέτοια σύγκρουση για να προκύψει, σε ποιους κλάδους σεναρίων θα μπορούσε να διακλαδωθεί και ποιο θα μπορούσε να είναι το πολιτικό, οικονομικό και ενεργειακό κόστος ασφαλείας κάθε κλάδου για την Τουρκία. Το πεδίο εφαρμογής καλύπτει τέσσερις γεωγραφικές περιοχές —το Αιγαίο, την Ανατολική Μεσόγειο, τη Θράκη (γραμμή του Έβρου) και την Κύπρο— καθώς και την πολιτικοστρατιωτική συγκυρία από το φθινόπωρο του 2026.

I.II. Εννοιολογικό Πλαίσιο και Βασικές Θέσεις

Η έκθεση στηρίζεται σε μια ολοκληρωμένη ανάγνωση που εξετάζει από κοινού τις τεχνικές παραδοχές αποστράτων ανώτατων στρατιωτικών εμπειρογνωμόνων με πολυετή θητεία στον χώρο και τα δεδομένα ανοικτών πηγών. Υπό αυτή την έννοια, η μελέτη διαμορφώνεται γύρω από τέσσερις βασικές θέσεις που αλληλοσυμπληρώνονται:

- **Η θέση της ασύμμετρης ισχύος:** Η τεχνική, στρατιωτική και δυνητική ισχύς της Τουρκίας είναι σαφώς ανώτερη από την ελληνική· με το γενεακό άλμα της αμυντικής βιομηχανίας, το χάσμα αυτό βαθαίνει κάθε χρόνο (Κεφάλαια IX και X).
- **Η θέση της αποδυνάμωσης δι’ αντιπροσώπου:** Το Ισραήλ, που εξαντλεί τα εργαλεία του απέναντι στην περιφερειακή άνοδο της Τουρκίας, θεωρεί έσχατη λύση την αποδυνάμωσή της μέσω πολέμου με την Ελλάδα (Κεφάλαια IV και V).
- **Η θέση του περιορισμού από τις μεγάλες δυνάμεις:** Σε μια συγκυρία όπου συνεχίζεται ο στρατηγικός ανταγωνισμός με την Κίνα, οι ΗΠΑ δεν θα μπορέσουν να εμπλακούν σε θερμή σύγκρουση με την Τουρκία, ενώ το ΝΑΤΟ θα παραμείνει ανενεργό σε σύγκρουση εντός της συμμαχίας (Κεφάλαιο VII).
- **Η θέση της ολοκληρωμένης απάντησης:** Σε περίπτωση μιας ελληνικής πρώτης επίθεσης —υπό ισραηλινή καθοδήγηση— η Τουρκία έχει την ικανότητα να ανακτήσει τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, την Κύπρο και τη Δυτική Θράκη με ταυτόχρονη και ταχεία επιχείρηση· η τάξη πραγμάτων που θα εγκαθιδρυθεί στο τέλος του πολέμου θα καθορίσει πώς θα μετουσιωθεί η ικανότητα αυτή στο τραπέζι. Το κοινό συμπέρασμα των τεσσάρων αυτών θέσεων είναι σαφές: το μέρος που θα πληρώσει το βαρύτερο τίμημα ενός πιθανού πολέμου είναι η Ελλάδα. Ακριβώς γι’ αυτό, μία από τις τελευταίες ενότητες της έκθεσης

αφιερώνεται στα βήματα που οφείλουν να κάνουν η ελληνική κοινωνία και πολιτική προς την κατεύθυνση της αποκλιμάκωσης (Κεφάλαιο XVI).

Σχήμα 1. Οι τέσσερις βασικές θέσεις της έκθεσης και το κοινό τους συμπέρασμα

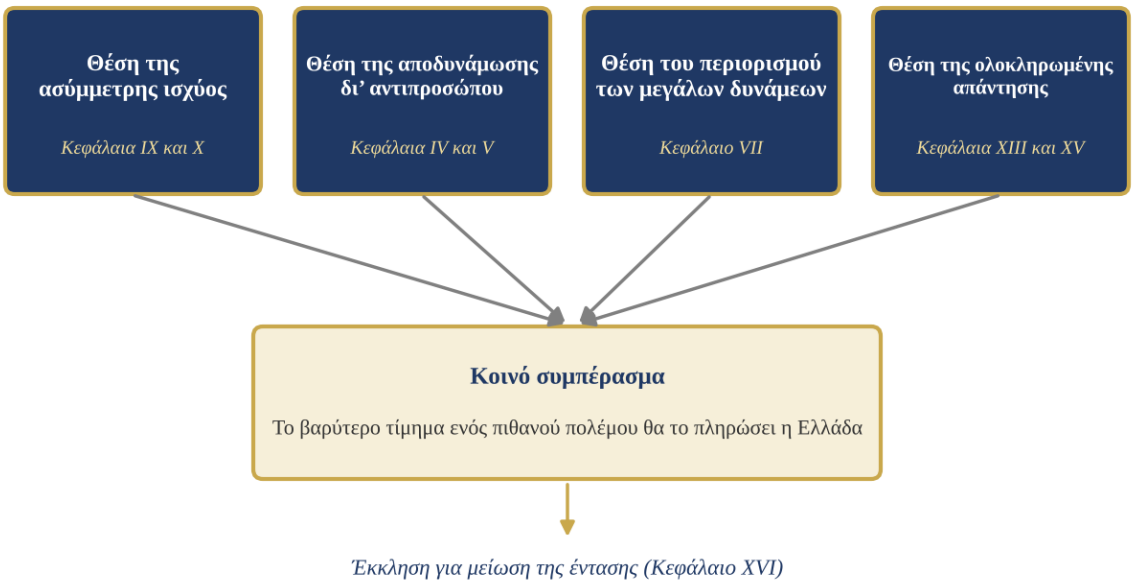

Πηγή: Μοντέλο TESPAM (Ενότητα I.II).

I.III. Μέθοδος

Η μελέτη συνδυάζει την παράδοση του ποιοτικού σχεδιασμού σεναρίων (Schwartz, 1991) με την προσέγγιση της κλίμακας κλιμάκωσης (Kahn, 1965). Αντί για ποσοτική σύγκριση αποθεμάτων, η στρατιωτική ισορροπία αξιολογείται σύμφωνα με την προσέγγιση της «χρήσης δυνάμεων» του Biddle (2004), δηλαδή με βάση όχι μόνο τον αριθμό των πλατφορμών αλλά και την ολοκλήρωση, την εκπαίδευση, την εφοδιαστική και τη γεωγραφία. Το γιατί μπορεί να ξεσπάσει ένας πόλεμος και το πώς μπορεί να τερματιστεί διαβάζονται μέσα από τις ορθολογιστικές ερμηνείες του πολέμου του Fearon (1995) —ασυμμετρία πληροφόρησης, πρόβλημα δέσμευσης και αδιαιρετότητα— και τις έννοιες της καταναγκαστικής διπλωματίας του Schelling (1966).

Το μοντέλο βασίζεται σε δύο άξονες: (i) **η ένταση και η διάρκεια της σύγκρουσης** (κρίση → ώρες → ημέρες → εβδομάδες) και (ii) **ο βαθμός διεθνοποίησης** (παραμονή σε διμερές επίπεδο → διπλωματική/στρατιωτική παρέμβαση τρίτων). Από την τομή των δύο αξόνων προκύπτουν τέσσερα σενάρια· για καθένα δίνονται οι πυροδότες, η λογική εξέλιξης, η εκτίμηση πιθανότητας και η ισορροπία κόστους-οφέλους για την Τουρκία.

I.IV. Περιορισμοί

- Η μελέτη στηρίζεται εξ ολοκλήρου σε ανοικτές πηγές· δεν περιέχει διαβαθμισμένες πληροφορίες για αποθέματα, πυρομαχικά ή κανόνες εμπλοκής.

- Οι εκτιμήσεις πιθανότητας δεν είναι προϊόν ποσοτικού μοντέλου αλλά δομημένη κρίση εμπειρογνωμόνων.
- Η έκθεση αποφεύγει εσκεμμένα τη λεπτομέρεια σε τακτικό επίπεδο και σε επίπεδο στόχων· η επιχειρησιακή αντίληψη συζητείται σε στρατηγικο-επιχειρησιακό επίπεδο.

ΙΙ. Χάρτης των Περιοχών Διαφοράς

Οι τουρκοελληνικές διαφορές δεν είναι ανεξάρτητα μεταξύ τους προβλήματα, αλλά ένα **σύμπλεγμα προβλημάτων** που τροφοδοτούν το ένα το άλλο: το εύρος των χωρικών υδάτων επηρεάζει την υφαλοκρηπίδα, η υφαλοκρηπίδα την AOZ, η AOZ τις ενεργειακές έρευνες και τις διαδρομές καλωδίων/αγωγών, και αυτά με τη σειρά τους επηρεάζουν άμεσα το στρατιωτικό καθεστώς των νησιών. Ο Πίνακας 1 ταξινομεί το σύμπλεγμα αυτό με βάση τις δυνατότητες κλιμάκωσης.

Πίνακας 1. Θέματα διαφοράς και δυνατότητα κλιμάκωσης

Διαφορά	Θέση της Τουρκίας	Θέση της Ελλάδας	Δυνατότητα κλιμάκωσης
Χωρικά ύδατα (6/12 μίλια)	Η επέκταση στα 12 μίλια στο Αιγαίο θεωρείται casus belli (TBMM, 1995)	Επιφυλάσσεται του δικαιώματος των 12 μιλίων βάσει του άρθρου 3 της UNCLOS	**Πολύ υψηλή** — μονομερής κήρυξη συνιστά αυτή καθαυτή συμβάν-κατώφλι
Υφαλοκρηπίδα / AOZ	Περιορισμένη ή μηδενική επήρεια των νησιών· αρχή της επιείκειας	Τα νησιά έχουν πλήρη επήρεια (άρθρο 121 UNCLOS)	Υψηλή — κρίσεις σεισμικών ερευνών και NAVTEX
Στρατιωτικοποίηση των νησιών	Παραβίαση των υποχρεώσεων αποστρατιωτικοποιημένου καθεστώτος της Λοζάνης (1923) και του Παρισιού (1947)	Δικαίωμα αυτοάμυνας βάσει του άρθρου 51 του Χάρτη του ΟΗΕ	Μέτρια-υψηλή — το πρώτο σύνολο στόχων σε μια σύγκρουση
Νησιά/βραχονησίδες αδιευκρίνιστης κυριαρχίας	«Γκρίζες ζώνες» που δεν έχουν μεταβιβαστεί με συνθήκες	Όλες υπό ελληνική κυριαρχία	Υψηλή — το προηγούμενο των Ιμίων (Kardak) το 1996
Κύπρος	Λύση δύο κρατών· ασφάλεια της ΤΔΒΚ	Ακεραιότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας· ένταξη στην ΕΕ	Υψηλή — ιδιοκτησία και υδρογονάνθρακες μετά το 1974
Διαδρομή καλωδίου GSI (ανοικτά του Κάσου)	Απαίτηση άδειας και ενημέρωσης εντός της δικής της υφαλοκρηπίδας/AOZ	Ελευθερία πόντισης καλωδίων στα διεθνή ύδατα	Μέτρια-υψηλή — η ναυτική «σκιά» του 2024
Νόμος της Γαλάζιας Πατρίδας και θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές	Καταχώριση των περιοχών δικαιοδοσίας στο εσωτερικό δίκαιο μέσω νόμου-πλαισίου· διατήρηση των 6 μιλίων στο Αιγαίο	Ένας μονομερής «νόμος χαρτών» αντίθετος προς την UNCLOS	**Υψηλή** — πολύ υψηλή αν πυροδοτήσει την αντίδραση των 12 μιλίων
Γραμμή του Έβρου (Meriç) και μετανάστευση	Αλλαγές κοίτης, παραβιάσεις με επαναπροωθήσεις	Ασφάλεια των συνόρων και εξωτερικό σύνορο της ΕΕ	Χαμηλή-μέτρια — ιστορικά διαχειρίσιμη
Αμερικανική παρουσία στην Αλεξανδρούπολη (Dedeağaç)	Διαβρώνει έμμεσα την ισορροπία του Μοντρέ	Εφοδιαστική του ΝΑΤΟ και αποτροπή	Χαμηλή — όχι άμεση αιτία σύγκρουσης αλλά πολλαπλασιαστής υπολογισμών

Πηγή: UNCLOS (1982)· Συνθήκη Ειρήνης της Λοζάνης (1923)· Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων (1947)· σύνταξη TESPAM.

Χάρτης 1. Κύριες περιοχές διαφοράς στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο

Πηγή: Συνθήκη Ειρήνης της Λοζάνης (1923)· Συνθήκη Ειρήνης των Παρισίων (1947)· Milliyet (2025)· Nexans (2026)· δεδομένα συνόρων Natural Earth. Οι θέσεις και οι διαδρομές είναι κατά προσέγγιση και σχηματικές· ο χάρτης δεν συνιστά οριοθέτηση. Σύνταξη: TESPAM.

Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να τονιστεί ότι η επέκταση των χωρικών υδάτων στα 12 μίλια αποτελεί για την Τουρκία αδιαμφισβήτητη κόκκινη γραμμή και τον πιο «καθαρό» πυροδότη του μοντέλου σεναρίων. Διότι συνιστά και νομικοπολιτική δήλωση και, ουσιαστικά, μετατρέπει το Αιγαίο σε κλειστή ελληνική εσωτερική θάλασσα. Επιπλέον, ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός που κήρυξε η Ελλάδα το 2025 και οι πρωτοβουλίες της για θαλάσσια πάρκα στο Αιγαίο διαβάζονται ως προσπάθεια επίτευξης του ίδιου αποτελέσματος με «σιωπηλά» μέσα· η απάντηση της Τουρκίας με τον δικό της χωροταξικό σχεδιασμό δείχνει ότι η κρίση συνεχίζεται στο νομικο-χαρτογραφικό επίπεδο.

Χάρτης 2. Σύγκριση των σεναρίων χωρικών υδάτων 6 και 12 ναυτικών μιλίων στο Αιγαίο

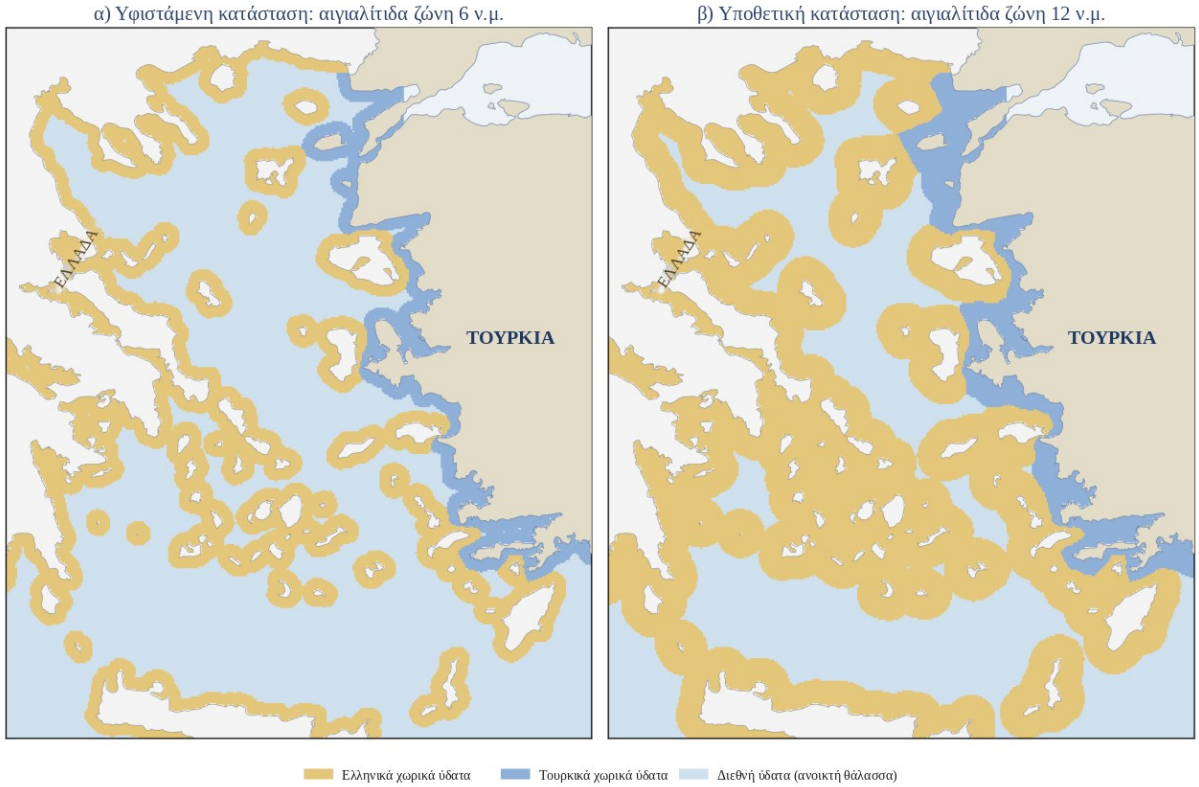

Πηγή: Υπολογισμός TESPAM με βάση παράκτια δεδομένα Natural Earth κλίμακας 1:10 εκατ. Τα χωρικά ύδατα σχεδιάστηκαν για λόγους απεικόνισης με την αρχή της ίσης απόστασης από την ακτή και, στις επικαλυπτόμενες περιοχές, με τη μέση γραμμή· λόγω κλίμακας δεν περιλαμβάνονται μικρές νησίδες και βραχονησίδες και ο χάρτης δεν αποτελεί επίσημη απεικόνιση συνόρων.

ΙΙ.Ι. Το Νομικο-Χαρτογραφικό Μέτωπο: Ο Νόμος της Γαλάζιας Πατρίδας, τα 12 Μίλια και οι Πολιτικές Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές

Τα τελευταία δύο χρόνια το κέντρο βάρους του ανταγωνισμού στο Αιγαίο έχει μετατοπιστεί από την πραγματική επαφή στη θάλασσα προς το δίκαιο και την παραγωγή χαρτών. Η Ελλάδα δημοσίευσε τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό της τον Απρίλιο του 2025 και στις 21 Ιουλίου 2025 κήρυξε δύο θαλάσσια πάρκα στο Αιγαίο και στο Ιόνιο. Η απάντηση της Τουρκίας δόθηκε με το ίδιο μέσο, δηλαδή **με μια δήλωση κυριαρχίας πολιτικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα**. Στις 3 Αυγούστου 2025 κηρύχθηκαν η Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή του Βορείου Αιγαίου ανοικτά της Ίμβρου (Gökçeada) και η Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή της Μεσογείου ανοικτά της Fethiye–Kaş–Finike, ενώ το Υπουργείο Εξωτερικών τόνισε ότι τα μονομερή τετελεσμένα σε ημίκλειστες θάλασσες δεν θα γίνουν αποδεκτά, ότι τα αντίμετρα θα συνεχιστούν και ότι η ελευθερία της ναυσιπλοΐας δεν θα επηρεαστεί.

Ο δεύτερος και πολύ βαρύτερος κρίκος αυτής της αλυσίδας είναι **ο Νόμος της Γαλάζιας Πατρίδας (Mavi Vatan)**. Το σχέδιο νόμου-πλαισίου που κοινοποιήθηκε στο κοινό τον Μάιο του 2026 και στηρίζεται στο έργο του Ερευνητικού Κέντρου Ναυτικού Δικαίου του

Πανεπιστημίου της Άγκυρας (DEHUKAM) διατηρεί το όριο των 6 μιλίων χωρικών υδάτων στο Αιγαίο· ορίζει το καθεστώς των εσωτερικών υδάτων, των χωρικών υδάτων, της συνορεύουσας ζώνης, της υφαλοκρηπίδας και της AOZ σε ένα ενιαίο νομικό κείμενο· παρέχει στον Πρόεδρο την εξουσία να κηρύσσει **περιοχές ειδικού καθεστώτος** πέρα από την AOZ για σκοπούς αλιείας και προστασίας· και, για πρώτη φορά, καταχωρίζει το καθεστώς των Στενών σε επίπεδο νόμου στο εσωτερικό δίκαιο. Η αντίδραση της Αθήνας στο σχέδιο αυτό ήταν άμεση· το θέμα μεταφέρθηκε στην ατζέντα της ΕΕ και ο ελληνικός Τύπος διάβασε τον νόμο ως «μια νέα ένταση που μπορεί να μεταφερθεί στο πεδίο».

Σε αυτό ακριβώς το σημείο τίθεται σε ισχύ η έννοια της **«διπλής σκανδάλης»** της έκθεσης. Η έναρξη ισχύος του Νόμου της Γαλάζιας Πατρίδας —ιδίως η επίσημη κήρυξη συντεταγμένων και χαρτών— θα μπορούσε να ανεβάσει την εσωτερική πολιτική πίεση στην Αθήνα σε επίπεδο που θα φέρει την ελληνική κυβέρνηση, ενόψει των εκλογών του 2027, αντιμέτωπη με την ανάγκη «απάντησης». Η ισχυρότερη απάντηση στο ρεπερτόριο της ελληνικής πολιτικής είναι η κήρυξη χωρικών υδάτων 12 μιλίων. Είτε γίνει σε ολόκληρο το Αιγαίο είτε σε ένα «επιλεκτικό» τμήμα, όπως νότια της Κρήτης, το βήμα αυτό θα ενεργοποιήσει άμεσα την απόφαση της Μεγάλης Εθνοσυνέλευσης της Τουρκίας (TBMM) της 8ης Ιουνίου 1995, δηλαδή το «casus belli» που έχει κηρύξει η Τουρκία. Εν ολίγοις, ο νόμος της Τουρκίας και το σενάριο των 12 μιλίων της Ελλάδας είναι δύο νομικές κινήσεις ικανές να πυροδοτήσουν η μία την άλλη και, στο μοντέλο κλιμάκωσης (Πίνακας 8), εμφανίζονται ως το πιθανότερο «προσχεδιασμένο» σημείο εκκίνησης ενός πολέμου.

Σχήμα 2. Η αλυσίδα της «διπλής σκανδάλης» στο νομικο-χαρτογραφικό μέτωπο

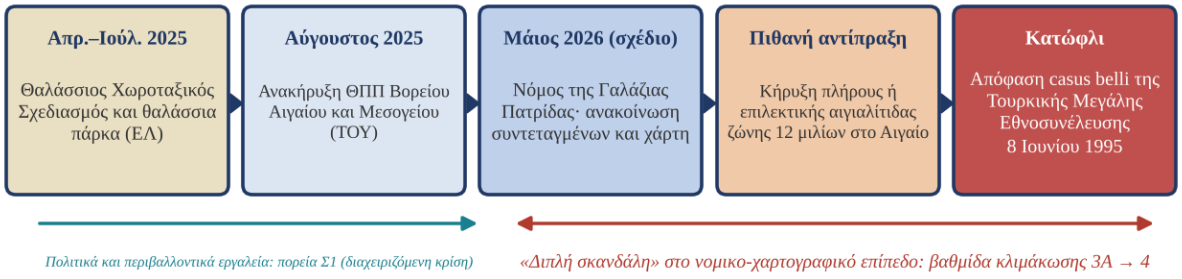

Πηγή: Milliyet (2025, 2026)· απόφαση TBMM (1995)· μοντέλο κλιμάκωσης TESPAM (Πίνακας 8).

Ωστόσο το ίδιο μέτωπο προσφέρει και ένα διαφορετικό εργαλείο που δεν αφήνει περιθώριο για πόλεμο: **οι κηρύξεις πολιτικών εθνικών πάρκων και θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών.** Το εργαλείο αυτό είναι μη στρατιωτικό και έχει υψηλή περιβαλλοντική νομιμοποίηση, η ΕΕ θα δυσκολευόταν να το επικρίνει λόγω της δικής της πράσινης ατζέντας, και είναι ακριβώς η μέθοδος που χρησιμοποίησε η Ελλάδα το 2025· επιτρέπει στην Τουρκία να συγκεκριμενοποιήσει στο πεδίο τις διεκδικήσεις της στο Αιγαίο

χωρίς να πυροβολήσει. Στο μοντέλο, το εργαλείο αυτό αντιμετωπίζεται ως το κύριο μέσο του σεναρίου Σ1 (διαχειριζόμενη κρίση). Δεν πρέπει ωστόσο να λησμονείται ότι κάθε νέα κήρυξη προκαλεί στην Αθήνα αντανακλαστικό αντι-κήρυξης και ότι στο τέλος της αλυσίδας περιμένει και πάλι το κατώφλι των 12 μιλίων.

III. Περιφερειακοί και Παγκόσμιοι Παράγοντες: Τρέχουσα Τοποθέτηση και Στρατηγικά Βήματα

Πολύ πέρα από το να είναι μια διμερής εξίσωση, η τουρκοελληνική διαφορά εδράζεται στον χάρτη συμφερόντων περιφερειακών και παγκόσμιων παραγόντων. Ο χάρτης αυτός εξετάζεται παρακάτω με στοιχεία του φθινοπώρου 2026.

III.I. Γαλλία: Ένας Παράγοντας Διπλής Τροχιάς

Η προσπάθεια της Γαλλίας να αντισταθμίσει στη Μεσόγειο την επιρροή που έχασε στη Βόρεια Αφρική (ιδίως στο Σαχέλ) πήρε συγκεκριμένη μορφή με τη συμφωνία στρατηγικής εταιρικής σχέσης, που περιλαμβάνει ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής, την οποία υπέγραψε με την Ελλάδα το 2021. Στο πλαίσιο αυτό η Ελλάδα προμηθεύτηκε αεροσκάφη Rafale και φρεγάτες FDI (κλάσης Belharra). Η συμφωνία αναφέρεται ότι ανανεώθηκε επ’ αόριστον. Παρ’ όλα αυτά, το 2026 ο άξονας Άγκυρας–Παρισιού γνώρισε επίσης σαφή αποκλιμάκωση. Σε αυτό το πλαίσιο συνεχίζονται τεχνικές εργασίες για την ενδεχόμενη προμήθεια του αντιαεροπορικού συστήματος SAMP/T στην Τουρκία, ενώ η συνεργασία Baykar–Safran προκαλεί φανερή δυσφορία στην Αθήνα.

Εν ολίγοις, η Γαλλία είναι ένας παράγοντας διπλής τροχιάς που **οικοδομεί οικονομική-βιομηχανική εταιρική σχέση με την Τουρκία σε καιρό ειρήνης, αλλά είναι νομικά υποχρεωμένη να σταθεί στο πλευρό της Ελλάδας σε καιρό πολέμου.**

Ωστόσο, για μια Γαλλία που κινείται προς τη συμπαραγωγή με την Τουρκία στην αμυντική βιομηχανία, η στρατιωτική ανάπτυξη εναντίον της Τουρκίας σε μια ενδεχόμενη κρίση θα ερχόταν σε αντίθεση με τα ίδια τα στρατηγικά συμφέροντα του Παρισιού. Η στάση της Γαλλίας θα εκδηλωθεί επομένως ως μορφή διπλωματικής εξισορρόπησης και όχι ως πραγματική στρατιωτική επέμβαση.

III.II. Το Έργο GSI και ο Παράγοντας Nexans

Ο Μεγάλος Θαλάσσιος Διασυνδετήριος Αγωγός (GSI), που έχει λάβει επιχορήγηση περίπου 657 εκατ. ευρώ από το Ευρωπαϊκό Ταμείο «Συνδέοντας την Ευρώπη» (CEF) της ΕΕ, προβλέπει μια γραμμή HVDC μήκους περίπου 900 χλμ. μεταξύ Κρήτης και Κύπρου.

Η «σκιά» που έριξε η Τουρκία το 2024 με ναυτικές μονάδες στην έρευνα του βυθού ανοικτά του Κάσου, ουσιαστικά πάγωσε το έργο. Η Nexans, ως εργολάβος, ανακοίνωσε τον Ιανουάριο του 2026, εξαιτίας αυτού, ότι το χρονοδιάγραμμα παράδοσης του έργου θα μετατεθεί. Οι αναθεωρημένες προβλέψεις της εταιρείας για το 2026 δεν προβλέπουν επίσης εργασίες πεδίου στο πλαίσιο του GSI μέσα στη χρονιά.

Οι επιφυλάξεις της Νότιας Κύπρου για την ανάκτηση του κόστους και τον γεωπολιτικό κίνδυνο επιβραδύνουν επιπλέον το έργο. Η εικόνα αυτή, αν και αντανακλά την προσπάθεια

του γαλλικού εργολάβου να μην διακινδυνεύσει τις σχέσεις του με την Τουρκία, δείχνει επίσης ότι μια ακόμη αιτία της επιβράδυνσης είναι η διαφωνία Λευκωσίας–Αθήνας για τη χρηματοδότηση και την κατανομή του κινδύνου.

III.III. Το Ισραήλ και η Ασπίδα του Αχιλλέα

Η συμφωνία περίπου 3 δισ. ευρώ που υπογράφηκε μεταξύ Αθήνας και Τελ Αβίβ στις 31 Αυγούστου 2026 προβλέπει ότι το Ισραήλ θα προμηθεύσει την Ελλάδα με τα συστήματα David's Sling, SPYDER και Barak MX, με ραντάρ πολλαπλών αποστολών MMR και με μια νέα εθνική αρχιτεκτονική διοίκησης και ελέγχου που αναπτύχθηκε από τη Rafael. Σύμφωνα με τον Έλληνα υπουργό Εθνικής Άμυνας Δένδια, το σύστημα θα παραδοθεί σταδιακά και θα καταστεί πλήρως επιχειρησιακό σε περίπου 35 μήνες. Το γενικό σχέδιο εκσυγχρονισμού της Αθήνας ύψους περίπου 28 δισ. ευρώ έως το 2036 περιλαμβάνει επίσης την αγορά έως 40 F-35. **Ωστόσο ούτε αυτή η εξέλιξη θα αρκέσει για να κλείσει την ασυμμετρία μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας.** Έως το 2029, όταν η Ασπίδα του Αχιλλέα προβλέπεται να καταστεί πλήρως επιχειρησιακή, η Τουρκία θα έχει επίσης επεκτείνει τον Ατσάλινο Θόλο, θα έχει αυξήσει τη μαζική παραγωγή των Tayfun και SİPER και θα έχει κάνει γενεακό άλμα στην αεροπορική ισχύ με το Eurofighter και το KAAN (Κεφάλαιο IX). Από την άλλη πλευρά, ενώ η Τουρκία παράγει τα δικά της πυρομαχικά και τον δικό της εξοπλισμό, η Ελλάδα θα ενισχύει την άμυνά της μόνο με ακριβά εισαγόμενα προϊόντα που είναι δύσκολο να συντηρηθούν, και η ισορροπία θα γείρει και πάλι υπέρ της Τουρκίας.

III.IV. ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο, Κίνα και Ρωσία

- **ΗΠΑ:** Στο πλαίσιο της Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας (MDCA), το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης (Dedeağaç) έχει μετατραπεί σε διάδρομο εφοδιαστικής του ΝΑΤΟ (προς Ρουμανία, Βουλγαρία και Πολωνία) που παρακάμπτει τη Μαύρη Θάλασσα και τα Στενά. Το λιμάνι φιλοξενεί επίσης μονάδα FSRU (πλωτή αποθήκευση και επαναεριοποίηση LNG). Η Σούδα στην Κρήτη είναι εγκατάσταση ναυτικής υποστήριξης ΗΠΑ/ΝΑΤΟ για πλοία μεγάλου εκτοπίσματος· το NAMFI είναι πεδίο βολής πυραύλων του ΝΑΤΟ. Το πρώτο αντανακλαστικό των ΗΠΑ σε μια σύγκρουση μεταξύ δύο συμμάχων θα είναι να διαχωρίσουν γρήγορα τα μέρη και να αποτρέψουν μια ρήξη που ωθεί την Τουρκία προς τη Ρωσία.
- **Ηνωμένο Βασίλειο:** Οι κυρίαρχες βρετανικές βάσεις στην Κύπρο (Ακρωτήρι και Δεκέλεια) αποτελούν το κέντρο προβολής αεροπορικής ισχύος προς την Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή. Κάθε χερσαία επιχείρηση στο νησί αγγίζει άμεσα μια βρετανική ζώνη συμφερόντων. Συνεπώς, ακόμη και αν το Ηνωμένο Βασίλειο δεν συμμετάσχει ως μέρος σε μια σύγκρουση στην Κύπρο, θα επιχειρήσει να παρέμβει για μια ταχεία ειρηνευτική διαδικασία.
- **Κίνα:** Το λιμάνι του Πειραιά, που λειτουργεί η COSCO, είναι η ευρωπαϊκή πύλη της Πρωτοβουλίας «Μία Ζώνη, Ένας Δρόμος». Μια διακοπή της ναυτικής κυκλοφορίας στο

Αιγαίο και στη Μεσόγειο θα κινητοποιούσε την Κίνα άμεσα και ταχέως υπέρ της κατάπαυσης του πυρός.

- **Ρωσία:** Η εμπορική κίνηση και η κίνηση του «στόλου σκιάς» που εξέρχεται από τα λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας (κυρίως το Νοβοροσίσκ) εξαρτάται από τη γραμμή Στενά–Αιγαίο. Η στάση της Ρωσίας απέναντι στην Τουρκία θα συνδέεται άμεσα με το αν η γραμμή αυτή θα παραμείνει ανοικτή. Από την άλλη πλευρά, η θέση των ΗΠΑ θα είναι επίσης ένας σημαντικός παράγοντας που θα διαμορφώσει τις στρατηγικές της Ρωσίας.

Χάρτης 3. Στρατηγικοί κόμβοι περιφερειακών και παγκόσμιων παραγόντων στην Ανατολική Μεσόγειο

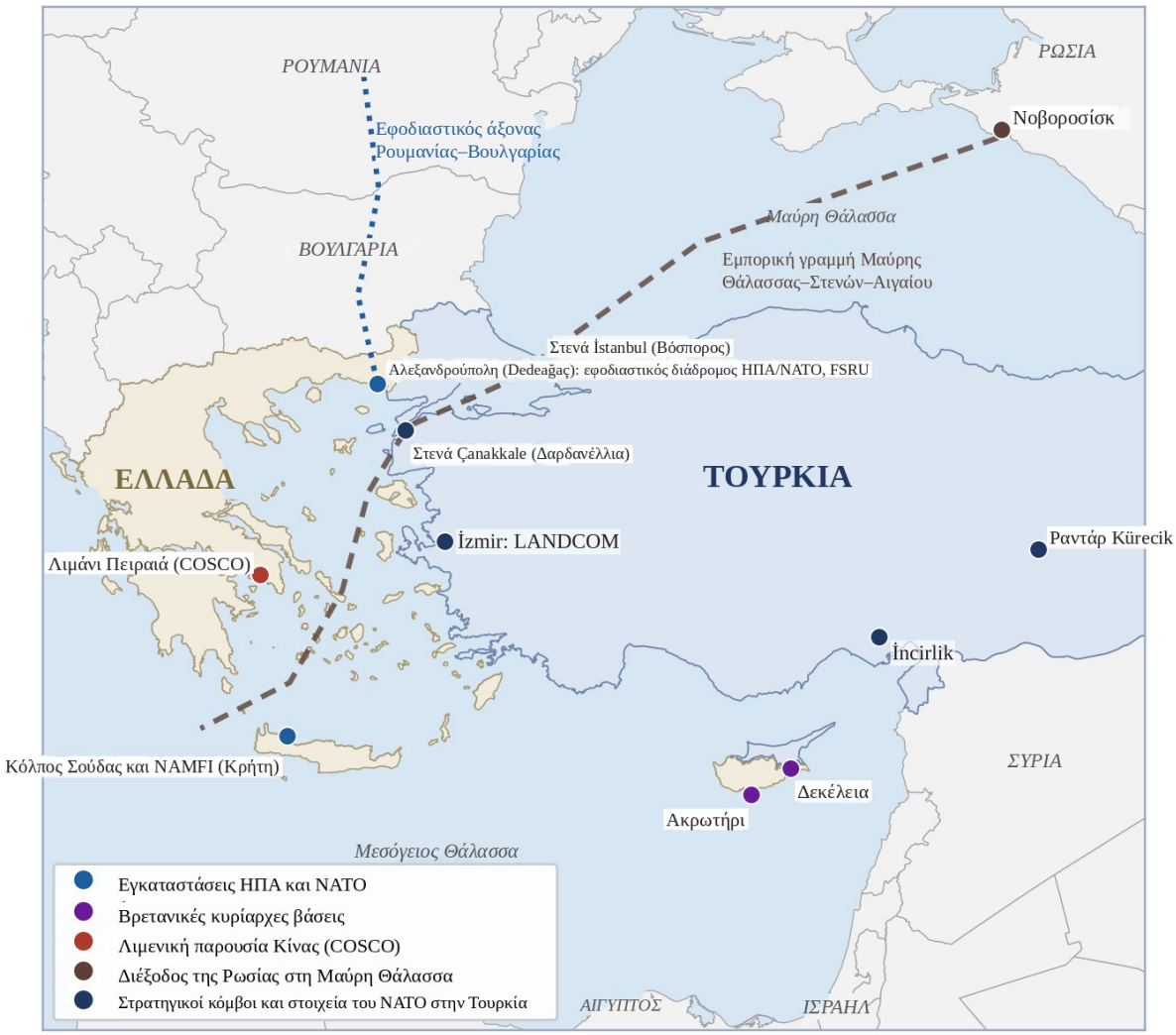

Πηγή: Σύνταξη TESPAM με βάση πληροφορίες ανοικτών πηγών στα Κεφάλαια III και VII. Οι θέσεις είναι κατά προσέγγιση· οι διαδρομές σχηματικές.

III.V. Περιφερειακή Ευθυγράμμιση

Στην Ανατολική Μεσόγειο μπορεί να γίνει λόγος για δύο αντίπαλα νομικοπολιτικά μπλοκ. Από τη μία πλευρά η ελληνική πλευρά, που διαμορφώνεται από τις συμφωνίες θαλάσσιας δικαιοδοσίας Ισραήλ–Ελληνοκυπριακής Διοίκησης του Νότου (GKRY) (2010) και Αιγύπτου–Ελλάδας (2020) και από το όραμα του αγωγού EastMed· από την άλλη η τουρκική πλευρά, με το μνημόνιο κατανόησης Τουρκίας–Λιβύης της 27ης Νοεμβρίου 2019—έτσι μπορεί να πλαισιωθεί η εικόνα. Βέβαια, οι πρόσφατες εξελίξεις έχουν αυξήσει και τη δυνατότητα άλλων χωρών της περιοχής, της Συρίας και του Λιβάνου, να σταθούν πιο κοντά στην Τουρκία γενικά. Άλλωστε, ακόμη και η Αίγυπτος βρίσκεται πλέον σε θέση πιο κοντινή προς την Τουρκία από ποτέ.

Από την άλλη πλευρά, η εξέλιξη που άλλαξε περισσότερο την εικόνα αυτή είναι η **Αμυντική Συμφωνία της Μέκκας** που υπεγράφη στις 7 Αυγούστου 2026 μεταξύ Τουρκίας, Σαουδικής Αραβίας και Πακιστάν. Η συμφωνία περιέχει διάταξη συλλογικής άμυνας που θεωρεί την ένοπλη επίθεση εναντίον ενός των μερών επίθεση εναντίον όλων και παραπέμπει στο άρθρο 51 του Χάρτη του ΟΗΕ. Ιδίως σε ένα σενάριο όπου η Ελλάδα ξεκινά τη σύγκρουση με προληπτικό πλήγμα, η διάταξη αυτή τοποθετεί πίσω από την Τουρκία τη μεγαλύτερη οικονομία του Κόλπου και μια πυρηνική δύναμη. Βέβαια, στο πιθανότερο σενάριο θερμής σύγκρουσης δεν θα χρειαστεί καν αυτή η υποστήριξη και η Αμυντική Συμφωνία της Μέκκας θα παραμείνει στο τραπέζι ως αποτρεπτικό στοιχείο.

IV. Η Μεταβαλλόμενη Ισορροπία Ισχύος: Η Στρατηγική Άνοδος της Τουρκίας και η Αντίληψη Απειλής του Ισραήλ

Το να διαβάζεται η τουρκοελληνική διαφορά μόνο ως εξίσωση μεταξύ δύο χωρών σημαίνει ότι αγνοείται η βαθιά μετατόπιση ισχύος που έχει συντελεστεί στην περιοχή τα τελευταία δύο χρόνια. Το κεφάλαιο αυτό εξετάζει από κοινού τις δύο όψεις της μετατόπισης αυτής —την ενίσχυση της Τουρκίας τόσο στο εσωτερικό μέτωπο όσο και στην περιοχή και την αντίληψη απειλής που δημιούργησε η ενίσχυση αυτή στο Ισραήλ— και παραθέτει μία από τις βασικές θέσεις της έκθεσης, δηλαδή **τη θέση της αποδυνάμωσης δι' αντιπροσώπου**.

IV.I. Η Θωράκιση του Εσωτερικού Μετώπου: «Τουρκία Χωρίς Τρομοκρατία» και Ανατολή–Νοτιοανατολική Τουρκία

Για πάνω από σαράντα χρόνια η Τουρκία υποχρεώθηκε να διαθέτει σημαντικό μέρος των χερσαίων δυνάμεων, της χωροφυλακής, της ικανότητας πληροφοριών και του αμυντικού προϋπολογισμού της στην εσωτερική ασφάλεια, και ιδίως στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας στην Ανατολική και Νοτιοανατολική Ανατολία. Η διαδικασία **«Τουρκία Χωρίς Τρομοκρατία»** —που ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 2025 και θεσμοθετήθηκε με την απόφαση του PKK για αυτοδιάλυση τον Μάιο του 2025, την πρώτη τελετή παράδοσης όπλων τον Ιούλιο του 2025 και την επιτροπή που συστάθηκε στο πλαίσιο της TBMM— ενέχει τη δυνατότητα να ελαφρύνει δομικά το βάρος αυτό. Αν και η διαδικασία δεν δένεται με χρονοδιάγραμμα —και η δήλωση του Προέδρου Ερντογάν τον Σεπτέμβριο του 2026 κινείται προς την ίδια κατεύθυνση— συνεχίζεται και εξακολουθεί να μειώνει την εθνοτική ένταση σε κοινωνική κλίμακα. Μάλιστα, θετικές αντανακλάσεις της διαδικασίας παρατηρούνται και στη Συρία και στο Ιράκ.

Η στρατηγική συνέπεια της εξέλιξης αυτής είναι τριπλή. Πρώτον, το ανθρώπινο δυναμικό και οι πόροι που διατίθεντο στην εσωτερική απειλή μπορούν σταδιακά να μεταφερθούν στην ικανότητα εξωτερικών επιχειρήσεων και αποτροπής. Με άλλα λόγια, οι Τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις μετατρέπονται **από στρατό με βάρος στην εσωτερική ασφάλεια σε στρατό με βάρος στις εξωτερικές επιχειρήσεις**. Δεύτερον, το γεγονός ότι τα προβλήματα στην Ανατολή και στη Νοτιοανατολική Τουρκία έχουν σε μεγάλο βαθμό εισέλθει σε τροχιά επίλυσης αχρηστεύει έναν από τους πιο αποτελεσματικούς μοχλούς που χρησιμοποιούσαν επί δεκαετίες εξωτερικοί παράγοντες εναντίον της Τουρκίας. Τρίτον, η ενίσχυση της κοινωνικής ειρήνης μειώνει τον κίνδυνο διάσπασης του εσωτερικού μετώπου σε μια ενδεχόμενη εξωτερική κρίση και αυξάνει την ικανότητα της Τουρκίας να αντέξει μια μακρά κρίση. Αναμφίβολα, τα τρία αυτά αποτελέσματα ενισχύουν την Τουρκία σε βαθμό που θα αλλάξει τους υπολογισμούς των αντιπάλων της στην περιοχή της.

IV.II. Περιφερειακό Άνοιγμα: Συρία, Ιράκ, Κόλπος και Καύκασος

- **Συρία:** Με την κατάρρευση του καθεστώτος Άσαντ τον Δεκέμβριο του 2024, η Τουρκία έγινε ο πλησιέστερος περιφερειακός εταίρος της νέας διοίκησης στη Δαμασκό· η συμφωνία του Μαρτίου 2025 που προβλέπει την ένταξη των ΣΔΔ (SDG) στη συριακή κρατική δομή επιτάχυνε τη διαδικασία μετατροπής της απειλής στα νότια σύνορα της Τουρκίας. Ο ρόλος της Τουρκίας στην εκπαίδευση και στη συμβουλευτική υποστήριξη για την αναδιάρθρωση του συριακού στρατού ενέχει τη δυνατότητα να περιορίσει άμεσα την ελευθερία κινήσεων του Ισραήλ στον συριακό εναέριο χώρο.
- **Ιράκ:** Το έργο της Οδού Ανάπτυξης, η συνεργασία σε ενέργεια και ύδατα και η αποδυνάμωση της τρομοκρατικής παρουσίας στο Βόρειο Ιράκ μετατρέπουν την Τουρκία από παράγοντα ασφάλειας στο Ιράκ σε οικονομικό-εφοδιαστικό εταίρο.
- **Σαουδική Αραβία και Πακιστάν:** Η Αμυντική Συμφωνία της Μέκκας της 7ης Αυγούστου 2026 όχι μόνο εξομάλυνε τις σχέσεις της Τουρκίας με τον Κόλπο αλλά τις ανέβασε στο επίπεδο της συλλογικής άμυνας. Η Τουρκία εισήλθε κάτω από την ίδια αμυντική ομπρέλα με την κεντρική χώρα του αραβικού κόσμου και με μια ισλαμική χώρα που διαθέτει πυρηνική ισχύ.
- **Αρμενία:** Το καθεστώς ηλεκτρονικής θεώρησης (e-visa) που επεκτάθηκε τον Δεκέμβριο του 2025, οι πτήσεις Κωνσταντινούπολης–Ερεβάν που ξεκίνησαν τον Μάρτιο του 2026, το άμεσο εμπόριο που ξεκίνησε τον Μάιο του 2026 και η κοινή ομάδα εργασίας για την επαναλειτουργία του σιδηροδρόμου Kars–Gyumri αποτελούν ιστορική τομή σε σχέσεις που ήταν παγωμένες για πάνω από τριάντα χρόνια. Η εξομάλυνση αυτή, που προχωρά παράλληλα με τη διαδικασία ειρήνης Αζερμπαϊτζάν–Αρμενίας, κλείνει το χρόνιο μέτωπο της Τουρκίας στον Καύκασο και ενισχύει τον Μέσο Διάδρομο. Ο κοινός παρονομαστής αυτών των τεσσάρων ανοιγμάτων είναι ότι ο **αριθμός των ενεργών μετώπων της Τουρκίας μειώνεται και η συμμαχική της ικανότητα αυξάνεται.** Η ικανότητα ενός κράτους για εξωτερική παρέμβαση είναι αντιστρόφως ανάλογη όχι μόνο των όπλων που διαθέτει αλλά και του αριθμού των μετώπων που υποχρεούται να διαχειρίζεται ταυτόχρονα· η Τουρκία κερδίζει ταυτόχρονα και στις δύο πλευρές αυτής της εξίσωσης.

IV.III. Η Αντίληψη Απειλής του Ισραήλ

Η πολυδιάστατη άνοδος της Τουρκίας έχει βρει σαφή αντίκρισμα στην ισραηλινή σκέψη ασφαλείας. Η Επιτροπή Nagel, που συστάθηκε από την ισραηλινή κυβέρνηση για να εξετάσει τον αμυντικό προϋπολογισμό και τη δομή δυνάμεων, προειδοποίησε στην έκθεσή της του Ιανουαρίου 2025 ότι πρέπει να υπάρχει προετοιμασία για το ενδεχόμενο άμεσης αντιπαράθεσης με την Τουρκία στη Συρία και χαρακτήρισε την Τουρκία ως νέα περιφερειακή απειλή. Μια ανάλυση που δημοσιεύθηκε στον ελληνικό Τύπο τον Σεπτέμβριο του 2026 απαριθμεί τις τρεις κόκκινες γραμμές του Ισραήλ έναντι της Τουρκίας —την προέλαση της Τουρκίας στη Συρία πέρα από τον βορρά προς το κέντρο και τον νότο· την ανάπτυξη ραντάρ, αντιαεροπορικών και πυραυλικών συστημάτων στη Συρία· τη δημιουργία υποδομών κοντά στα Υψώματα του Γκολάν— και τονίζει ότι ο πραγματικός φόβος του Ισραήλ είναι η εκτροπή μιας αλυσίδας γεγονότων που πυροδοτούν το ένα το άλλο.

Η στρατηγική κουλτούρα του Ισραήλ βασίζεται στην αποτροπή της εμφάνισης οποιουδήποτε παράγοντα στην περιοχή του που θα μπορούσε να φτάσει σε ίση ή ανώτερη στρατιωτικοτεχνολογική ικανότητα. Υπό αυτή την έννοια η Τουρκία είναι ένας αντίπαλος διαφορετικός από το Ιράν και πολύ πιο ισχυρός από την ισραηλινή σκοπιά. Αυτό συμβαίνει διότι, πρώτα απ’ όλα, είναι μέλος του ΝΑΤΟ και έχει θεσμικούς δεσμούς με τις ΗΠΑ.

Από την άλλη πλευρά, διαθέτει οικονομία ενταγμένη στη Δύση, έχει οικοδομήσει τη δική της αμυντική βιομηχανία, πλησιάζει τον αραβικό κόσμο και —σε αντίθεση με το Ιράν— αποτελεί μοντέλο που δεν μπορεί να απομονωθεί στο διεθνές σύστημα. Πάνω απ’ όλα, σε έναν ενδεχόμενο πόλεμο, οι στρατιωτικές, οικονομικές, τεχνολογικές δυνατότητες και οι δυνατότητες ήπιας ισχύος που διαθέτει της παρέχουν την ικανότητα να νικήσει πραγματικά το Ισραήλ. Εν ολίγοις, για το Ισραήλ η Τουρκία έχει γίνει ένας παράγοντας που **ισχυροποιείται όσο περνά ο χρόνος και δεν μπορεί να εξισορροπηθεί με συμβατικά μέσα**.

IV.IV. Η Θέση της Αποδυνάμωσης δι’ Αντιπροσώπου: Σύγκρουση της Τουρκίας με την Ελλάδα

Η κεντρική θέση που προβάλλει η παρούσα έκθεση είναι η εξής: **Το Ισραήλ δεν μπορεί να διακινδυνεύσει μια άμεση στρατιωτική σύγκρουση με την Τουρκία· γι’ αυτό, ως τον χαμηλότερου κόστους τρόπο αποδυνάμωσης της Τουρκίας, στοχεύει να την φέρει σε πόλεμο με κάποιον άλλο παράγοντα και, ως πιο πρόσφορο υποψήφιο, με την Ελλάδα.** Προς επίτευξη αυτού του στόχου το Ισραήλ επιχείρησε επίσης να πυροδοτήσει πόλεμο μεταξύ Τουρκίας και Ιράν, αλλά δεν τα κατάφερε. Σήμερα η Ελλάδα έχει πάρει τη θέση του Ιράν σε αυτή την εξίσωση.

Όπως μπορεί να προβλεφθεί, μια άμεση σύγκρουση Τουρκίας–Ισραήλ θα οδηγούσε σε ένα αποτέλεσμα που δοκιμάζει τη σχέση του Ισραήλ με τις ΗΠΑ, ενώνει τον αραβικό κόσμο γύρω από την Τουρκία και πολλαπλασιάζει το ήδη πολυμέτωπο βάρος ασφαλείας του Ισραήλ. Αντίθετα, ένας πόλεμος Τουρκίας–Ελλάδας θα μπορούσε να παραγάγει αποτελέσματα —να

φέρει την Τουρκία στη θέση του «επιτιθέμενου» εναντίον κράτους-μέλους της ΕΕ, να ενώσει την ΕΕ και τη δυτική κοινή γνώμη εναντίον της Τουρκίας, να αποδυναμώσει την τουρκική οικονομία με κυρώσεις, να απομονώσει την Τουρκία εντός του ΝΑΤΟ και να μεταφέρει το βάρος της Τουρκίας στη Συρία προς το Αιγαίο— **χωρίς το Ισραήλ να διακινδυνεύσει ούτε έναν στρατιώτη.**

Η χρονική διάσταση της θέσης της προσδίδει τον χαρακτήρα «έσχατης λύσης». Όσο η Τουρκία θωρακίζει το εσωτερικό της μέτωπο, διευρύνει τις περιφερειακές της συμμαχίες και συνεχίζει το γενεακό άλμα στην αμυντική βιομηχανία, η ικανότητα του Ισραήλ να εξισορροπήσει την Τουρκία θα μειώνεται λίγο περισσότερο κάθε χρόνο.

Αν η δυναμική αυτή δεν μπορέσει να αλλάξει, το Ισραήλ θα περιέλθει στο μέλλον σε πολύ πιο αβοήθητη θέση απέναντι στην Τουρκία στην Ανατολική Μεσόγειο και στη Συρία. Συνεπώς, για το Ισραήλ, το να αποδυναμώσει την Τουρκία βάζοντάς την να πολεμήσει με άλλο στοιχείο εμφανίζεται, σε μια στρατηγική εξίσωση όπου ο χρόνος δουλεύει εναντίον του, ως **η τελευταία και πιο ελκυστική επιλογή που του έχει απομείνει**.

Πίνακας 2. Δείκτες της θέσης της αποδυνάμωσης δι’ αντιπροσώπου

Δείκτης	Περιεχόμενο	Σημασία για τη θέση
Ασπίδα του Αχιλλέα (Αύγουστος 2026)	Το Ισραήλ οικοδομεί την ελληνική αεράμυνα και το εθνικό σύστημα διοίκησης και ελέγχου	Το Ισραήλ εγκαθίσταται στο «νευρικό σύστημα» μιας ενδεχόμενης σύγκρουσης και μπορεί να εκκινήσει τη διαδικασία της σύγκρουσης
Θωράκιση της Κύπρου με ισραηλινά συστήματα	Συστήματα ισραηλινής προέλευσης στην αεράμυνα της Ελληνοκυπριακής Διοίκησης του Νότου (GKRY)	Σύνδεση και του κυπριακού μετώπου με την ίδια αρχιτεκτονική
Επιτροπή Nagel (Ιανουάριος 2025)	Η Τουρκία χαρακτηρίζεται σε επίσημο επίπεδο ως δυνητική απειλή	Θεσμοθέτηση της αντίληψης απειλής
Ελληνικά σενάρια προληπτικού πλήγματος (Δεκέμβριος 2025 – Σεπτέμβριος 2026)	Δογματική ομοιότητα με τον ισραηλινό επιχειρησιακό σχεδιασμό (Κεφάλαιο V)	Προετοιμασία της ελληνικής κοινής γνώμης για την ιδέα του «πρώτου πλήγματος»
Ισραηλινά συστήματα στη στρατιωτικοποίηση των νησιών	Ισραηλινής κατασκευής αντιαεροπορικά στοιχεία σε νησιά με αποστρατιωτικοποιημένο καθεστώς	Συμμετοχή τρίτου κράτους στην παράνομη στρατιωτικοποίηση
Τριμερής (Ισραήλ–Ελλάδα–Ελληνοκυπριακή Διοίκηση του Νότου) στρατιωτική συνεργασία	Κοινές ασκήσεις, πληροφορίες και προγράμματα αμυντικής βιομηχανίας	Οικοδόμηση μόνιμου στρατιωτικού άξονα

Για την αναλυτική αντοχή της θέσης πρέπει να υπογραμμιστούν δύο σημεία:

- Πρώτον, η Ελλάδα δεν είναι παθητικό εργαλείο σε αυτή την εξίσωση αλλά ένας παράγοντας με δικές του ιστορικές ανησυχίες και εσωτερικές πολιτικές δυναμικές· ο

ρόλος του Ισραήλ εκδηλώνεται όχι ως *δημιουργία* της υπάρχουσας έντασης αλλά ως *τροφοδότησή της, εξοπλισμός της και καθιστώντας την επιρρεπή σε πυροδότηση*.

- Δεύτερον, ένας πόλεμος Τουρκίας–Ελλάδας που θα ξέφευγε από τον έλεγχο θα μπορούσε να επηρεάσει και το θαλάσσιο εμπόριο στην Ανατολική Μεσόγειο και τις δικές του διαδρομές ενεργειακών εξαγωγών του Ισραήλ. Συνεπώς, η προτίμηση του Ισραήλ θα ήταν όχι ένας μεγάλος και μακρύς πόλεμος αλλά μια φθοροποιός και περιορισμένη σύγκρουση που θα έφερνε την Τουρκία στη θέση του «επιτιθέμενου» στη διεθνή σκηνή. Τα δύο αυτά σημεία δεν αποδυναμώνουν τη θέση, αντιθέτως ξεκαθαρίζουν την αντι-στρατηγική της Τουρκίας. Αυτή είναι: **αυτό που θέλει το Ισραήλ είναι ο ίδιος ο πόλεμος και η Τουρκία να φανεί σε αυτόν ως «πρώτος που πλήττει»· η μεγαλύτερη στρατηγική επιτυχία της Τουρκίας θα είναι να μην πέσει σε αυτή την παγίδα.**

IV.V. Παράνομη Στρατιωτικοποίηση των Νησιών και Συντονισμός με το Ισραήλ

Τα άρθρα 12 και 13 της Συνθήκης της Λοζάνης απαγόρευσαν τη δημιουργία ναυτικών βάσεων και οχυρώσεων στα νησιά Λέσβος (Midilli), Χίος (Sakız), Σάμος (Sisam) και Ικαρία (Ahikerya) και περιόρισαν τη στρατιωτική παρουσία. Το άρθρο 14 της Συνθήκης Ειρήνης των Παρισίων του 1947 προέβλεψε τη μεταβίβαση των Δωδεκανήσων (Onikiadalar) στην Ελλάδα υπό τον όρο ότι θα παραμείνουν αποστρατιωτικοποιημένα. Αν και η Τουρκία δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της Συνθήκης των Παρισίων, υποστηρίζει ότι η κυριαρχία επί των νησιών αυτών μεταβιβάστηκε υπό τον όρο του αποστρατιωτικοποιημένου καθεστώτος και ότι η παραβίαση του όρου καθιστά αμφισβητήσιμη τη βάση της μεταβίβασης της κυριαρχίας. Η Ελλάδα, από την πλευρά της, επικαλείται ως αιτιολόγηση το δικαίωμα αυτοάμυνας του άρθρου 51 του Χάρτη του ΟΗΕ και τη Στρατιά του Αιγαίου της Τουρκίας.

Η Ελλάδα έχει αναπτύξει στα νησιά αυτά διάφορα αντιαεροπορικά, αντιαρματικά και αντι-drone στοιχεία, με πρώτα τα ισραηλινής κατασκευής αντιαεροπορικά συστήματα SPYDER· η Ασπίδα του Αχιλλέα, από την πλευρά της, στοχεύει να συνδέσει τα στοιχεία αυτά σε ένα εθνικό δίκτυο διοίκησης και ελέγχου ισραηλινής κατασκευής. Αυτό προσθέτει μια νέα διάσταση στη νομική συζήτηση: η στρατιωτικοποίηση νησιών με αποστρατιωτικοποιημένο καθεστώς δεν είναι πλέον μόνο μια διμερής διαφορά αλλά αποκτά τον χαρακτήρα **παραβίασης που διεξάγεται μέσω των συστημάτων, της εκπαίδευσης και της αρχιτεκτονικής δικτύου ενός τρίτου κράτους**. Υπό αυτή την έννοια, οι στρατιωτικές εγκαταστάσεις στα νησιά αποτελούν, σε μια ενδεχόμενη σύγκρουση, τόσο το νομικά πιο υποστηρίξιμο σύνολο στόχων όσο και το πιο ορατό πεδίο του συντονισμού Ισραήλ–Ελλάδας.

V. Ελληνικά Σενάρια Προληπτικού Πλήγματος: Περιεχόμενο, Πηγή και Ασυνέπειες

V.I. Το Περιεχόμενο του Σεναρίου

Οι δηλώσεις του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας της Ελλάδας, στρατηγού Δημήτριου Χουπή, τον Δεκέμβριο του 2025 σχετικά με την ικανότητα «στρατηγικού προληπτικού πλήγματος μεγάλου βεληνεκούς» άνοιξαν τον δρόμο στον ελληνικό Τύπο για μια σειρά σεναρίων για την Τουρκία. Το πιο εκτενές από αυτά είναι το σενάριο κρίσης 24 ωρών που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Τα Νέα στις 27 Σεπτεμβρίου 2026. Το σενάριο αποτελείται από τέσσερις φάσεις: (i) η ελληνική υπηρεσία πληροφοριών εντοπίζει προπαρασκευαστική δραστηριότητα στις τουρκικές αποβατικές μονάδες, στους στόλους μη επανδρωμένων αεροσκαφών και στους βαλλιστικούς πυραύλους, και συνεδριάζει το Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας· (ii) η Ελλάδα εφαρμόζει ηλεκτρονικό πόλεμο στο τουρκικό δίκτυο ραντάρ και επικοινωνιών και στη συνέχεια πλήττει τις τουρκικές αεροπορικές βάσεις με Rafale και F-16 Viper και τις αποβατικές μονάδες στα λιμάνια με συστήματα Spike NLOS και Exocet· (iii) η Τουρκία ανταποδίδει με πυραύλους και μη επανδρωμένα συστήματα, και τα ελληνικά συστήματα Patriot και οι νέες φρεγάτες κλάσης Kimon αντιμετωπίζουν την ανταπόδοση αυτή· (iv) εντός 24 ωρών οι ΗΠΑ, το ΝΑΤΟ και η ΕΕ ασκούν πίεση στα μέρη για κατάπαυση του πυρός.

V.II. Δογματική Συγγένεια και το Ζήτημα της Πατρότητας

Η δομή του σεναρίου παρουσιάζει εντυπωσιακή δομική ομοιότητα με τις επιχειρήσεις που εφάρμοσε το Ισραήλ τα τελευταία δύο χρόνια: ένα πρώτο πλήγμα που νομιμοποιείται με την αφήγηση της «έγκαιρης ανίχνευσης» βάσει πληροφοριών· τύφλωση του δικτύου ραντάρ και επικοινωνιών του αντιπάλου με ηλεκτρονικό πόλεμο στην αρχική φάση· στη συνέχεια ταυτόχρονος στόχευση αεροπορικών βάσεων, μονάδων εκτόξευσης και κρίσιμων στρατιωτικών υποδομών· και τέλος η υπόθεση ότι το κέρδος θα «παγώσει» με ταχεία παρέμβαση διεθνών παραγόντων. Η αλληλουχία αυτή συμπίπτει σχεδόν απόλυτα με τον σχεδιασμό των εναρκτήριων επιχειρήσεων που εφάρμοσε το Ισραήλ τον Σεπτέμβριο του 2024 στον Λίβανο εναντίον της Χεζμπολάχ και τον Ιούνιο του 2025 εναντίον του Ιράν.

Η ομοιότητα αυτή δεν φαίνεται τυχαία. Διότι (i) το Ισραήλ οικοδομεί το ίδιο την αρχιτεκτονική εθνικής διοίκησης και ελέγχου της Ελλάδας μέσω της Ασπίδας του Αχιλλέα και το Ισραηλινό Υπουργείο Άμυνας τονίζει ρητά ότι τα συστήματα αυτά βασίζονται σε «επιχειρησιακή εμπειρία που αποκτήθηκε στον πόλεμο»· (ii) ισχύει για το 2026 ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα αμυντικής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδας και Ισραήλ· (iii) το πιο ολοκληρωμένο κείμενο σεναρίου δημοσιεύθηκε μόλις τέσσερις εβδομάδες μετά την υπογραφή της συμφωνίας για την Ασπίδα του Αχιλλέα. Αξιολογούμενες από κοινού, οι

ενδείξεις αυτές καθιστούν **ιδιαίτερα πιθανό ότι τα ελληνικά σενάρια προληπτικού πλήγματος είναι κείμενα γραμμένα από το Ισραήλ ή αντλημένα απευθείας από την κουλτούρα σχεδιασμού του Ισραήλ.** Το ότι η πατρότητα δεν έχει αποδειχθεί με δημόσια διαθέσιμο έγγραφο δεν εξαλείφει το ενδεχόμενο αυτό· αντίθετα, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι, από τη φύση τους, τέτοια κείμενα τίθενται σε κυκλοφορία μέσω τοπικών μέσων ενημέρωσης και αποστράτων στρατιωτικών.

V.III. Ασυνέπειες του Σεναρίου

Το ελληνικό σενάριο προληπτικού πλήγματος εμπεριέχει βαθιές ασυνέπειες ως προς τη στρατιωτική και πολιτική λογική. Ο Πίνακας 3 παραθέτει τις ασυνέπειες αυτές συστηματικά.

Πίνακας 3. Ασυνέπειες του ελληνικού σεναρίου προληπτικού πλήγματος

Παραδοχή του σεναρίου	Ασυνέπεια
Εξουδετέρωση των τουρκικών αεροπορικών βάσεων τις πρώτες ώρες	Η τουρκική αεροπορική ισχύς είναι διασκορπισμένη στο στρατηγικό βάθος της Ανατολίας· το απόθεμα της Ελλάδας σε πυρομαχικά αέρος-εδάφους μεγάλου βεληνεκούς δεν επαρκεί για να εξουδετερώσει το βάθος αυτό στο πρώτο κύμα. Η αεροπορική υπεροχή και η αμερικανική υποστήριξη που είχε το Ισραήλ στην επιχείρηση στο Ιράν δεν υπάρχουν για την Ελλάδα.
Τύφλωση του τουρκικού δικτύου ραντάρ και επικοινωνιών με ηλεκτρονικό πόλεμο	Η ελληνική ικανότητα ηλεκτρονικού πολέμου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το εξωτερικό· τα τουρκικά συστήματα, αντίθετα, είναι εγχώρια, πολυεπίπεδα και δοκιμασμένα σε συνθήκες μάχης.
Πλήγμα στις αποβατικές μονάδες στα λιμάνια	Η αποτροπή της Τουρκίας στο Αιγαίο δεν βασίζεται στα αποβατικά πλοία αλλά σε μη επανδρωμένα αεροσκάφη/οπλισμένα μη επανδρωμένα, μη επανδρωμένα ναυτικά οχήματα, παράκτιες πυραυλικές συστοιχίες και πυροβολικό.
Διεθνής παρέμβαση εντός 24 ωρών	Αν η παραδοχή αυτή ισχύει, το στρατιωτικό κέρδος της Ελλάδας παγώνει, αλλά το πολιτικό και νομικό κόστος της ιδιότητας του «πρώτου που πλήττει» παραμένει μόνιμα στην Ελλάδα.
Νομικό έδαφος	Η υποχρέωση συνδρομής του άρθρου 42 παρ. 7 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση γεννάται για το κράτος-μέλος που «δέχεται ένοπλη επίθεση»· ένα προληπτικό πλήγμα φέρνει την Ελλάδα στη θέση του επιτιθέμενου και αποδυναμώνει τη δική της ομπρέλα αλληλεγγύης. Αντίθετα, η Αμυντική Συμφωνία της Μέκκας μπορεί να ενεργοποιήσει την υποχρέωση συλλογικής άμυνας της Σαουδικής Αραβίας και του Πακιστάν προς την Τουρκία που δέχεται επίθεση.
Χρονισμός	Η Ασπίδα του Αχιλλέα δεν θα είναι πλήρως επιχειρησιακή πριν από το 2029 περίπου. Το να πραγματοποιηθεί σήμερα προληπτικό πλήγμα σημαίνει να αφεθεί μια χώρα, της οποίας η αεράμυνα δεν έχει ακόμη ενσωματωθεί, εκτεθειμένη σε τουρκικά αντίποινα με βαλλιστικούς πυραύλους και οπλισμένα μη επανδρωμένα αεροσκάφη. Αυτό είναι στρατηγική αυτοκτονία.
Κοινή γνώμη και εσωτερική πολιτική	Η μεγάλη πλειονότητα της ελληνικής κοινής γνώμης δεν θέλει πόλεμο. Ένας πόλεμος που θα ξεκινούσε πριν από εκλογές και θα κατέληγε σε απώλειες θα ήταν πολιτική καταστροφή για την κυβέρνηση.

Οι ασυνέπειες αυτές καθιστούν αναπόφευκτο το ερώτημα: γιατί ένα σενάριο με τόσο αδύναμη στρατιωτική λογική προβάλλεται στην κοινή γνώμη; Η εκτίμηση της έκθεσης είναι ότι η πραγματική λειτουργία του σεναρίου δεν είναι στρατιωτική αλλά

πολιτικο-ψυχολογική. Ως προς το τι επιδιώκεται, μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι η εξοικείωση της ελληνικής κοινής γνώμης με την ιδέα του «πρώτου πλήγματος», η διατήρηση της αφήγησης της «τουρκικής απειλής» ζωντανής στις δυτικές πρωτεύουσες και η νομιμοποίηση των μεγάλων δαπανών για ισραηλινά συστήματα. Ωστόσο, όπως έδειξε ο Jervis (1976), τέτοια σενάρια μπορούν να μετατραπούν σε **αυτοεκπληρούμενες προφητείες** που βασίζονται στη λανθασμένη ανάγνωση των προθέσεων του αντιπάλου. Η εδραίωση στην Άγκυρα της αντίληψης ότι «η Αθήνα θα χτυπήσει πρώτη» θα μπορούσε να ωθήσει και την Τουρκία σε προληπτική σκέψη. Και αυτό είναι ακριβώς το αποτέλεσμα που επιθυμεί η θέση της αποδυνάμωσης δι' αντιπροσώπου που εξηγείται στο Κεφάλαιο IV. Επιπλέον, μια ακόμη συνέπεια των σεναρίων αυτών είναι ότι παραπλανούν την ελληνική κοινή γνώμη ως προς την πραγματική ικανότητα της Τουρκίας: όπως τίθεται στα Κεφάλαια IX και X, το τίμημα που θα έφερνε στην Ελλάδα ένα πρώτο πλήγμα εναντίον της Τουρκίας είναι πολύ πέρα από όσα απεικονίζονται σε σενάρια αυτού του είδους.

VI. Το Παγκόσμιο Κλίμα Έντασης και ο Κίνδυνος Διεθνούς Πολέμου

Η τουρκοελληνική διαφορά κλιμακώνεται σε μια συγκυρία κατά την οποία το διεθνές σύστημα διέρχεται από την πιο τεταμένη περίοδο των τελευταίων δεκαετιών. Οι εκτιμήσεις κινδύνου για το 2026 του Συμβουλίου Εξωτερικών Σχέσεων (CFR), του Chatham House και της Διεθνούς Ομάδας Κρίσεων (ICG) τονίζουν ότι ο ανταγωνισμός μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων έχει εισέλθει σε φάση «πάλης χεριών» και ότι η ικανότητα του συστήματος να αντέξει την ένταση αυτή δοκιμάζεται. Οι κύριες περιοχές κινδύνου είναι ένας ενδεχόμενος κινεζικός ναυτικός αποκλεισμός γύρω από την Ταϊβάν, η ένταση Ρωσίας–ΝΑΤΟ στη Βαλτική και στη γραμμή της Πολωνίας, η δυναμική σύγκρουσης στους άξονες Ισραήλ–Ιράν και ΗΠΑ–Ιράν, καθώς και ο ανταγωνισμός στον κυβερνοχώρο και στο διάστημα.

Το παγκόσμιο αυτό περιβάλλον εκθέτει έναν ενδεχόμενο πόλεμο Τουρκίας–Ελλάδας, από τρεις απόψεις, σε πολύ πιο επικίνδυνο έδαφος από τις κρίσεις του 1974 και του 1996. Συγκεκριμένα, στο σημείο που έχουμε φτάσει:

- **Η ικανότητα διαμεσολάβησης έχει μειωθεί.** Στην κρίση των Ιμίων (Kardak) του 1996 οι ΗΠΑ κατάφεραν να διαχωρίσουν τα μέρη μέσα σε λίγες ώρες. Η κρίση εκείνη συνέπεσε με μια περίοδο κατά την οποία η προσοχή και το κύρος της Ουάσιγκτον ήταν συγκεντρωμένα στην περιοχή. Σήμερα η προσοχή των ΗΠΑ και της ΕΕ είναι μοιρασμένη μεταξύ Ουκρανίας, Μέσης Ανατολής και Ινδο-Ειρηνικού. Αυτό μπορεί να προετοιμάσει το έδαφος για καθυστέρηση της κατάπαυσης του πυρός και για εξέλιξη της σύγκρουσης από Σ3 σε Σ4.
- **Η Ανατολική Μεσόγειος είναι σημείο τομής πολλαπλών θεάτρων πολέμου.** Η Σούδα, το Ακρωτήρι, η Αλεξανδρούπολη (Dedeağaç) και ο Πειραιάς είναι εφοδιαστικοί κόμβοι του ανταγωνισμού Ρωσίας–ΝΑΤΟ, των συγκρούσεων στη Μέση Ανατολή και του εμπορίου της Κίνας με την Ευρώπη. Μια τουρκοελληνική σύγκρουση που θα επηρέαζε οποιονδήποτε από τους κόμβους αυτούς θα μπορούσε από μόνη της να τροφοδοτήσει τις μεγαλύτερες αυτές συγκρούσεις.
- **Οι οπορτουνιστικοί παράγοντες έχουν πολλαπλασιαστεί.** Η Ρωσία θα θελήσει να αποκομίσει στρατηγικό όφελος από μια ρωγμή στη νότια πτέρυγα του ΝΑΤΟ· το Ισραήλ θα επιχειρήσει να εκμεταλλευτεί στη Συρία τη μετατόπιση της προσοχής της Τουρκίας προς το Αιγαίο· τα εργαλεία παραπληροφόρησης και αντιπροσώπων περιφερειακών και παγκόσμιων παραγόντων θα βαθύνουν την κρίση. Υπό αυτή την έννοια, το μοντέλο της έκθεσης αποδέχεται ότι η παγκόσμια ένταση μπορεί να επηρεάσει την τουρκοελληνική σύγκρουση προς δύο κατευθύνσεις:
- Αφενός, η διάσπαση της προσοχής των μεγάλων δυνάμεων μπορεί να δώσει σε ορισμένους παράγοντες την αντίληψη ενός «παραθύρου ευκαιρίας»·

- αφετέρου, η ίδια διάσπαση μπορεί να δυσχεράνει τον έλεγχο ενός τοπικού πολέμου όταν αυτός ξεκινήσει και να τον εκθέσει στον **κίνδυνο να εξελιχθεί σε περιφερειακό, ακόμη και διεθνή πόλεμο**. Εν ολίγοις, η περίοδος 2026–2028 συνεπάγεται και την ανάγκη κάθε βήμα που γίνεται στο Αιγαίο να υπολογίζεται όχι μόνο διμερώς αλλά σε παγκόσμια κλίμακα.

VII. NATO, ΗΠΑ και Ισορροπία Μεγάλων Δυνάμεων: Γιατί η Ουάσιγκτον Δεν Μπορεί να Εμπλακεί σε Θερμή Σύγκρουση με την Τουρκία;

VII.I. NATO: Μια Ομπρέλα που Καθίσταται Ανενεργή σε Πόλεμο Εντός της Συμμαχίας

Ο μηχανισμός συλλογικής άμυνας του NATO (άρθρο 5 της Βορειοατλαντικής Συνθήκης) έχει σχεδιαστεί για ένοπλη επίθεση που προέρχεται από έξω από τη Συμμαχία· δεν μπορεί να ενεργοποιηθεί σε σύγκρουση μεταξύ δύο συμμάχων. Το άρθρο 1 της Συνθήκης απαιτεί από τα μέλη να επιλύουν τις διαφορές τους με ειρηνικά μέσα, ενώ το άρθρο 4 ρυθμίζει μόνο τις διαβουλεύσεις. Συνεπώς, σε έναν πόλεμο Τουρκίας–Ελλάδας το NATO δεν θα ήταν στρατιωτικό μπλοκ που υπερασπίζεται ένα από τα μέρη· το πολύ-πολύ θα μπορούσε να είναι μια πλατφόρμα διαβουλεύσεων που προσπαθεί να διαχωρίσει τα μέρη. Πράγματι, η Επιχείρηση Ειρήνης στην Κύπρο του 1974 και η κρίση των Ιμίων (Kardak) του 1996 κατέδειξαν σαφώς την πραγματικότητα αυτή.

Το βάρος της Τουρκίας εντός της Συμμαχίας καθιστά την εικόνα αυτή ακόμη πιο έντονη: η Τουρκία, που διαθέτει τον δεύτερο μεγαλύτερο στρατό του NATO μετά τις ΗΠΑ, ελέγχει με το καθεστώς του Μοντρέ την πρόσβαση στη Μαύρη Θάλασσα μέσω των Στενών, φιλοξενεί την αεροπορική βάση του Ιντζιρλίκ και το ραντάρ του Κιουρετζίκ, που αποτελεί το σκέλος έγκαιρης προειδοποίησης της αρχιτεκτονικής αντιβαλλιστικής άμυνας της Συμμαχίας, και στεγάζει στη Σμύρνη τη Συμμαχική Διοίκηση Χερσαίων Δυνάμεων (LANDCOM). Η Σύνοδος Κορυφής του NATO που πραγματοποιήθηκε στην Άγκυρα στις 7–8 Ιουλίου 2026 επιβεβαίωσε επίσης την κεντρική θέση της Τουρκίας στη νότια πτέρυγα της Συμμαχίας. Εν ολίγοις, μια νότια πτέρυγα χωρίς την Τουρκία θα έχανε τη λειτουργία της στη γραμμή που εκτείνεται από τη Μαύρη Θάλασσα έως τη Μέση Ανατολή. Το να αναπτύξει η Συμμαχία στάση που θα την έθετε απέναντι στην Τουρκία θα σήμαινε ότι θα αμφισβητούσε τον ίδιο της τον λόγο ύπαρξης. Σε ένα τέτοιο επίπεδο, σχεδόν κανένα μέλος του NATO δεν θα μπορούσε να διακινδυνεύσει να χάσει την Τουρκία χάριν της Ελλάδας.

VII.II. Η Στρατηγική Προτεραιότητα των ΗΠΑ: Ανταγωνισμός με την Κίνα και Σταδιακή Αποχώρηση από την Ευρώπη

Η Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας των ΗΠΑ του Δεκεμβρίου 2025 και η Εθνική Αμυντική Στρατηγική που δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο του 2026 όρισαν τις προτεραιότητες της Ουάσιγκτον ως την άμυνα της πατρίδας και του Δυτικού Ημισφαιρίου, την ενίσχυση της βάσης της αμυντικής βιομηχανίας και την αποτροπή της Κίνας κατά μήκος της Πρώτης Νησιωτικής Αλυσίδας. Σύμφωνα με το έγγραφο, οι σύμμαχοι του ΝΑΤΟ «βρίσκονται σε ισχυρή θέση να αναλάβουν την πρωταρχική ευθύνη για τη συμβατική άμυνα της Ευρώπης»· η υποστήριξη των ΗΠΑ προς την Ευρώπη θα παραμείνει πιο περιορισμένη. Με άλλα λόγια, η Ουάσιγκτον έχει στραφεί στη μείωση του στρατιωτικού της βάρους στην Ευρώπη και στη μετατόπιση των πόρων της προς το δικό της ημισφαίριο και τον Ινδο-Ειρηνικό.

Στο στρατηγικό αυτό πλαίσιο, η εμπλοκή των ΗΠΑ σε θερμή σύγκρουση με έναν σύμμαχο του ΝΑΤΟ στην Ανατολική Μεσόγειο —μάλιστα με σύμμαχο που διαθέτει τον ισχυρότερο στρατό της περιοχής— θα ερχόταν σε άμεση αντίθεση με τα δικά τους στρατηγικά έγγραφα. Αναμφίβολα η Ουάσιγκτον θα επιχειρήσει να χρησιμοποιήσει μοχλούς απέναντι στην Τουρκία σε μια ενδεχόμενη κρίση, όπως άδειες εξαγωγής όπλων, την αλυσίδα ανταλλακτικών και χρηματοοικονομικά εργαλεία· ωστόσο η μετατροπή των μοχλών αυτών σε στρατιωτική επέμβαση θα δημιουργούσε κόστος που οι ΗΠΑ δεν μπορούν να αντέξουν στον παγκόσμιο ανταγωνισμό τους με την Κίνα. Επιπλέον, το ποσοστό εγχώριας συμμετοχής άνω του 80% στην τουρκική αμυντική βιομηχανία έχει μειώσει σημαντικά την επίδραση των μοχλών αυτών σε σχέση με το παρελθόν.

VII.III. Συνέπειες μιας Αμερικανικής Επέμβασης για την Κίνα και τη Ρωσία

Μια υποθετική αμερικανική επέμβαση θα έκανε στιγμιαία την τουρκοελληνική σύγκρουση μέρος του παγκόσμιου ανταγωνισμού ισχύος και θα μπορούσε να μεταβάλει τις ισορροπίες περισσότερο από όλα υπέρ των αντιπάλων των ΗΠΑ:

- **Ρωσία:** Η ισορροπία στα Στενά και στη Μαύρη Θάλασσα θα διαταραχθεί υπέρ της Ρωσίας· η αποδυνάμωση του ισορροπιστικού ρόλου της Τουρκίας εντός του ΝΑΤΟ θα άνοιγε στη Μόσχα ευρύ περιθώριο κινήσεων στη Μαύρη Θάλασσα και στον Καύκασο. Μια ρωγμή στη νότια πτέρυγα του ΝΑΤΟ θα ήταν το μεγαλύτερο στρατηγικό κέρδος που θα μπορούσε να αποκομίσει η Ρωσία από την έναρξη του πολέμου στην Ουκρανία.
- **Κίνα:** Η μετατόπιση της προσοχής και των πόρων των ΗΠΑ προς την Ανατολική Μεσόγειο θα προσέφερε στο Πεκίνο ένα στρατηγικό παράθυρο ευκαιρίας στον Ινδο-Ειρηνικό και ιδίως στα Στενά της Ταϊβάν. Επιπλέον, η χρήση βίας των ΗΠΑ εναντίον συμμάχου θα κλόνιζε παγκοσμίως την εμπιστοσύνη στο σύστημα συμμαχιών της Ουάσιγκτον και θα ενίσχυε την αφήγηση της Κίνας περί «αναξιόπιστης Αμερικής».
- **Ο προσανατολισμός της Τουρκίας:** Μια Τουρκία που θα αισθανόταν αποκλεισμένη από τη δυτική συμμαχία θα εμβάθυνε αναπόφευκτα τις σχέσεις της με τον Οργανισμό

Συνεργασίας της Σαγκάης, τους BRICS και τον άξονα Κόλπου–Πακιστάν· αυτό θα άλλαζε μόνιμα τον γεωπολιτικό χάρτη της Ευρασίας.

Πίνακας 4. Πιθανές επιλογές επέμβασης των ΗΠΑ και τα στρατηγικά τους κόστη

Επιλογή	Κόστος για τις ΗΠΑ	Επίδραση στην Κίνα και στη Ρωσία	Πιθανότητα
Άμεση στρατιωτική επέμβαση (υπέρ της Ελλάδας)	Άμεσα: κατάρρευση της νότιας πτέρυγας του ΝΑΤΟ· ουσιαστική απώλεια των Στενών, του Ιντζιρλίκ και του Κιουρετζίκ. Έμμεσα: αποκλεισμός των ΗΠΑ από τον πολιτισμικό γεωγραφικό χώρο της Τουρκίας και αντιμετώπιση μεγάλων προβλημάτων	Το μεγαλύτερο στρατηγικό κέρδος για τη Ρωσία και την Κίνα	**Πολύ χαμηλή**
Περιορισμός εξαγωγών όπλων και ανταλλακτικών	Επιταχύνει την εγχωριοποίηση της τουρκικής αμυντικής βιομηχανίας· ωθεί την Τουρκία προς εναλλακτικούς προμηθευτές	Νέα αγορά και σφαίρα επιρροής για τους αντιπάλους	Μέτρια
Οικονομική-χρηματοπιστωτική πίεση	Αστάθεια στις παγκόσμιες αγορές· μπορεί να αντισταθμιστεί με χρηματοδότηση από τον Κόλπο	Περιορισμένη	Μέτρια
Ταχεία διαμεσολάβηση και διπλωματία κατάπαυσης του πυρός	Χαμηλό· διατηρεί τη συνοχή της συμμαχίας	Περιορίζει το πεδίο ευκαιριών των αντιπάλων	**Υψηλή**

Πηγή: Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας των ΗΠΑ (Δεκέμβριος 2025)· Εθνική Αμυντική Στρατηγική των ΗΠΑ (Ιανουάριος 2026)· αξιολόγηση TESPAM.

Εν ολίγοις, η πιο ορθολογική στάση των ΗΠΑ σε έναν ενδεχόμενο τουρκοελληνικό πόλεμο θα ήταν να στραφούν γρήγορα στη διαμεσολάβηση χωρίς να υποστηρίξουν στρατιωτικά κανένα μέρος. Η πραγματικότητα αυτή ακυρώνει μία από τις πιο βασικές στρατηγικές παραδοχές της Αθήνας, δηλαδή την προσδοκία ότι σε περίοδο κρίσης η Ουάσιγκτον θα σταθεί στρατιωτικά στο πλευρό της Ελλάδας. Ακριβώς σε αυτό το σημείο η στρατηγική μοναξιά της Ελλάδας γίνεται ακόμη πιο έκδηλη. Ειδικότερα, οι ΗΠΑ δεν θα μπορέσουν να εμπλακούν σε θερμή σύγκρουση, η ΕΕ δεν θα μπορέσει να παρέμβει στρατιωτικά με έναν κοινό στρατό που δεν διαθέτει και θα μπορέσει γενικά να συνεχίσει μόνο πολιτική κυρώσεων και καταδίκης. Από την άλλη πλευρά, δεν πρέπει να λησμονείται ότι η Γαλλία είναι παράγοντας διπλής τροχιάς. Το Ισραήλ, εξάλλου, θα υποκινήσει τον πόλεμο, αλλά δεν θα πληρώσει το τίμημά του.

VIII. Ενεργειακές Υποδομές: Απαραβίαστες ή Αμοιβαίοι Όμηροι;

Σε μια ενδεχόμενη σύγκρουση αναμένεται ότι τα μέρη δεν θα στοχεύσουν τους διεθνείς κρίσιμους κόμβους —Κρήτη, Πειραιά, Αλεξανδρούπολη (Dedeağaç), τη Διοίκηση Χερσαίων Δυνάμεων του NATO (LANDCOM) στη Σμύρνη, τον TANAP, τον TürkAkım, εγκαταστάσεις LNG/αποθήκευσης και διεθνή αεροδρόμια— καθώς οι κόμβοι αυτοί είναι ζώνες άμεσου συμφέροντος τρίτων (ΗΠΑ, ΕΕ, Αζερμπαϊτζάν, Ρωσία, Κίνα) και η ζημιά σε αυτούς θα διεθνοποιούσε αμέσως τη σύγκρουση. Ωστόσο, σε μεταγενέστερες φάσεις του πολέμου, συζητούνται ως επιλογές και η διακοπή της ροής του TANAP από την Τουρκία για λόγους ασφαλείας, η αναστολή διεθνών πτήσεων και ο περιορισμός της ναυτικής κυκλοφορίας στο Αιγαίο και στη Μεσόγειο. **Υπάρχει σαφής ένταση μεταξύ των δύο αυτών προσεγγίσεων και το μοντέλο της έκθεσης επιλύει την ένταση αυτή υπέρ της προστασίας των κρίσιμων κόμβων.** Οι λόγοι είναι οι εξής:

- **Η γραμμή TANAP–TAP μεταφέρει αζερικό φυσικό αέριο.** Η διακοπή της ροής θα προκαλούσε απώλεια συμβολαίων και εσόδων για το Αζερμπαϊτζάν, έναν από τους στενότερους συμμάχους της Τουρκίας. Ωστόσο το πραγματικό πρόβλημα θα εμφανιζόταν ως κρίσεις τιμών λόγω απώλειας προσφοράς σε πολλές ευρωπαϊκές αγορές, από την Ιταλία έως το Baumgarten. Και αυτό είναι κάτι που η Ευρώπη δεν θα ήθελε.
- **Το ευρωπαϊκό σκέλος του TürkAkım** μεταφέρει αέριο στη Βουλγαρία, στη Σερβία και στην Ουγγαρία. Μια ενδεχόμενη διακοπή θα έσπρωχνε και πάλι την εξίσωση ενεργειακού εφοδιασμού εντός της ΕΕ σε δύσκολο αδιέξοδο.
- **Η Σύμβαση του Μοντρέ** (1936, άρθρο 5) παρέχει ελευθερία διέλευσης από τα Στενά στα εμπορικά πλοία ουδέτερων χωρών που δεν βοηθούν τον εχθρό, ακόμη και όταν η Τουρκία είναι εμπόλεμη. Το μεγαλύτερο μέρος του Αιγαίου αποτελείται από διεθνή ύδατα και ελληνικά χωρικά ύδατα· η Τουρκία δεν έχει νομική εξουσία να «κλείσει» την περιοχή αυτή. Ένα πραγματικό κλείσιμο θα οδηγούσε τη Ρωσία και την Κίνα να ασκήσουν πίεση κατάπαυσης του πυρός εναντίον της Τουρκίας.
- **Η διακοπή διεθνών πτήσεων,** όταν ξεπερνά τους περιορισμένους περιορισμούς NOTAM στη ζώνη σύγκρουσης, θα επηρέαζε άμεσα και αρνητικά τα έσοδα της Τουρκίας από τον τουρισμό και τις αεροπορικές μεταφορές φορτίου —που είναι πολλαπλάσια των ελληνικών. Ακριβώς σε αυτό το σημείο γίνεται πιο έκδηλος ο διττός χαρακτήρας των ενεργειακών υποδομών. Οι κόμβοι που περιγράφονται μπορούν να θεωρηθούν τόσο **αποτρεπτικοί όμηροι** που περιορίζουν τα μέρη όσο και το ισχυρότερο διαπραγματευτικό χαρτί που η Τουρκία θα φέρει στο τραπέζι στην τάξη πραγμάτων μετά την κρίση. Η αξία του χαρτιού αυτού είναι η υψηλότερη όσο δεν χρησιμοποιείται.

Χάρτης 4. Κρίσιμες ενεργειακές υποδομές της περιοχής: κόμβοι αμοιβαίας ομηρίας

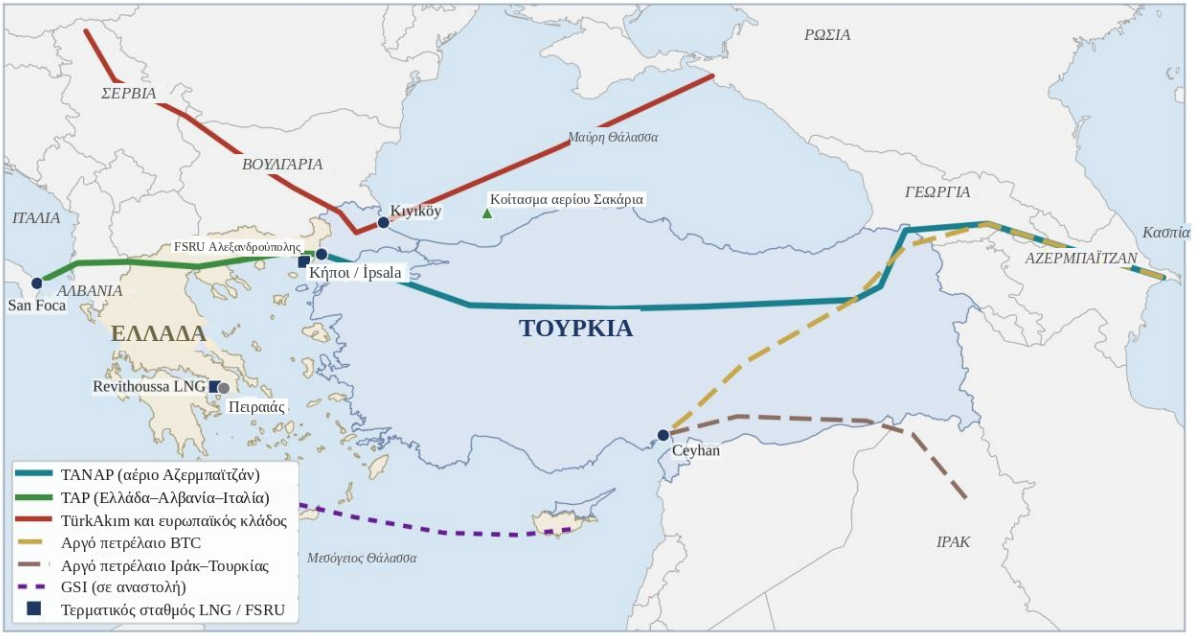

Πηγή: Υπουργείο Ενέργειας και Φυσικών Πόρων της Τουρκίας· Nexans (2026)· Daily Sabah (2026). Οι διαδρομές είναι σχηματικές. Σύνταξη: TESPAM.

Πίνακας 5. Σύγκριση ενεργειακής εξάρτησης (κατά προσέγγιση, 2025–2026)

Δείκτης	Τουρκία	Ελλάδα	Σημασία για το σενάριο
Φυσικό αέριο	Κατανάλωση ~50–55 δισ. m³· η εγχώρια παραγωγή αυξάνεται με το Sakarya, αλλά καλύπτει μόλις περίπου 5–8% της κατανάλωσης το 2026	Σχεδόν εξ ολοκλήρου εισαγόμενο (αγωγός, LNG, Ρεβυθούσα, FSRU Αλεξανδρούπολης)	Και οι δύο πλευρές εξαρτώνται από εισαγωγές· η ποικιλία εφοδιασμού της Τουρκίας (7 πηγές εισαγωγής, αποθήκευση) είναι υψηλότερη
Αργό πετρέλαιο	Περίπου το 20% της κατανάλωσης είναι εγχώριο (τάση αύξησης με το Gabar)	Σχεδόν εξ ολοκλήρου εισαγόμενο	Η εφοδιαστική καυσίμων είναι κρίσιμη σε έναν μακρύ πόλεμο
Ηλεκτρισμός	Σχεδόν όλη η παραγωγή είναι εγχώρια· ωστόσο σημαντικό μέρος των καυσίμων (αέριο, εισαγόμενος άνθρακας) εισάγεται	Σε μεγάλο βαθμό εγχώρια παραγωγή· περιοδικές καθαρές εισαγωγές/εξαγωγές	Η «ανεξαρτησία στον ηλεκτρισμό» ισχύει για την παραγωγή, εν μέρει για το πρωτογενές καύσιμο
Κρίσιμος ρόλος διαμετακόμισης	TANAP, TürkAkım, BTC, Ιράκ–Τουρκία	TAP, Αλεξανδρούπολη (Dedeağaç), Πειραιάς, GSI (σε αναστολή)	Ο ρόλος διαμετακόμισης είναι για την Τουρκία ταυτόχρονα δύναμη και ευαλωτότητα

Πηγή: Δηλώσεις του Υπουργείου Ενέργειας και Φυσικών Πόρων της Τουρκίας (2025–2026)· εκθέσεις EPDK (Ρυθμιστική Αρχή Αγοράς Ενέργειας)· αξιολόγηση TESPAM. Οι αριθμοί είναι στρογγυλοποιημένοι δείκτες.

IX. Η Τουρκική Αμυντική Βιομηχανία: Η Υλική Βάση της Αποτροπής

Το βασικό στοιχείο που μετατρέπει την υπεροχή της Τουρκίας έναντι της Ελλάδας από προσωρινό συγκυριακό πλεονέκτημα σε δομική ασυμμετρία είναι ο αυξανόμενος πληθυσμός, η συνεχιζόμενη οικονομική ανάπτυξη και το οικοσύστημα αμυντικής βιομηχανίας που οικοδομήθηκε την τελευταία εικοσαετία. Αναμφίβολα, η ικανότητα μιας χώρας να διατηρήσει έναν πόλεμο εξαρτάται όχι μόνο από τον αριθμό των πλατφορμών που διαθέτει αλλά και από την ικανότητά της να παράγει, να επισκευάζει τις πλατφόρμες αυτές κατά τη διάρκεια του πολέμου και να αναπληρώνει τα πυρομαχικά τους. Ακριβώς σε αυτό το σημείο η διαφορά μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας παύει να είναι απλή διαφορά αποθεμάτων και μετατρέπεται σε διαφορά μεταξύ δύο διαφορετικών στρατηγικών κατηγοριών.

IX.I. Κλίμακα, Εγχώρια Συμμετοχή και Βιωσιμότητα

Οι εξαγωγές αμυντικού και αεροδιαστημικού υλικού της Τουρκίας αυξήθηκαν περίπου κατά 49% το 2025 και ξεπέρασαν για πρώτη φορά τα 10 δισ. δολάρια· στον τομέα δραστηριοποιούνται πλέον πάνω από 3.500 επιχειρήσεις και πάνω από 1.400 έργα. Το ποσοστό εγχώριας συμμετοχής έχει ανέβει πάνω από το 80% και για τις εξαγωγές του 2026 έχει τεθεί ως στόχος επίπεδο άνω των 11 δισ. δολαρίων. Σύμφωνα με στοιχεία του NATO, οι αμυντικές δαπάνες της Τουρκίας για το 2026 ανέρχονται σε περίπου 48 δισ. δολάρια. Ο αμυντικός προϋπολογισμός της Ελλάδας για το 2026 είναι αντίθετα περίπου 11 δισ. δολάρια. Το σημαντικότερο: ενώ η Ελλάδα, διαθέτοντας το 3,65% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της στην άμυνα, βρίσκεται στο όριο της οικονομικής της ικανότητας, η Τουρκία, παραμένοντας κάτω από αυτό το ποσοστό, φτάνει σε προϋπολογισμό πάνω από τετραπλάσιο. Εν ολίγοις, η διαφορά μεταξύ των δύο χωρών προκύπτει όχι από τη βούληση για δαπάνες αλλά από την οικονομική και βιομηχανική κλίμακα.

Σχήμα 3. Τουρκία και Ελλάδα: βασικοί δείκτες ασυμμετρίας (2026)

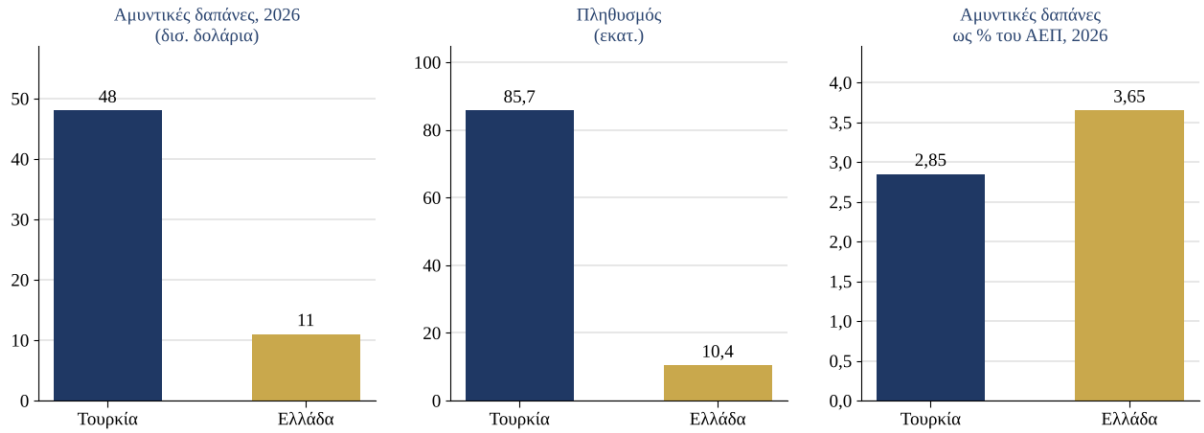

Πηγή: Στοιχεία αμυντικών δαπανών του NATO (2026)· Politikam (2026)· τιμές του Πλαισίου 1. Σύνταξη: TESPAM.

Η διαφορά κλίμακας εκδηλώνεται και ως προς τη **βιωσιμότητα των πυρομαχικών**, μία από τις πιο καθοριστικές μεταβλητές μιας ενδεχόμενης σύγκρουσης. Η Ελλάδα, που εισάγει σχεδόν το σύνολο των πλατφορμών της, θα μπορούσε να αναπληρώνει κάθε αναχαιτιστικό πύραυλο και κάθε πυρομαχικό ακριβείας που καταναλώνει στον πόλεμο μόνο ανάλογα με την πολιτική βούληση και τα χρονοδιαγράμματα παραγωγής ξένων προμηθευτών. Η Τουρκία, με τις δικές της γραμμές παραγωγής με πρώτες τις ASELSAN, ROKETSAN, TUSAŞ, MKE και Baykar, είναι μία από τις λίγες χώρες που μπορούν να αυξήσουν την παραγωγή πυρομαχικών κατά τη διάρκεια ενός πολέμου.

IX.II. Κρίσιμα Προγράμματα και Ορόσημα 2025–2026

Πίνακας 6. Επιλεγμένα προγράμματα της τουρκικής αμυντικής βιομηχανίας και τρέχουσα κατάσταση (2025–2026)

Τομέας	Πρόγραμμα	Τρέχουσα κατάσταση	Επίδραση έναντι της Ελλάδας
Πολυεπίπεδη αεράμυνα	Ατσάλινος Θόλος (HİSAR, SİPER, KORKUT, ραντάρ ALP, στοιχεία ηλεκτρονικού πολέμου)	Πρώτη παράδοση τον Αύγουστο του 2025 (47 οχήματα)· συμβάσεις επέκτασης 6,5 δισ. δολαρίων τον Νοέμβριο του 2025· στόχος παράδοσης άνω των 100 εξαρτημάτων ετησίως από το 2026	Ενιαία ασπίδα σε εθνική κλίμακα έναντι ελληνικών αεροπορικών και πυραυλικών επιθέσεων
Αεράμυνα μεγάλου βεληνεκούς	SİPER Block-I	Ολοκληρώθηκε η παραλαβή συστοιχίας τον Νοέμβριο του 2025 με αυτόνομη δοκιμαστική εκτόξευση στη Σινώπη	Βεληνεκές που εμποδίζει τα ελληνικά μαχητικά να πλησιάσουν τον τουρκικό εναέριο χώρο
Βαλλιστικός πύραυλος	Tayfun (σε εξέλιξη η ανάπτυξη Block-4), Bora	Δοκιμαστική εκτόξευση με ακριβή πλήγμα τον Δεκέμβριο του 2025· συνεχίζονται η μαζική παραγωγή και οι παραδόσεις	Αεροπορικές βάσεις, κέντρα διοίκησης και θέσεις αεράμυνας στην ελληνική ενδοχώρα εντός βεληνεκούς
Πύραυλος κρουζ	SOM, ATMACA (συμπεριλαμβανομένης της εκτόξευσης από υποβρύχιο σε κάψουλα)	Η εκτόξευση του ATMACA από υποβρύχιο δοκιμάστηκε με επιτυχία τον Μάρτιο και τον Οκτώβριο του 2025	Πολυκατευθυντική απειλή για τον ελληνικό στόλο επιφανείας και τις παράκτιες εγκαταστάσεις
Μη επανδρωμένο μαχητικό αεροσκάφος	Kızılelma, Akıncı, TB3, Anka-3	Εκτόξευση αέρος-αέρος πέρα από το οπτικό πεδίο με Gökdoğan από το Kızılelma (Νοέμβριος 2025) — παγκόσμια πρωτιά· στόχος για παραδόσεις του πρώτου Kızılelma και του TB3 που απογειώνεται από πλοίο το 2026	Ικανότητα κορεσμού της ελληνικής αεράμυνας και εγκαθίδρυσης αεροπορικής υπεροχής με μη επανδρωμένα συστήματα
Μαχητικό αεροσκάφος	KAAN· Eurofighter Typhoon	Τα πρωτότυπα του KAAN αναμένεται να πετάξουν στα τέλη του 2026, με παραδόσεις από το 2028· υπεγράφη τον Οκτώβριο του 2025 σύμβαση για 20 νέα Eurofighter (συμπεριλαμβανομένου του Meteor)	Κλείσιμο της θέσης του Rafale/Meteor· μετάβαση στην πέμπτη γενιά
Ναυτικές δυνάμεις	MİLGEM, υποβρύχια κλάσης Reis, TCG Anadolu, MUGEM	Το έκτο πλοίο MİLGEM TCG İzmir και το TCG Muratreis αναμένεται να τεθούν σε υπηρεσία το 2026· ξεκίνησε η κατασκευή του αεροπλανοφόρου MUGEM των 60.000 τόνων (είσοδος σε υπηρεσία το 2032)	Αριθμητική και ποιοτική ναυτική υπεροχή στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο
Χερσαίες δυνάμεις	Άρμα μάχης Altay· εγχώριες οικογένειες τεθωρακισμένων οχημάτων	Στόχος παράδοσης 10 αρμάτων Altay στον Στρατό Ξηράς το 2026	Η τεθωρακισμένη ραχοκοκαλιά ταχέων χερσαίων επιχειρήσεων στη Θράκη και στην Κύπρο

Πηγή: Αξιολόγηση της SSB (Προεδρία Αμυντικών Βιομηχανιών) για το 2025 και στόχοι 2026 (Defence Turkey, 2026)· Quwa (2026)· Protothema (2026)· Milliyet (2025)· σύνταξη TESPAM.

IX.III. Ποιοτική Τομή: Μη Επανδρωμένα Συστήματα, Βαθύ Πλήγμα και Πόλεμος Δικτυοκεντρικός

Η πραγματική τομή που δημιουργεί η τουρκική αμυντική βιομηχανία έναντι της Ελλάδας βρίσκεται στο ποιοτικό επίπεδο. Η Τουρκία είναι μία από τις λίγες χώρες του κόσμου που έχουν δοκιμάσει μη επανδρωμένα αεροπορικά και ναυτικά συστήματα σε συνθήκες μάχης —στη Συρία, στη Λιβύη, στο Καραμπάχ και στο Ιράκ (και μάλιστα στον πόλεμο Ρωσίας–Ουκρανίας)— και έχουν ενσωματώσει την εμπειρία αυτή στο δόγμα τους. Η πρόσκρουση του Kızılelma σε αεροπορικό στόχο πέρα από το οπτικό πεδίο συνιστά κατώφλι που δείχνει ότι τα μη επανδρωμένα μαχητικά αεροσκάφη μπορούν να συμμετάσχουν άμεσα στον αγώνα για αεροπορική υπεροχή. Όταν σε αυτό προστεθούν το βαθύ πλήγμα με Tayfun και SOM, ο αντιπλοϊκός πόλεμος από υποβρύχιο με ATMACA και η δικτυοκεντρική πολυεπίπεδη άμυνα με τον Ατσάλινο Θόλο, γίνεται σαφές ότι η Τουρκία διαθέτει έναντι της Ελλάδας όχι απλώς περισσότερες πλατφόρμες αλλά **μια ανώτερη κατηγορία πολέμου**.

Η εικόνα αυτή εξηγεί επίσης γιατί η προσπάθεια εξοπλισμού της Ελλάδας από το Ισραήλ δεν μπορεί να κλείσει την ασυμμετρία: έως το 2029, όταν πρόκειται να ολοκληρωθεί η Ασπίδα του Αχιλλέα, η Τουρκία θα έχει επεκτείνει τον Ατσάλινο Θόλο σε ολόκληρη τη χώρα, θα έχει ανανεώσει την αεροπορική ισχύ με το KAAN και το Eurofighter και θα έχει προωθήσει την κατασκευή του MUGEM. Το κέρδος που αποκομίζει η Ελλάδα αγοράζοντας ένα αμυντικό σύστημα είναι καταδικασμένο να μένει κάθε φορά πίσω από τα κέρδη που παράγει η Τουρκία στο ίδιο διάστημα με τη δική της βιομηχανική βάση.

Σχήμα 4. Χρονοδιάγραμμα της Ασπίδας του Αχιλλέα και ορόσημα των τουρκικών αμυντικών προγραμμάτων (2025–2032)

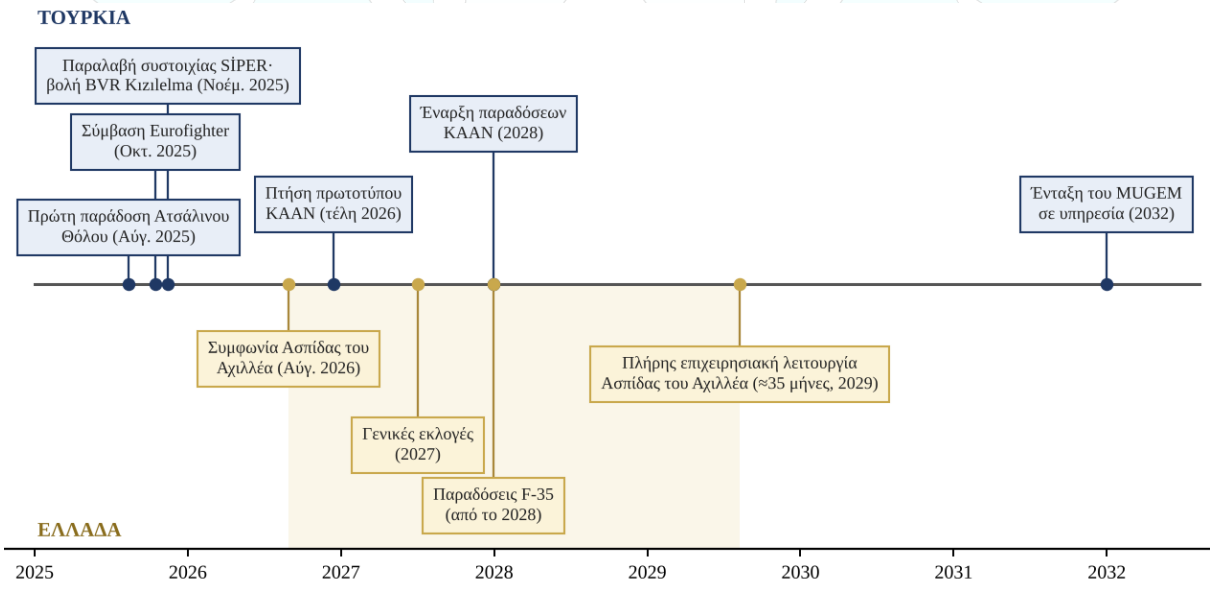

Πηγή: Defence Turkey (2026)· Quwa (2026)· Protothema (2026)· Reuters (2026)· Cyprus Mail (2026). Σύνταξη: TESPAM.

Χ. Η Στρατιωτική Ισορροπία: Καθαρή Αξιολόγηση

Η στρατιωτική ισορροπία μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας πρέπει να αξιολογείται όχι μόνο με βάση τον αριθμό των πλατφορμών αλλά, όπως προτείνει ο Biddle (2004), μέσα από το σύνολο των δυνατοτήτων που θα είναι καθοριστικές στον πόλεμο. Ο παρακάτω πίνακας έχει καταρτιστεί με την προσέγγιση αυτή και δείχνει ότι η διαφορά μεταξύ των δύο στρατών δεν είναι τυχαία ή συγκυριακή αλλά **δομική και σαφής**.

Πίνακας 7. Καθαρή αξιολόγηση βάσει δυνατοτήτων

Τομέας	Τουρκία	Ελλάδα	Καθαρή αξιολόγηση
Γεωγραφία και εφοδιαστική	Απόσταση 2–20 χλμ. από τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου· κοντινές εσωτερικές γραμμές· ~70 χλμ. από την Κύπρο	Μακριές γραμμές ναυτικού/αεροπορικού ανεφοδιασμού προς τα νησιά· ~800 χλμ. από την Κύπρο	**Σαφώς υπέρ της Τουρκίας**
Μη επανδρωμένα συστήματα (οπλισμένα μη επανδρωμένα αεροσκάφη, μη επανδρωμένα ναυτικά οχήματα)	Μάζα, πλεονέκτημα κόστους και πραγματική εμπειρία μάχης (Συρία, Λιβύη, Καραμπάχ, Ιράκ)	Περιορισμένα· αναπτύσσονται μέσω συνεργασίας με το Ισραήλ	**Σαφώς υπέρ της Τουρκίας**
Ηλεκτρονικός πόλεμος	Εγχώρια συστήματα δοκιμασμένα στο πεδίο (REDET, PUHU, KORAL κ.ά.)	Κατά κύριο λόγο εξαρτώμενος από το εξωτερικό	**Σαφώς υπέρ της Τουρκίας**
Μαχητικά αεροσκάφη	Εκσυγχρονισμένος στόλος F-16· 20 νέα Eurofighter (συμπεριλαμβανομένου του Meteor) και πρόγραμμα KAAN· μη επανδρωμένη μαχητική αεροπορική ισχύς με το Kızılelma	Rafale F3R (Meteor), F-16 Viper· παραδόσεις F-35 από το 2028	Περιορισμένη ελληνική θέση σε επίπεδο πλατφόρμας· σε επίπεδο συστήματος (αριθμός, μη επανδρωμένα μαχητικά, βαθύ πλήγμα) **υπέρ της Τουρκίας**
Ολοκληρωμένη αεράμυνα	Πολυεπίπεδη αρχιτεκτονική Ατσάλινου Θόλου· οι παραδόσεις ξεκίνησαν το 2025	Κατακερματισμένη δομή Patriot, S-300, SPYDER κ.ά.· η Ασπίδα του Αχιλλέα θα είναι πλήρως επιχειρησιακή μόλις περίπου το 2029	**Σαφώς υπέρ της Τουρκίας**
Βαθύ πλήγμα (βαλλιστικοί πύραυλοι και πύραυλοι κρουζ)	Tayfun, Bora, SOM, ATMACA· εγχώρια παραγωγή και βιώσιμα αποθέματα	SCALP, Exocet· εισαγόμενα και περιορισμένα αποθέματα	**Σαφώς υπέρ της Τουρκίας**
Υποβρύχια	Αριθμητικά ανώτερος στόλος· κλάσης Reis (AIP) και ATMACA εκτοξευόμενο από υποβρύχιο	Type 214 (AIP) και εκσυγχρονισμένα Type 209	Υπέρ της Τουρκίας
Στόλος επιφανείας	Αριθμητικά ανώτερος· MİLGEM, TCG Anadolu· το MUGEM υπό κατασκευή	Φρεγάτες FDI (η πρώτη σε υπηρεσία τον Ιανουάριο του 2026), εκσυγχρονισμένες MEKO	Υπέρ της Τουρκίας
Χερσαίες δυνάμεις και αμφίβια ικανότητα	Ο δεύτερος μεγαλύτερος στρατός του ΝΑΤΟ· Στρατιά του Αιγαίου, Α΄ Στρατιά, Τουρκικές Ειρηνευτικές Δυνάμεις στην Κύπρο· αποβατικά στοιχεία και στοιχεία πεζοναυτών	Αριθμητικά περιορισμένες· διασπαρμένη ανάπτυξη στα νησιά και στη γραμμή του Έβρου (Meriç)	**Σαφώς υπέρ της Τουρκίας**

Τομέας	Τουρκία	Ελλάδα	Καθαρή αξιολόγηση
Βιομηχανική βάση και εξωτερική εξάρτηση	Εγχώρια συμμετοχή άνω του 80%· πάνω από 3.500 επιχειρήσεις· ικανότητα αύξησης της παραγωγής πυρομαχικών κατά τον πόλεμο	Σχεδόν το σύνολο των πλατφορμών και των πυρομαχικών εισάγεται· ανταλλακτικά και αναπλήρωση αποθεμάτων εξαρτώνται από εξωτερικούς προμηθευτές	**Σαφώς υπέρ της Τουρκίας**· η διαφορά ανοίγει όσο ο πόλεμος διαρκεί
Εμπειρία κοινών επιχειρήσεων	Πραγματική εμπειρία πολυμέτωπων επιχειρήσεων την τελευταία δεκαετία	Καμία πρόσφατη εμπειρία μάχης	**Σαφώς υπέρ της Τουρκίας**
Αμυντικός προϋπολογισμός (2026)	Περίπου 48 δισ. δολάρια (2,85% του ΑΕΠ)	Περίπου 11 δισ. δολάρια (3,65% του ΑΕΠ)	**Υπέρ της Τουρκίας (πάνω από τετραπλάσιος)**

Πηγή: Στοιχεία αμυντικών δαπανών του NATO (2026)· SSB (2025–2026)· αμυντικός Τύπος ανοικτών πηγών (2025–2026)· αξιολόγηση TESPAM.

Το συμπέρασμα που προκύπτει από τον πίνακα είναι σαφές: η υπεροχή της Τουρκίας απορρέει από **τον συνδυασμό γεωγραφίας, μάζας, οικονομικά αποδοτικών μη επανδρωμένων συστημάτων, βαθιού πλήγματος, ηλεκτρονικού πολέμου, εμπειρίας μάχης και βιομηχανικής βιωσιμότητας**, και ο συνδυασμός αυτός δεν είναι διαφορά που μπορεί να αντισταθμίσει η Ελλάδα με οποιαδήποτε προμήθεια πλατφόρμας. Πράγματι, στις συγκρούσεις Ρωσίας–Ουκρανίας και Ισραήλ–Ιράν έχει φανεί ότι η πολυεπίπεδη αεράμυνα μπορεί να αναχαιτίσει μέρος των επιθέσεων κορεσμού· στα παραδείγματα αυτά όμως ο αμυνόμενος διέθετε είτε βαθιά στρατηγική γεωγραφία είτε την άμεση πληροφοριακή, πυρομαχική και αναχαιτιστική υποστήριξη των ΗΠΑ. Η Ελλάδα δεν διαθέτει ούτε στρατηγικό βάθος —τα νησιά απέχουν λίγα χιλιόμετρα από την τουρκική ακτή— ούτε ολοκληρωμένο δίκτυο αεράμυνας ούτε καμία διασφάλιση για στρατιωτική υποστήριξη των ΗΠΑ σε περίοδο κρίσης (Κεφάλαιο VII). Εν ολίγοις, σε έναν πόλεμο που θα μπορούσε να πυροδοτηθεί υπό ισραηλινή καθοδήγηση, είναι εξαιρετικά πιθανό ότι ο ελληνικός στρατός δεν θα μπορέσει να προστατεύσει την ακεραιότητα διοίκησης και ελέγχου τις πρώτες ώρες, ούτε τις αμυντικές θέσεις των νησιών, τις γραμμές ναυτικού ανεφοδιασμού ή τη χερσαία γραμμή εντός της Δυτικής Θράκης τις πρώτες ημέρες.

Πλαίσιο 1. Η ασυμμετρία σε αριθμούς: Τουρκία / Ελλάδα

— **Πληθυσμός:** ~85,7 εκατ. / ~10,4 εκατ.

— **Αμυντικές δαπάνες (2026):** ~48 δισ. δολάρια / ~11 δισ. δολάρια

— **Ποσοστό εγχώριας συμμετοχής στην αμυντική βιομηχανία:** άνω του 80% / σχεδόν όλες οι πλατφόρμες εισάγονται

— **Εξαγωγές αμυντικού και αεροδιαστημικού υλικού (2025):** άνω των 10 δισ. δολαρίων / περιορισμένες

— **Απόσταση από τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου:** 2–20 χλμ. / γραμμές ναυτικού ανεφοδιασμού εκατοντάδων χιλιομέτρων από την ηπειρωτική χώρα

— **Απόσταση από την Κύπρο:** ~70 χλμ. / ~800 χλμ.

XI. Εσωτερικές Δυναμικές και η Πολιτική Λογική του Πολέμου

XI.I. Ελλάδα

Με πληθυσμό περίπου 10,4 εκατομμυρίων, υψηλό δημόσιο χρέος και γενικές εκλογές που αναμένονται το 2027, η Ελλάδα είναι μια χώρα που δεν μπορεί να σηκώσει οικονομικά έναν μακρύ πόλεμο. Για την Ελλάδα, που εισάγει σχεδόν το σύνολο του πετρελαίου και του φυσικού αερίου που χρειάζεται και της οποίας η οικονομία εξαρτάται από τον τουρισμό και την εξωτερική χρηματοδότηση, η διατήρηση ενός πολέμου πέρα από μία εβδομάδα είναι εξαιρετικά δύσκολη. Η καθημερινή αλληλοσύνδεση των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου με την Τουρκία —εξάρτηση για υπηρεσίες υγείας, αγορές, πόσιμο νερό και τουρισμό— δείχνει σαφώς το μέγεθος αυτού που θα έχαναν οι νησιωτικές κοινότητες σε έναν πόλεμο. Σημαντικό μέρος της ελληνικής κοινής γνώμης δεν θέλει πόλεμο και είναι επίσης δυσαρεστημένο από τα πεπραγμένα της σημερινής κυβέρνησης. Εν πάση περιπτώσει, το ποσοστό εσωτερικής υποστήριξης για μια κήρυξη κοινωνικής επιστράτευσης δύσκολα θα ήταν υψηλό.

Ωστόσο, το φαινόμενο που είναι γνωστό στην πολιτική επιστήμη ως «συσπείρωση γύρω από τη σημαία» δείχνει ότι οι κοινωνίες που νομίζουν ότι δέχονται επίθεση συσπειρώνονται βραχυπρόθεσμα γύρω από την κυβέρνηση. Διαβάζοντας μαζί τις δύο αυτές πραγματικότητες, προκύπτει ένα κρίσιμο συμπέρασμα: **η αποκλιμακωτική επιρροή της ελληνικής κοινωνίας στην κυβέρνησή της είναι στο υψηλότερο επίπεδο πριν από την εκτόξευση της πρώτης βολής.** Με την πρώτη βολή το κοινωνικό αντανακλαστικό θα στραφεί στη συσπείρωση γύρω από την κυβέρνηση· όμως, καθώς η στρατιωτική εικόνα θα καθαρίζει γρήγορα —κάτι που η ασυμμετρία που τίθεται στο Κεφάλαιο X καθιστά αναπόφευκτο— η συσπείρωση αυτή θα δώσει τη θέση της σε βαθιά απογοήτευση και πολιτικό απολογισμό. Εν ολίγοις, για μια ελληνική κυβέρνηση που δεν μπορεί να αποκομίσει πολιτικό κέρδος από έναν πόλεμο, κάθε βήμα που κλιμακώνει την ένταση σημαίνει διακινδύνευση του δικού της εσωτερικού πολιτικού μέλλοντος.

XI.II. Τουρκία

Με νεανικό και δυναμικό πληθυσμό άνω των 85 εκατομμυρίων, με τη ραγδαία πρόοδο στην αμυντική βιομηχανία και με ισχυρή εθνική ευαισθησία στην κοινή γνώμη, η Τουρκία βρίσκεται, ως προς την ικανότητα διατήρησης μιας μακράς σύγκρουσης, σε θέση ασύγκριτη με την Ελλάδα. Αναμφίβολα, η εξάρτηση της οικονομίας από την εξωτερική χρηματοδότηση, τον τουρισμό και τις εξαγωγές που βασίζονται στην Τελωνειακή Ένωση με την ΕΕ δείχνει ότι ένας ενδεχόμενος πόλεμος θα είχε οικονομικό τίμημα και για την Τουρκία· ωστόσο το τίμημα αυτό θα μπορούσε να αντισταθμιστεί σε σημαντικό βαθμό από τη βαθύτερη χρηματοοικονομική συνεργασία με τον Κόλπο, από την ποικιλία στον ενεργειακό εφοδιασμό που βασίζεται σε πολλές πηγές εισαγωγής και από την εγχώρια αμυντική παραγωγή. Είναι επίσης σαφές ότι η τουρκική κοινή γνώμη θα έδινε ισχυρή υποστήριξη στην κυβέρνηση απέναντι σε μια επίθεση εναντίον της Τουρκίας.

XI.III. Η Ορθολογιστική Ανάγνωση του Πολέμου

Από την οπτική του Fearon (1995), δύο ορθολογικοί παράγοντες αναμένεται να προτιμήσουν συμβιβασμό αντί για πόλεμο, επειδή ο πόλεμος είναι δαπανηρός και για τα δύο μέρη. Ο πόλεμος ξεσπά είτε όταν ένα από τα μέρη υπολογίζει λανθασμένα τη δύναμη ή την αποφασιστικότητα του άλλου (**ασυμμετρία πληροφόρησης**), είτε όταν η ταχεία μεταβολή της ισορροπίας ισχύος ωθεί το ένα μέρος στη σκέψη «τώρα ή ποτέ» (**πρόβλημα δέσμευσης**), είτε όταν το αντικείμενο της διαφοράς γίνεται αντιληπτό ως αδιαίρετο (**αδιαιρετότητα**). Στην τουρκοελληνική σχέση και οι τρεις μηχανισμοί υπάρχουν: ο κίνδυνος υποτίμησης της τουρκικής αποφασιστικότητας από την Ελλάδα, η ισορροπία που μεταβάλλεται με την Ασπίδα του Αχιλλέα και τα F-35, και η πλαισίωση των ζητημάτων νησιών/χωρικών υδάτων ως αδιαίρετων μέσω της «κυριαρχίας».

Ακριβώς σε αυτό το σημείο το πραγματικά επικίνδυνο μοτίβο σκέψης είναι η αντίληψη ενός «παραθύρου ευκαιρίας» που κλείνει· ωστόσο η αντίληψη αυτή διαμορφώνεται όχι στην Άγκυρα αλλά στην Αθήνα και στο Τελ Αβίβ. Δεδομένου ότι η σχετική ισχύς της Τουρκίας αυξάνεται κάθε χρόνο, τα μέρη που θεωρούν ότι ο χρόνος δουλεύει εναντίον τους είναι το Ισραήλ και μια Ελλάδα ανοικτή στην καθοδήγησή του. Η λογική του προληπτικού πολέμου έχει ιστορικά καταλήξει τις περισσότερες φορές στη στρατηγική καταστροφή του μέρους που τον ξεκίνησε. Η σωστή πολιτική για την Τουρκία, από την πλευρά της, είναι να στεφανώσει τον χρόνο που ήδη δουλεύει υπέρ της με μια μόνιμη αρχιτεκτονική αποτροπής.

XII. Το Μοντέλο Κλιμάκωσης: Κατώφλια και Πυροδότες

Στην ανάλυση της κλιμάκωσης, η πιο κρίσιμη διάκριση είναι αυτή μεταξύ **τριβών που δεν ξεκινούν πόλεμο** και **συμβάντων-κατωφλιών που μπορούν να ξεκινήσουν πόλεμο**. Η διάκριση αυτή έχει μετατραπεί στο παρακάτω μοντέλο με βάση τη λογική της κλίμακας κλιμάκωσης του Kahn (1965).

Πίνακας 8. Η τουρκοελληνική κλίμακα κλιμάκωσης

Βαθμίδα	Τύπος συμβάντος	Παράδειγμα	Τάση μετατροπής σε πόλεμο
0	Διπλωματική-νομική τριβή	NAVTEX/αντι-NAVTEX, διακοίνωση, κήρυξη χαρτών	Πολύ χαμηλή
1	Επαφές γκρίζας ζώνης	Παραβιάσεις εναέριου χώρου/FIR, εμπλοκές αεροσκαφών, κλείδωμα ραντάρ (Βέβαια, η ενεργοποίηση ενός συστήματος αεράμυνας υπό ισραηλινό έλεγχο εντός του τύπου αυτού συμβάντος και η παρέμβασή του σε τουρκικό στρατιωτικό στοιχείο θα μπορούσε να διαταράξει τις ισορροπίες.)	Χαμηλή
2	Συμβάντα στα σύνορα και πολιτικά συμβάντα	Ανταλλαγή πυρών στον Έβρο (Meriç), επαναπροωθήσεις μεταναστών, συμβάντα με σημαίες στη Λευκωσία (Lefkoşa)	Χαμηλή
3	Ναυτική αντιπαράθεση	«Σκίαση» σεισμογραφικού/καλωδιακού πλοίου, σύγκρουση (το προηγούμενο του 2020 Kemal Reis–Limnos)	Μέτρια
3A	Νομικο-χαρτογραφική κίνηση	Έναρξη ισχύος του Νόμου της Γαλάζιας Πατρίδας και κήρυξη συντεταγμένων· κηρύξεις θαλάσσιων πάρκων/προστατευόμενων περιοχών	Μέτρια — ανεβαίνει ραγδαία ανάλογα με την αντίδραση
4	Νομικό συμβάν-κατώφλι	Κήρυξη από την Ελλάδα χωρικών υδάτων 12 μιλίων στο Αιγαίο (στο σύνολο ή σε επιλεκτικά τμήματα) ως απάντηση στον Νόμο της Γαλάζιας Πατρίδας· απόβαση στρατευμάτων σε αμφισβητούμενη νησίδα	**Υψηλή** — τίθεται σε ισχύ το casus belli του 1995
5	Στρατιωτικό συμβάν με απώλειες	Κατάρριψη αεροσκάφους, πλήγμα σε πολεμικό πλοίο, βύθιση ερευνητικού σεισμογραφικού πλοίου με δολιοφθορά	**Πολύ υψηλή**
5A	Πρόκληση τρίτου μέρους	Δολιοφθορά με αδιευκρίνιστο δράστη, ενέργεια ψευδούς σημαίας, συμβάν που διογκώνεται με παραπληροφόρηση (θέση της αποδυνάμωσης δι’ αντιπροσώπου)	**Πολύ υψηλή** — εξαρτάται από την ταχύτητα απόδοσης ευθύνης (attribution)
6	Περιορισμένα αντίποινα	Αναλογική απάντηση στην πλατφόρμα/βάση από την οποία προήλθε το συμβάν	Ο πόλεμος έχει αρχίσει (Σ2)
7	Πολυμέτωπη επιχείρηση	Αιγαίο + Δυτική Θράκη + Κύπρος ταυτόχρονα	Γενικός πόλεμος (Σ3–Σ4)

Πηγή: Προσαρμογή από τον Kahn (1965)· μοντέλο TESPAM.

Σχήμα 5. Οπτικό μοντέλο της τουρκοελληνικής κλίμακας κλιμάκωσης

Πηγή: Προσαρμογή από τον Kahn (1965)· καταρτίστηκε από την TESPAM με βάση τον Πίνακα 8.

Το βασικό εύρημα του μοντέλου είναι το εξής: ένας πόλεμος μπορεί να ξεκινήσει όχι με κεντρική απόφαση αλλά με την ακαριαία απόφαση ενός πιλότου ή ενός διοικητή στο πεδίο. Στη συνέχεια οι κανόνες εμπλοκής και η εσωτερική πίεση της κοινής γνώμης στενεύουν γρήγορα το περιθώριο ελιγμών της πολιτικής ηγεσίας. **Το χρονικό διάστημα μεταξύ της 4ης και της 5ης βαθμίδας συνιστά τις «χρυσές ώρες» που καθορίζουν αν η κρίση θα εξελιχθεί σε πόλεμο ή σε διπλωματία.** Η διατήρηση σε λειτουργία των γραμμών επικοινωνίας στρατιωτικής και διπλωματικής κρίσης (συμπεριλαμβανομένων των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης που ισχύουν από το 2008) κατά τις ώρες αυτές μπορεί να είναι πιο καθοριστική από οποιοδήποτε οπλικό σύστημα.

XIII. Το Μοντέλο Σεναρίων

Υπό το φως των μεταβλητών που παρατέθηκαν παραπάνω, προκύπτουν τέσσερα σενάρια. Οι πιθανότητες είναι ποιοτικές εκτιμήσεις βασισμένες σε δομημένη κρίση εμπειρογνωμόνων για την περίοδο 2026–2028.

Πίνακας 9. Πίνακας σεναρίων

Σενάριο	Διάρκεια / ένταση	Διεθνοποίηση	Πιθανότητα (2026–2028)	Καθαρό αποτέλεσμα για την Τουρκία
Σ1 — Διαχειριζόμενη κρίση	Ημέρες–εβδομάδες· χωρίς πυρά ή ένα μεμονωμένο συμβάν	Χαμηλή	**Υψηλή**	Status quo· διατήρηση της διπλωματικής θέσης
Σ2 — Σύγκρουση περιορισμένη σε ώρες	Ώρες· ένα μόνο πεδίο (θάλασσα/αέρας)	Μέτρια (ταχεία διαμεσολάβηση)	Χαμηλή-μέτρια	Περιορισμένη στρατιωτική υπεροχή· υψηλό διπλωματικό κόστος
Σ3 — Ελληνικό πρώτο πλήγμα υπό ισραηλινή καθοδήγηση και ολοκληρωμένη απάντηση της Τουρκίας	1–7 ημέρες· πολυμέτωπη	Υψηλή	Χαμηλή	**Κατάρρευση της στρατιωτικής ικανότητας της Ελλάδας· de facto έλεγχος των νησιών, της Κύπρου και της Δυτικής Θράκης· κάθισμα στο τραπέζι από την ισχυρότερη θέση**
Σ4 — Παρατεινόμενος και διεθνοποιημένος πόλεμος	Εβδομάδες· πίεση τρίτων	Πολύ υψηλή	Πολύ χαμηλή	Η στρατιωτική υπεροχή διατηρείται· το οικονομικό και διπλωματικό κόστος εξαρτάται από τον βαθμό διεθνοποίησης

Σχήμα 6. Χώρος σεναρίων: οι άξονες έντασης-διάρκειας και διεθνοποίησης

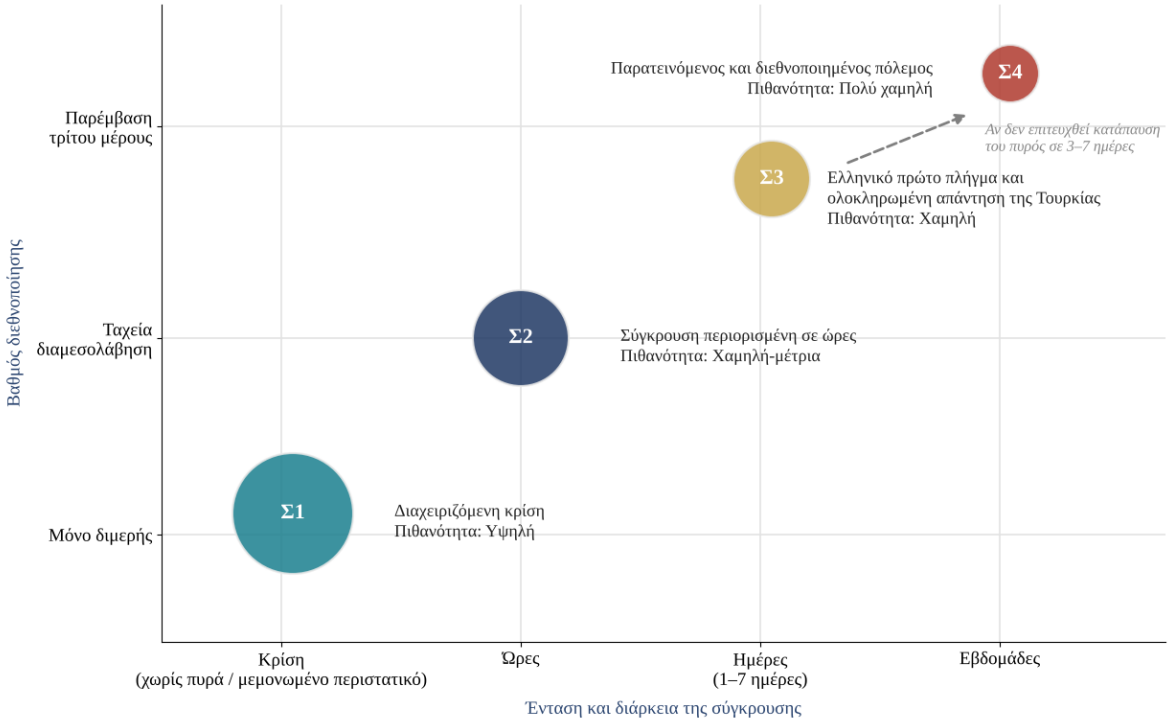

Πηγή: Μοντέλο σεναρίων TESPAM (Πίνακας 9). Τα μεγέθη των κύκλων αντιπροσωπεύουν το ποιοτικό επίπεδο πιθανότητας.

XIII.I. Σ1 — Διαχειριζόμενη Κρίση

- Ο πυροδότης είναι ένα συμβάν στη 3η ή 4η βαθμίδα: για παράδειγμα, η ακινητοποίηση ερευνητικού σκάφους στη διαδρομή του GSI από τουρκικές ναυτικές μονάδες ή η τοποθέτηση σημαίας σε αμφισβητούμενη βραχονησίδα.
- Τα μέρη στέλνουν ναυτικά και αεροπορικά στοιχεία στο πεδίο, αλλά αποφεύγουν να πυροβολήσουν πρώτα.
- Οι ΗΠΑ, η Γερμανία και η Γραμματεία του ΝΑΤΟ παρεμβαίνουν· όπως στην κρίση των Ιμίων (Kardak) του 1996, η κρίση κλείνει με τον τύπο «απόσυρση και επιστροφή στο status quo».
- Για την Τουρκία το σενάριο αυτό σημαίνει δοκιμή και επιβεβαίωση των κόκκινων γραμμών· όπως στην περίπτωση του GSI, μπορεί να επιτευχθεί «de facto ακινητοποίηση» χωρίς να καταβληθεί το κόστος του πολέμου.
- **Το μοντέλο εκτιμά ότι αυτό είναι το πιθανότερο αποτέλεσμα και ότι η Τουρκία έχει επιτύχει τα μεγαλύτερα μέχρι σήμερα κέρδη της σε αυτή την τροχιά.**

XIII.II. Σ2 — Σύγκρουση Περιορισμένη σε Ώρες

- Συμβαίνει ένα περιστατικό στην 5η βαθμίδα. Για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια εμπλοκής αεροσκαφών καταρρίπτεται ένα αεροσκάφος ή ένα πλοίο δέχεται πλήγμα μετά από σύγκρουση.
- Το μέρος που υπέστη τη ζημιά, υπό την πίεση της εσωτερικής κοινής γνώμης, προβαίνει σε αναλογικά αντίποινα εναντίον της πλατφόρμας ή της βάσης από την οποία προήλθε το συμβάν.
- Η σύγκρουση παραμένει περιορισμένη στο θαλάσσιο και αεροπορικό πεδίο. Τα νησιά και τα χερσαία σύνορα δεν τίθενται σε λειτουργία.
- Στο σενάριο αυτό το πλεονέκτημα της Τουρκίας σε γεωγραφική εγγύτητα, μάζα και συστήματα καθίσταται καθοριστικό μέσα σε λίγες ώρες· αν και η μικρή διάρκεια της σύγκρουσης δεν επιτρέπει μόνιμο πολιτικό κέρδος, η ασυμμετρία μεταξύ των δύο στρατών γίνεται αναμφισβήτητα ορατή τόσο στην Αθήνα όσο και στη διεθνή κοινή γνώμη.
- Εξασφαλίζεται de facto κατάπαυση του πυρός εντός 12–48 ωρών, υπό την έντονη πίεση της Ουάσιγκτον και των Βρυξελλών.
- **Το κρίσιμο ερώτημα είναι ποιος πυροβόλησε πρώτος**· διότι, ως προς τη διεθνή κοινή γνώμη και το δίκαιο, η διάκριση μεταξύ νόμιμης άμυνας (άρθρο 51 του Χάρτη του ΟΗΕ) και επίθεσης καθορίζει ολόκληρη τη μετέπειτα διπλωματική διαδικασία.

XIII.III. Σ3 — Ένα Πρώτο Πλήγμα υπό Ισραηλινή Καθοδήγηση και η Ολοκληρωμένη Απάντηση της Τουρκίας

- Το σενάριο αυτό είναι ο πιο έντονος κλάδος του μοντέλου και αυτός που αναδεικνύει με τον σαφέστερο τρόπο τη στρατιωτική υπεροχή της Τουρκίας.
- Το σημείο εκκίνησης του σεναρίου είναι η εφαρμογή από την Ελλάδα του σχεδίου προληπτικού πλήγματος που εξετάστηκε στο Κεφάλαιο V —με πληροφοριακή, διοικητική-ελεγκτική και ηλεκτρονικού πολέμου υποστήριξη του Ισραήλ.
- Ο πυροδότης θα μπορούσε να είναι ένα ναυτικό συμβάν μετά από απόφαση για 12 μίλια που κηρύχθηκε ως απάντηση στον Νόμο της Γαλάζιας Πατρίδας, μια δολιοφθορά με αδιευκρίνιστο δράστη ή μια υπερβολική αξιολόγηση «έγκαιρης προειδοποίησης» της ελληνικής υπηρεσίας πληροφοριών για τουρκικές προετοιμασίες.
- Η λογική του σεναρίου στηρίζεται στην παραδοχή ότι, αν η πρώτη επίθεση προέλθει από την Ελλάδα, η Τουρκία θα μπορέσει να θέσει ταυτόχρονα σε λειτουργία όλες τις προετοιμασμένες εκ των προτέρων δυνατότητές της με βάση το δικαίωμα νόμιμης άμυνας (άρθρο 51 του Χάρτη του ΟΗΕ).
- Η επιχείρηση σχεδιάζεται σε τρεις φάσεις:

- **Πρώτη φάση (πρώτες ώρες) — τύφλωση και κορεσμός:**
  - Καταστολή του ελληνικού δικτύου διοίκησης και ελέγχου, ραντάρ και επικοινωνιών με ηλεκτρονικό πόλεμο·
  - Εξάντληση των ακριβών και περιορισμένων αναχαιτιστικών πυρομαχικών της ελληνικής αεράμυνας με επιθέσεις κορεσμού που διεξάγονται με χαμηλού κόστους μη επανδρωμένα συστήματα·
  - Εξουδετέρωση, με σημειακό και ακριβή τρόπο, των στρατιωτικών εγκαταστάσεων στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, συμπεριλαμβανομένων των προεγκατεστημένων στοιχείων·
  - Στόχευση με συστήματα βαθιού πλήγματος των βάσεων από τις οποίες εξορμούν ελληνικά αεροπορικά και ναυτικά στοιχεία.
- **Δεύτερη φάση (πρώτες 24–96 ώρες) — ταυτόχρονη χερσαία επιχείρηση:**
  - Αμφίβιες και αερομεταφερόμενες επιχειρήσεις εναντίον των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου·
  - Τεθωρακισμένη επιχείρηση των Τουρκικών Ειρηνευτικών Δυνάμεων στην Κύπρο, με ενίσχυση από την ηπειρωτική χώρα, με στόχο τον έλεγχο ολόκληρου του νησιού·
  - Διέλευση στοιχείων της Α΄ Στρατιάς από τη γραμμή του Έβρου (Meriç) και προέλαση στη Δυτική Θράκη.
  - Κατά τη φάση αυτή, με ναυτική και αεροπορική υπεροχή, διακόπτεται ο εφοδιαστικός δεσμός της ελληνικής ενδοχώρας με τα νησιά και τα στοιχεία στο πεδίο.
- **Τρίτη φάση (έως την κατάπαυση του πυρός) — παγίωση και προετοιμασία για το τραπέζι:**
  - Εξασφάλιση της συνέχειας της πολιτικής ζωής στις περιοχές που τίθενται υπό έλεγχο, διεξαγωγή μιας διαφανούς αφήγησης προς τη διεθνή κοινή γνώμη και κάθισμα στο τραπέζι σύμφωνα με την εκ των προτέρων σχεδιασμένη τάξη πραγμάτων μετά τον πόλεμο. Ο παρακάτω πίνακας εξετάζει κάθε γραμμή της επιχείρησης ως προς την εφικτότητα και τη στρατηγική αξιολόγηση.

Πίνακας 10. Αξιολόγηση εφικτότητας των επιχειρησιακών γραμμών του Σ3

Επιχειρησιακή γραμμή	Επιδιωκόμενο αποτέλεσμα	Εφικτότητα	Στρατηγική αξιολόγηση
1. Καταστολή ηλεκτρονικού πολέμου και διοίκησης-ελέγχου	Τύφλωση του ελληνικού δικτύου διοίκησης και ελέγχου, ραντάρ και επικοινωνιών τις πρώτες ώρες	**Υψηλή**	Η ελληνική αρχιτεκτονική διοίκησης και ελέγχου είναι κατακερματισμένη και μη ολοκληρωμένη· μέχρι να ολοκληρωθεί η Ασπίδα του Αχιλλέα, η γραμμή αυτή δίνει στην Τουρκία καθοριστική υπεροχή τις πρώτες ώρες
2. Κορεσμός και εξουδετέρωση στρατιωτικών εγκαταστάσεων των νησιών	Εξάντληση ακριβών αναχαιτιστικών πυρομαχικών με φθηνά μη επανδρωμένα συστήματα· σημειακή καταστροφή στρατιωτικών εγκαταστάσεων στα νησιά	**Υψηλή**	Το περιορισμένο και εισαγόμενο απόθεμα πυρομαχικών της Ελλάδας εξαντλείται τις πρώτες ημέρες· με πυρομαχικά ακριβείας και αυστηρή πειθαρχία στους στόχους δεν προκαλούνται ζημιές σε πολιτικούς οικισμούς
2Α. Εκρηκτικά προτοποθετημένα στα νησιά	Καταστροφή των στρατιωτικών εγκαταστάσεων των νησιών από μέσα τα πρώτα λεπτά της επιχείρησης	Μέτρια-υψηλή (στρατιωτικά)· η φάση προετοιμασίας είναι υψηλού κινδύνου	Μηδενίζει τον χρόνο αντίδρασης της άμυνας των νησιών, μειώνει την ανάγκη για βαρύ πυρ και τον κίνδυνο για τους πολίτες· αν αποκαλυφθεί σε καιρό ειρήνης, γίνεται casus belli — υποστηρίξιμο μόνο μετά την πρώτη επίθεση της άλλης πλευράς
3. Ταχεία χερσαία επιχείρηση στη Δυτική Θράκη	Διέλευση της γραμμής του Έβρου (Meriç) και de facto έλεγχος ολόκληρης της Δυτικής Θράκης	**Υψηλή** (στρατιωτικά)	Απέναντι στη μάζα και στη δύναμη πυρός της Α΄ Στρατιάς, οι οχυρώσεις του Έβρου είναι υπερκεράσιμες. Το λιμάνι της Αλεξανδρούπολης (Dedeağaç) και οι εγκαταστάσεις ΗΠΑ/ΝΑΤΟ διατηρούνται εκτός της περιοχής επιχειρήσεων και κηρύσσονται ουδέτερη ζώνη ανοικτή στην αμερικανική εφοδιαστική. Η προστασία των δικαιωμάτων της τουρκικής μειονότητας της περιοχής που απορρέουν από τη Λοζάνη ενισχύει το έδαφος πολιτικής νομιμοποίησης της επιχείρησης
4. Ολοκληρωμένη επιχείρηση στην Κύπρο	De facto έλεγχος ολόκληρου του νησιού από τις Τουρκικές Ειρηνευτικές Δυνάμεις στην Κύπρο, με ενίσχυση από την ηπειρωτική χώρα	**Υψηλή** (στρατιωτικά)	Η ασυμμετρία ανεφοδιασμού ~70 χλμ. έναντι ~800 χλμ. είναι καθοριστική· η άμυνα της GKRY, με διακοπή του θαλάσσιου και αεροπορικού ανεφοδιασμού, δεν μπορεί να συνεχιστεί. Οι βρετανικές κυρίαρχες βάσεις διατηρούνται εκτός της επιχείρησης και δίνονται εκ των προτέρων σχετικές διαβεβαιώσεις στο Λονδίνο

Επιχειρησιακή γραμμή	Επιδιωκόμενο αποτέλεσμα	Εφικτότητα	Στρατηγική αξιολόγηση
5. Ναυτική/αεροπορική υπεροχή και διακοπή των γραμμών ανεφοδιασμού	Απομόνωση των νησιών από την ηπειρωτική χώρα	Υψηλή (για το Ανατολικό Αιγαίο)	Στρατιωτικά η πιο καθοριστική και πιο υποστηρίξιμη γραμμή· ο αποκλεισμός πρέπει να περιοριστεί έτσι ώστε να μην επηρεάζει το ουδέτερο εμπόριο
6. Έλεγχος των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου	Εκκαθάριση της στρατιωτικής παρουσίας στα νησιά των οποίων το αποστρατιωτικοποιημένο καθεστώς παραβιάζεται και de facto έλεγχος· συμπεριλαμβανομένων των νησίδων αδιευκρίνιστης κυριαρχίας	**Υψηλή**	Η απόσταση των νησιών 2–20 χλμ. από την τουρκική ακτή και η διακοπή των γραμμών ανεφοδιασμού καθιστούν αναπόφευκτη την κατάρρευση της άμυνας μέσα σε λίγες ημέρες· η νομική θέση που βασίζεται στις Συνθήκες της Λοζάνης και των Παρισίων αποτελεί το έδαφος νομιμοποίησης της επιχείρησης

Πηγή: Αξιολόγηση TESPAM.

Ένα από τα διακριτικά στοιχεία της επιχειρησιακής αντίληψης είναι η ενεργοποίηση, κατά τα πρώτα λεπτά της επιχείρησης, των **εκρηκτικών που έχουν προτοποθετηθεί στις στρατιωτικές εγκαταστάσεις των νησιών**. Αν και το στοιχείο αυτό μπορεί εκ πρώτης όψεως να φαίνεται ασυνήθιστο, οι πόλεμοι των τελευταίων δύο ετών δείχνουν ότι η συγκαλυμμένη προτοποθέτηση έχει καταστεί αναπόσπαστο μέρος της εναρκτήριας φάσης του σύγχρονου πολέμου. Η χρήση από το Ισραήλ τον Σεπτέμβριο του 2024, εναντίον της Χεζμπολάχ, συσκευών επικοινωνίας με εκρηκτικό φορτίο που είχαν διεισδύσει στην αλυσίδα εφοδιασμού, το πλήγμα της Ουκρανίας τον Ιούνιο του 2025 σε στρατηγικά βομβαρδιστικά με μη επανδρωμένα αεροσκάφη που είχαν μεταφερθεί εκ των προτέρων βαθιά μέσα στη Ρωσία (Επιχείρηση Ιστός της Αράχνης) και η στόχευση από το Ισραήλ, τον ίδιο μήνα, συστοιχιών αεράμυνας με στοιχεία που είχε προτοποθετήσει μέσα στο Ιράν αποτελούν τα πιο εντυπωσιακά παραδείγματα της προσέγγισης αυτής.

Για το μοντέλο σεναρίων, το στοιχείο αυτό έχει τρεις λειτουργίες. Πρώτον, φέρνοντας τον χρόνο αντίδρασης της άμυνας των νησιών κοντά στο μηδέν, εξασφαλίζει ότι τα συστήματα αεράμυνας τίθενται εκτός μάχης στο πρώτο κύμα και πολλαπλασιάζει την αποτελεσματικότητα της επίθεσης κορεσμού. Δεύτερον, δεδομένου ότι σημαντικό μέρος των στρατιωτικών εγκαταστάσεων στα νησιά θεωρείται ότι βρίσκεται κοντά σε κατοικημένες περιοχές, η καταστροφή από μέσα και σημειακά ενέχει τη δυνατότητα **μείωσης του κινδύνου απωλειών αμάχων**, μειώνοντας την ανάγκη για βαρύ πυροβολικό και πυραυλικά πυρά. Αυτό είναι και ένα εργαλείο που καθιστά στρατιωτικά εφαρμόσιμη την αρχή της έκθεσης ότι «ο πληθυσμός των νησιών δεν βλάπτεται ποτέ». Τρίτον, δημιουργώντας στη δομή διοίκησης της Ελλάδας την αντίληψη ότι έχει «διεισδύσει κάποιος από μέσα», επιταχύνει την ψυχολογική κατάρρευση. Από την άλλη πλευρά, ο καθοριστικός κίνδυνος του στοιχείου βρίσκεται στη φάση προετοιμασίας. Συγκεκριμένα, επειδή σε καιρό ειρήνης απαιτεί συγκαλυμμένη

δραστηριότητα στο έδαφος άλλου κράτους, η αποκάλυψή του θα συνιστούσε από μόνη της casus belli για την Ελλάδα και θα έπληττε σοβαρά την αφήγηση νόμιμης άμυνας της Τουρκίας. Γι' αυτό το μοντέλο εκτιμά ότι είναι πολιτικά και νομικά υποστηρίξιμο η ικανότητα αυτή να τίθεται σε λειτουργία μόνο μετά την πρώτη επίθεση της άλλης πλευράς, και ότι αυτό βρίσκεται σε πλήρη αρμονία με την αρχή του «να μην είναι η Τουρκία ο πρώτος που πλήττει» που προτείνεται στο Κεφάλαιο XVII.

Η αξιολόγηση αυτή οδηγεί σε σαφές συμπέρασμα ως προς την εσωτερική συνοχή του Σ3: **όλες οι γραμμές της επιχείρησης είναι στρατιωτικά εφικτές και, σε έναν πόλεμο που θα ξεκινήσει η Ελλάδα, η Τουρκία έχει την ικανότητα να ανακτήσει τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, την Κύπρο και τη Δυτική Θράκη ταυτόχρονα και πλήρως σε σύντομο χρονικό διάστημα.** Ο κίνδυνος η χερσαία επιχείρηση να μετατραπεί σε σύγκρουση Τουρκίας–ΕΕ δεν πρέπει, αναμφίβολα, να παραβλέπεται. Ωστόσο ο κίνδυνος αυτός μειώνεται σημαντικά στο κατασκεύασμα του Σ3, όπου πληρούνται από κοινού δύο όροι. Πρώτον, το ότι η πρώτη επίθεση προέρχεται από την Ελλάδα τοποθετεί την επιχείρηση της Τουρκίας στο έδαφος της νόμιμης άμυνας και αποδυναμώνει την πολιτική δύναμη του άρθρου 42 παρ. 7 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Δεύτερον, όπως τίθεται στο Κεφάλαιο VII, η αδυναμία των ΗΠΑ να εμπλακούν σε θερμή σύγκρουση και η απουσία κοινού στρατού της ΕΕ εμποδίζουν τη στρατιωτική υποστήριξη που προσδοκά η Ελλάδα να μεταφραστεί στο πεδίο. Το πώς θα μετατραπούν οι περιοχές που τίθενται υπό έλεγχο σε αντάλλαγμα στο τραπέζι εξετάζεται στο Κεφάλαιο XV.

Μπορεί να αναμένεται ότι τα ελληνικά αεροπορικά στοιχεία, τις πρώτες ώρες, θα φτάσουν έως τη γραμμή της υφαλοκρηπίδας και θα στοχεύσουν παράκτιες βάσεις όπως το Gölcük, το Aksaz και η Φώκαια (Foça) με πυρομαχικά αέρος-εδάφους μεγάλου βεληνεκούς (SCALP κ.ά.). Βέβαια, εκτιμάται επίσης ότι τα στοιχεία αυτά δεν θα μπορέσουν να πλησιάσουν τις τουρκικές ακτές περισσότερο από 250 χλμ. Αν και η ικανότητα αυτή δείχνει ότι το Σ3 δεν θα ήταν εντελώς χωρίς κόστος για την Τουρκία, η πολυεπίπεδη δομή του Ατσάλινου Θόλου, το βεληνεκές του SİPER και η αριθμητική υπεροχή της τουρκικής αεροπορικής ισχύος θα κρατήσουν το κόστος αυτό περιορισμένο. Η Ελλάδα, εφόσον δεν θα μπορεί να αναπληρώσει τα πυρομαχικά μεγάλου βεληνεκούς που χρησιμοποίησε στο πρώτο κύμα, θα στερείται σε μεγάλο βαθμό την ικανότητα να πραγματοποιήσει δεύτερο κύμα.

XIII.IV. Σ4 — Παρατεινόμενος και Διεθνοποιημένος Πόλεμος

Αν στο Σ3 δεν επιτευχθεί κατάπαυση του πυρός εντός 3–7 ημερών, η σύγκρουση μπορεί να εξελιχθεί σε Σ4. Στο σενάριο αυτό η Ελλάδα θα ενεργοποιήσει το άρθρο 42 παρ. 7 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Συνεπώς, η Γαλλία θα προβεί σε διπλωματικές και περιορισμένες στρατιωτικές χειρονομίες δυνάμει της διμερούς συμφωνίας και θα τεθούν στην ατζέντα ένα πακέτο κυρώσεων της ΕΕ και η αναστολή της Τελωνειακής Ένωσης.

Οι ΗΠΑ, για τους λόγους που εξηγούνται στο Κεφάλαιο VII, δεν θα εμπλακούν στρατιωτικά και θα επιχειρήσουν να ασκήσουν πίεση μέσω αδειών εξαγωγής όπλων και χρηματοοικονομικών εργαλείων. Η Τουρκία θα μπορέσει να διατηρήσει στρατιωτικά τον πόλεμο πολύ περισσότερο από την Ελλάδα, ενώ η Ελλάδα δεν θα μπορέσει να σηκώσει έναν πόλεμο που ξεπερνά τις εβδομάδες ως προς τα πυρομαχικά, τα καύσιμα και τη χρηματοδότηση. Ωστόσο το οικονομικό κόστος και η διπλωματική πίεση θα είναι κίνδυνοι που θα πρέπει να διαχειριστεί και η Τουρκία σε έναν παρατεινόμενο πόλεμο.

Στο παγκόσμιο κλίμα έντασης (Κεφάλαιο VI), το σενάριο αυτό θα συνεπάγεται και τον κίνδυνο **εξέλιξης σε περιφερειακό ή διεθνή πόλεμο**, συνδεόμενο, μέσω των εφοδιαστικών κόμβων της Ανατολικής Μεσογείου, με τις συγκρούσεις Ρωσίας–ΝΑΤΟ και Μέσης Ανατολής. Εν ολίγοις, στο Σ4 καθοριστική είναι η έγκαιρη και ορθή μεταφορά της υπεροχής στο πεδίο στο τραπέζι. Το να μην χαθεί στο τραπέζι ό,τι κερδήθηκε στο πεδίο εξαρτάται από τον εκ των προτέρων σχεδιασμό της τάξης πραγμάτων μετά τον πόλεμο.

XIV. Διεθνής Αντίδραση και Δυναμική της Κατάπαυσης του Πυρός

Σε μια ενδεχόμενη σύγκρουση υπάρχουν τρεις βασικές μεταβλητές που θα καθορίσουν την κατεύθυνση και την ένταση της διεθνούς αντίδρασης. Αυτές είναι: ποιος πυροβόλησε πρώτος, σε ποια γεωγραφία εξαπλώνεται η σύγκρουση και οι δικές τους στρατηγικές προτεραιότητες των μεγάλων δυνάμεων. Υπό το φως των μεταβλητών αυτών, οι αναμενόμενες αντιδράσεις παρατίθενται παρακάτω:

- **Το άρθρο 5 του ΝΑΤΟ δεν λειτουργεί σε σύγκρουση εντός της συμμαχίας:** Το ΝΑΤΟ δεν μπορεί θεσμικά να υπερασπιστεί κανένα από τα μέρη· το πολύ-πολύ λειτουργεί ως πλατφόρμα διαβουλεύσεων που προσπαθεί να διαχωρίσει τα μέρη (Κεφάλαιο VII).
- **Το άρθρο 42 παρ. 7 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση** επιβάλλει στα κράτη-μέλη υποχρέωση συνδρομής προς το μέλος που δέχεται ένοπλη επίθεση «με όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους». Ωστόσο το ίδιο άρθρο ορίζει ρητά ότι η υποχρέωση αυτή δεν θίγει την ειδική φύση της πολιτικής ασφαλείας και άμυνας ορισμένων κρατών-μελών ούτε τις δεσμεύσεις τους προς το ΝΑΤΟ. Η απουσία κοινού στρατού της ΕΕ έχει ως αποτέλεσμα το άρθρο, στην πράξη, να μετατρέπεται σε πολιτική και οικονομική και όχι στρατιωτική αλληλεγγύη. Επιπλέον, σε ένα σενάριο όπου η Ελλάδα πραγματοποιεί την πρώτη επίθεση, η πολιτική δύναμη του άρθρου αυτού θα αποδυναμωθεί επίσης σημαντικά.
- **Το ποιος πυροβόλησε πρώτος** είναι η κύρια μεταβλητή που καθορίζει τη στάση των δυτικών πρωτευουσών. Μεταξύ ενός σεναρίου όπου η Τουρκία ανταποκρίνεται σε ελληνική επίθεση υπό ισραηλινή καθοδήγηση και ενός σεναρίου όπου η Τουρκία πραγματοποιεί την πρώτη επίθεση, υπάρχει βαθύ χάσμα ως προς τη διεθνή αντίληψη και τη νομική νομιμοποίηση.
- **Οι ΗΠΑ**, ως αποτέλεσμα του στρατηγικού ανταγωνισμού με την Κίνα και της στρατηγικής μείωσης του βάρους τους στην Ευρώπη, δεν θα εμπλακούν σε θερμή σύγκρουση με την Τουρκία και θα στραφούν στη διαμεσολάβηση από τις πρώτες ώρες (Κεφάλαιο VII).
- **Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ** θα καλέσει σε κατάπαυση του πυρός. Η στάση της Ρωσίας και της Κίνας θα διαμορφωθεί ανάλογα με το αν τα Στενά και το εμπόριο στο Αιγαίο θα παραμείνουν ανοικτά.
- **Περιφερειακή υποστήριξη:** Μπορεί να αναμένεται διπλωματική υποστήριξη από το Αζερμπαϊτζάν, τον Οργανισμό Τουρκογενών Κρατών, τη Λιβύη (Τρίπολη) και το Κατάρ. Η στάση της Σαουδικής Αραβίας και του Πακιστάν εξαρτάται, λόγω της Αμυντικής Συμφωνίας της Μέκκας, από το ποιος ξεκίνησε τη σύγκρουση: σε ένα σενάριο όπου η

Τουρκία δέχεται ένοπλη επίθεση, η ρήτρα συλλογικής άμυνας θα ανοίξει την πόρτα σε πολιτική και ακόμη και στρατιωτική υποστήριξη. Είναι πιθανό ότι το Ισραήλ θα υποστηρίξει την Ελλάδα «από κάθε άποψη» —με πληροφορίες, ηλεκτρονικό πόλεμο, πυρομαχικά αεράμυνας και ενίσχυση διοίκησης και ελέγχου—, ενώ η Αίγυπτος είναι πιθανό να απευθύνει επείγουσα έκκληση για ειρήνη και προς τις δύο πλευρές.

- **Ο παράγοντας Ισραήλ και ο πόλεμος απόδοσης ευθύνης (attribution):** Σύμφωνα με τη θέση που τίθεται στο Κεφάλαιο IV, ο πόλεμος αφηγήσεων για την έναρξη της σύγκρουσης θα είναι τουλάχιστον εξίσου καθοριστικός με τη σύγκρουση στο πεδίο. Η γρήγορη και πειστική αποκάλυψη του ποιος έκανε μια δολιοφθορά ή ενέργεια ψευδούς σημαίας με αδιευκρίνιστο δράστη θα μπορούσε να αλλάξει τη στάση των δυτικών πρωτευουσών μέσα σε ώρες. Στο πλαίσιο αυτό, η πιθανότερη αρχιτεκτονική κατάπαυσης του πυρός είναι διαπραγματεύσεις που θα ξεκινήσουν υπό την ηγεσία των ΗΠΑ και της ΕΕ (ιδίως της Γερμανίας), με θεσμική υποστήριξη του ΝΑΤΟ, σε ουδέτερο έδαφος όπως η Ελβετία (Γενεύη).

Καθοριστική σε αυτές τις διαπραγματεύσεις είναι η ισορροπία που θα επιτύχει η Τουρκία μεταξύ της υπεροχής που έχει αποκτήσει στο πεδίο και της νομιμότητας των νομικών της θέσεων.

Επιπλέον όλων αυτών των σεναρίων, η ενεργή εμπλοκή του Ισραήλ στη διαδικασία θα μπορούσε να προετοιμάσει το έδαφος για τη μεταφορά του πολέμου μέσω της Συρίας έως το Ισραήλ και για τη συμμετοχή ως άμεσων μερών στον πόλεμο της Σαουδικής Αραβίας, του Πακιστάν και ίσως ακόμη και του Ιράκ, του Κατάρ και της Αιγύπτου. Επειδή η πιθανότητα αυτή είναι χαμηλή, δεν αναλύεται λεπτομερώς στην παρούσα έκθεση.

XV. Η Τάξη Πραγμάτων μετά τον Πόλεμο και η «Ισχύς στο Τραπέζι»

Ότι η τάξη πραγμάτων που θα εγκαθιδρυθεί στο τέλος του πολέμου πρέπει να σχεδιάζεται πριν από τον πόλεμο και ότι μια κυβέρνηση που επιστρέφει δωρεάν στο τραπέζι τα μέρη που κατέλαβε στον πόλεμο δεν μπορεί να αποκομίσει πολιτικό κέρδος, είναι από τις βασικές προτάσεις της στρατηγικής σκέψης από την εποχή του Clausewitz. Η πρόταση αυτή, διαβαζόμενη μαζί με τη θέση της ολοκληρωμένης απάντησης της έκθεσης, θέτει ένα κρίσιμο ερώτημα: σε ποιο αντάλλαγμα στο τραπέζι θα μετατραπεί η ικανότητα της Τουρκίας να ανακτήσει τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, την Κύπρο και τη Δυτική Θράκη;

Η απάντηση της έκθεσης στο ερώτημα αυτό είναι σαφής: **η ικανότητα και η νομιμότητα πρέπει να αλληλοσυμπληρώνονται.** Το αντάλλαγμα στο τραπέζι για κάθε περιοχή που τίθεται υπό έλεγχο πρέπει να έχει οριστεί εκ των προτέρων· ποια κέρδη είναι μόνιμος στόχος και ποια στοιχείο διαπραγμάτευσης πρέπει να καθοριστεί πριν ξεκινήσει ο πόλεμος. Έτσι κάθε ρύθμιση που θα γίνει στο τραπέζι θα εκδηλώνεται όχι ως «επιστροφή» αλλά ως μέρος μιας εκ των προτέρων σχεδιασμένης τάξης. Ο Πίνακας 11 παρουσιάζει τη διάκριση αυτή.

Πίνακας 11. Είδη κέρδους ως προς την ισχύ στο τραπέζι

Είδος κέρδους	Νομική υποστηριξιμότητα	Μονιμότητα στο τραπέζι	Αξιολόγηση
Εκκαθάριση της στρατιωτικής παρουσίας στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου και επανίδρυση του αποστρατιωτικοποιημένου καθεστώτος υπό τουρκική εγγύηση (Λοζάνη/Παρίσι)	Υψηλή	Υψηλή	**Μόνιμος στόχος** — de facto και νομική επιβεβαίωση της νομικής θέσης της Τουρκίας
Δέσμευση για ολοκληρωμένη διαπραγμάτευση θαλάσσιων ζωνών δικαιοδοσίας (πακέτο που θα οδηγηθεί στο Διεθνές Δικαστήριο)	Υψηλή	Μέτρια-υψηλή	Έδαφος μακροπρόθεσμης λύσης
Παραμονή στην Τουρκία νησίδων αδιευκρίνιστης κυριαρχίας	Μέτρια	Μέτρια	Περιορισμένο αλλά με υψηλή συμβολική αξία
Αναγνώριση του δικαιώματος διαβούλευσης της Τουρκίας σε έργα όπως το GSI	Μέτρια	Μέτρια	Κρίσιμο για την ενεργειακή διπλωματία
De facto και νομική καταχώριση λύσης δύο κρατών στην Κύπρο	Υψηλή (σε περίπτωση ελληνικού πρώτου πλήγματος)	Υψηλή	**Μόνιμος στόχος** — τερματισμός, υπέρ της Τουρκίας, της αβεβαιότητας που διαρκεί από το 1974
De facto έλεγχος στη Δυτική Θράκη	Μέτρια (εξαρτάται από την πηγή της πρώτης επίθεσης)	Στοιχείο διαπραγμάτευσης	Το ισχυρότερο χαρτί που μπορεί να φερθεί στο τραπέζι ως αντάλλαγμα για τη διεθνή εγγύηση των δικαιωμάτων της τουρκικής μειονότητας της Δυτικής Θράκης που απορρέουν από τη Λοζάνη και για ένα ολοκληρωμένο πακέτο ζωνών δικαιοδοσίας στο Αιγαίο

TESPAM

Σχήμα 7. Τοποθέτηση των ειδών κέρδους ως προς την ισχύ στο τραπέζι

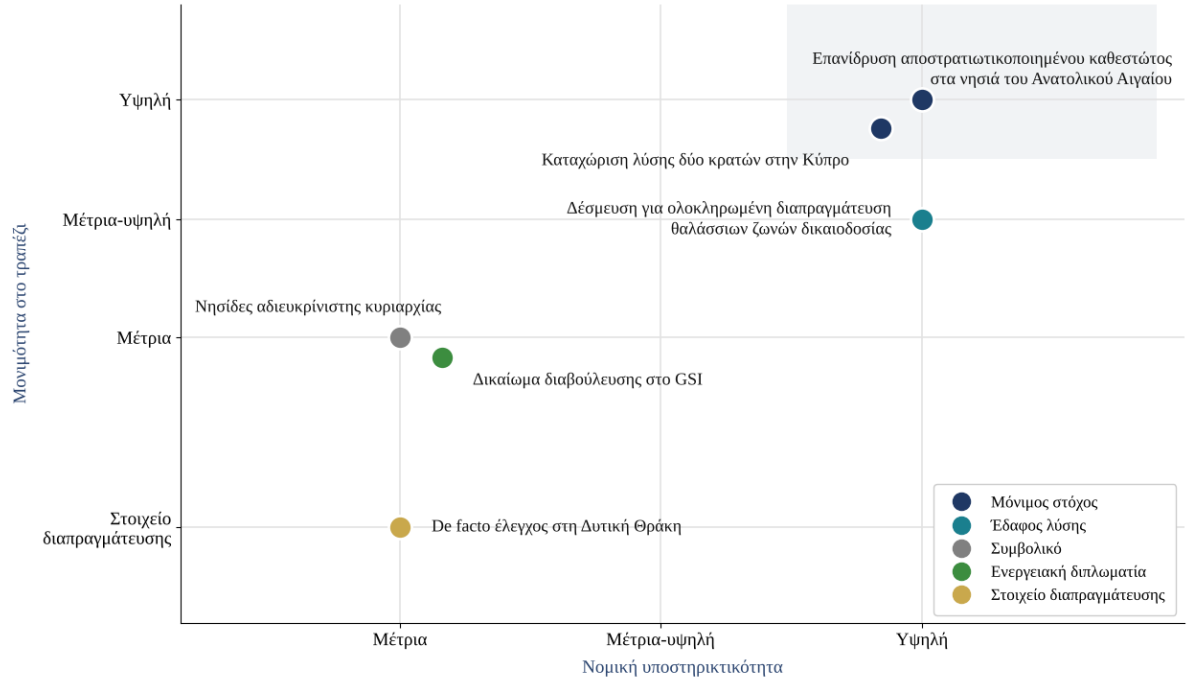

Πηγή: Καταρτίστηκε από την TESPAM με βάση τον Πίνακα 11.

Υπό αυτή την έννοια, **η ισχύς στο τραπέζι προκύπτει από τον συνδυασμό δύο στοιχείων: μιας ικανότητας να πάρεις τα πάντα στο πεδίο και ενός κρατικού νου που χρησιμοποιεί την ικανότητα αυτή για μια νόμιμη, προβλέψιμη και εκ των προτέρων σχεδιασμένη τάξη!**

Μια Τουρκία που δεν ξεκινά τον πόλεμο, αλλά, αν ξεκινήσει, εγκαθιδρύει γρήγορα καθοριστική υπεροχή στη θάλασσα, στον αέρα και στην ξηρά, δεν θίγει αμάχους και διεθνείς υποδομές και δηλώνει ανοικτά τις νομικές της θέσεις σε κάθε στάδιο, θα καθίσει στο τραπέζι όχι μόνο ως ισχυρό μέρος αλλά και ως μέρος που έχει δίκιο.

Από την άλλη πλευρά, στο πλαίσιο των σχετικών διαπραγματεύσεων:

- Η μη επιστροφή ορισμένων πρώην τουρκικών οικισμών που παραμένουν στην πλευρά των Ελληνοκυπρίων στο νησί της Κύπρου,
- Η μη επιστροφή κανενός νησιού που ανακτήθηκε με πρόφαση τον εξοπλισμό,
- Η εγκαθίδρυση μόνιμης κυριαρχίας στην περιοχή με πρόφαση παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Δυτική Θράκη μπορεί επίσης να είναι εφικτή.

XVI. Μια Στρατηγική Ανάγνωση για την Ελληνική Κοινή Γνώμη: Η Ορθολογικότητα της Μείωσης της Έντασης

Η εικόνα που παρουσιάζει η παρούσα έκθεση αφορά περισσότερο απ' όλους την ελληνική κοινωνία. Διότι το τίμημα ενός ενδεχόμενου πολέμου δεν θα το πληρώσει ούτε το Ισραήλ, ούτε οι ΗΠΑ, ούτε η Γαλλία. Το τίμημα αυτό θα το πληρώσουν οι οικογένειες που ζουν στα νησιά, οι κοινότητες στη Δυτική Θράκη και στην Κύπρο, η ελληνική οικονομία κάτω από το βάρος του χρέους και η ελληνική νεολαία, της οποίας το μέλλον θα καταστεί αβέβαιο. Γι' αυτό το κεφάλαιο αυτό της έκθεσης έχει τον χαρακτήρα μιας στρατηγικής ανάγνωσης που απευθύνεται απευθείας στην ελληνική κοινή γνώμη.

Η ελληνική κοινωνία έχει μπροστά της μια σαφή και ορθολογική επιλογή:

- **Ορθή ανάγνωση της στρατιωτικής πραγματικότητας:** Η στρατιωτική, βιομηχανική και οικονομική ασυμμετρία μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας είναι σε τέτοια κλίμακα που δεν μπορεί να κλείσει με κανένα σύστημα που θα αγοραστεί (Κεφάλαια IX και X). Οι αφηγήσεις που προσπαθούν να πείσουν την ελληνική κοινή γνώμη με σενάρια «προληπτικού πλήγματος» αντίθετα προς την πραγματικότητα αυτή δεν προστατεύουν τον ελληνικό λαό· αντιθέτως, τον σέρνουν σε έναν κίνδυνο που δεν μπορεί να αποκατασταθεί.
- **Να αναρωτηθεί κανείς τίνος είναι ο πόλεμος:** Ο υπολογισμός του Ισραήλ για αποδυνάμωση της Τουρκίας, που εγκαταστάθηκε στην ελληνική αρχιτεκτονική διοίκησης και ελέγχου μέσω της Ασπίδας του Αχιλλέα, δεν συμπίπτει με τα εθνικά συμφέροντα της Ελλάδας. Ο ελληνικός λαός έχει το δικαίωμα και την ευθύνη να αντιταχθεί στη χρήση της γης και της νεολαίας του για τους στρατηγικούς υπολογισμούς ενός τρίτου κράτους.
- **Ρεαλιστική αξιολόγηση των προσδοκιών από τους συμμάχους:** Δεν είναι δυνατόν οι ΗΠΑ, όσο διαρκεί ο ανταγωνισμός με την Κίνα, να εμπλακούν σε θερμή σύγκρουση με την Τουρκία. Η ΕΕ δεν έχει κοινό στρατό. Η Γαλλία, από την πλευρά της, οικοδομεί εταιρική σχέση στην αμυντική βιομηχανία με την Τουρκία (Κεφάλαια III και VII). Δεν υπάρχει δύναμη που θα σταθεί στρατιωτικά στο πλευρό της Ελλάδας σε στιγμή κρίσης.
- **Κατανόηση του χρονισμού:** Η επίδραση της κοινωνικής πίεσης στην κυβέρνηση είναι στο υψηλότερο επίπεδο πριν από την πρώτη βολή (Κεφάλαιο XI). Είναι ουσιώδες το αίτημα για μείωση της έντασης να διατυπωθεί πριν από την κρίση, δηλαδή σήμερα. Στο πλαίσιο αυτό, το να ασκήσει η ελληνική κοινή γνώμη —μέσω οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, του επιχειρηματικού κόσμου, της ακαδημαϊκής κοινότητας, των μέσων ενημέρωσης και ιδίως των νησιωτικών κοινοτήτων, των οποίων η καθημερινότητα είναι αλληλένδετη με την Τουρκία— πίεση στην κυβέρνησή της προς την εξής κατεύθυνση αποτελεί τον πιο ρεαλιστικό τρόπο για να εξασφαλίσει η Ελλάδα το δικό της μέλλον:
- Επιστροφή στο αποστρατιωτικοποιημένο καθεστώς των νησιών·

- Εγκατάλειψη μονομερών βημάτων με χαρακτήρα casus belli, όπως τα 12 μίλια·
- Περιορισμός του στρατιωτικού άξονα που έχει δημιουργηθεί με το Ισραήλ και στοχεύει την Τουρκία·
- Διαπραγμάτευση των διαφορών στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο ως ολοκληρωμένου πακέτου, με καλή πίστη και άμεσο διάλογο. Αναμφίβολα, δεν υπάρχει καμία έχθρα μεταξύ του τουρκικού έθνους και του ελληνικού λαού, ο οποίος έζησε σχεδόν 600 χρόνια ειρηνικά υπό οθωμανική διοίκηση.

Οι δύο όχθες του Αιγαίου μοιράζονται εδώ και αιώνες, κάτω από την οθωμανική στέγη, την ίδια θάλασσα, το ίδιο εμπόριο, το ίδιο τραπέζι και την ίδια μοίρα.

Η ισχυρότερη ασπίδα απέναντι στους υπολογισμούς όσων θέλουν να μετατρέψουν αυτή την κοινή κληρονομιά σε ερείπια ενός πολέμου θα είναι η ψυχραιμία της ελληνικής κοινωνίας.

XVII. Αξιολόγηση και Προτάσεις Πολιτικής

XVII.I. Αποτροπή και Ετοιμότητα

- **Η ασυμμετρία πρέπει να διατηρηθεί και να εμβαθυνθεί.** Η σχετική ισχύς της Τουρκίας αυξάνεται με την πάροδο του χρόνου· συνεπώς δεν υπάρχει ανάγκη για προληπτικό πόλεμο. Η επέκταση του Ατσάλινου Θόλου σε ολόκληρη τη χώρα, η επιτάχυνση της μαζικής παραγωγής των Tayfun και SİPER, η τήρηση του χρονοδιαγράμματος των προγραμμάτων KAAN, Kızılelma και MUGEM και η ιεράρχηση των εγχώριων προγραμμάτων κινητήρων θα διευρύνουν περαιτέρω τη διαφορά έως το 2029, έτος ολοκλήρωσης της Ασπίδας του Αχιλλέα.
- **Η αποτρεπτική ικανότητα πρέπει να καταστεί ορατή.** Η κοινή επιχειρησιακή ικανότητα, τα μη επανδρωμένα συστήματα και η ικανότητα βαθέος πλήγματος των Τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων πρέπει να κοινοποιούνται τακτικά στην κοινή γνώμη μέσω ασκήσεων, δοκιμαστικών βολών και αμυντικών εκθέσεων. Η αποτροπή θα λειτουργεί μόνο όταν είναι μια ικανότητα που μπορεί να διαβαστεί σωστά από την άλλη πλευρά.
- **Οι κόκκινες γραμμές πρέπει να δηλώνονται σαφώς και με συνέπεια.** Η στάση για τα 12 μίλια, για τον εξοπλισμό των νησιών και για τις δραστηριότητες της Τουρκίας στην υφαλοκρηπίδα πρέπει να επαναλαμβάνεται με γλώσσα που δεν αφήνει αμφιβολίες αλλά και δεν τροφοδοτεί την κλιμάκωση· διότι, όπως έδειξε ο Fearon (1995), σημαντικό μέρος των πολέμων προέρχεται από την εσφαλμένη ανάγνωση της αποφασιστικότητας της άλλης πλευράς.
- **Η ικανότητα απόδοσης ευθύνης (attribution) πρέπει να ενισχυθεί.** Μια ικανότητα πληροφοριών-επιτήρησης-αναγνώρισης και ιατροδικαστικής διερεύνησης που θα μπορεί να αποκαλύπτει μέσα σε ώρες τους δράστες υποθαλάσσιων και επιφανειακών περιστατικών στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο είναι η αποτελεσματικότερη άμυνα απέναντι στις προβοκάτσιες τρίτων· η στρατηγική της αποδυνάμωσης δι’ αντιπροσώπου μπορεί να τραφεί μόνο από την αβεβαιότητα.
- **Η αρχή του να μην είναι η Τουρκία ο πρώτος που πλήττει πρέπει να υιοθετηθεί ως στρατηγικό δόγμα.** Η αρχή αυτή δεν θα περιορίσει τις επιχειρησιακές ικανότητες της Τουρκίας· αντιθέτως, θα εξασφαλίσει ότι όλες οι ικανότητες που έχουν προετοιμαστεί εκ των προτέρων —συμπεριλαμβανομένων των προδιατεταγμένων στοιχείων— τίθενται σε λειτουργία με πλήρη νομιμότητα μετά την πρώτη επίθεση της άλλης πλευράς, και θα ματαιώσει την αφήγηση της «επιθετικής Τουρκίας» που επιθυμεί το Ισραήλ.
- **Η προστασία των κρίσιμων υποδομών** είναι σημαντική. Στρατηγικά στοιχεία όπως ο TANAP, ο TürkAkım (TurkStream), οι σταθμοί LNG/FSRU, οι εγκαταστάσεις

αποθήκευσης και τα υποθαλάσσια καλώδια πρέπει να καταστούν προτεραιότητα στον σχεδιασμό της χερσαίας και ναυτικής αεράμυνας. Οι εγκαταστάσεις αυτές είναι ταυτόχρονα στόχοι υψηλής αξίας και η βασική πηγή της ισχύος της Τουρκίας σε καιρό ειρήνης.

XVII.II. Διαχείριση Κρίσεων

Στο πλαίσιο της διαχείρισης κρίσεων είναι σημαντικό να δοθεί προσοχή στα ακόλουθα και να σχεδιαστούν οι σχετικές προετοιμασίες:

- **Πρέπει να δημιουργηθεί θεσμικός μηχανισμός συντονισμού για τις «χρυσές ώρες».** Στο πλαίσιο αυτό, σε επίπεδο Γενικού Επιτελείου και Υπουργείου Εξωτερικών πρέπει να εγκατασταθούν θερμές γραμμές που λειτουργούν σε 24ωρη βάση, 7 ημέρες την εβδομάδα, με τους Έλληνες συνομιλητές και με το ΝΑΤΟ, και να σχεδιαστεί ένα πρωτόκολλο πολιτικής απόφασης που θα εφαρμόζεται τις πρώτες 6–12 ώρες μετά από ένα περιστατικό στη βαθμίδα 5.
- **Οι κανόνες εμπλοκής πρέπει να εσωτερικευθούν από όλες τις μονάδες.** Δηλαδή, ισορροπημένοι κανόνες που θα εμπόδιζαν την έναρξη ενός στρατηγικού πολέμου από την ακαριαία απόφαση ενός διοικητή στο πεδίο, χωρίς όμως να περιορίζουν το δικαίωμα νόμιμης άμυνας, πρέπει να γίνουν κατανοητοί από όλο το στρατιωτικό προσωπικό.
- **Η προετοιμασία της αφήγησης και ο σχεδιασμός της επικοινωνίας πρέπει να ενισχυθούν.** Πρέπει να πραγματοποιηθεί εντατική εργασία ώστε οι νομικές θέσεις της Τουρκίας (Λοζάνη, Παρίσι, αρχή της επιείκειας) να μεταφέρονται στη διεθνή κοινή γνώμη με κατανοητό τρόπο πριν από την κρίση και όχι τη στιγμή της κρίσης.

XVII.III. Διπλωματία και Ενέργεια

Ως προς τη διπλωματία και την ενέργεια πρέπει να δοθεί προσοχή στα ακόλουθα βήματα. Στο πλαίσιο αυτό:

- **Ο στρατηγικός διάλογος με την Ουάσιγκτον** πρέπει να ενισχυθεί. Το τι θα προσέφερε σε Πεκίνο και Μόσχα, στον ανταγωνισμό των ΗΠΑ με την Κίνα, ένας υπό ισραηλινή καθοδήγηση τουρκοελληνικός πόλεμος πρέπει να μεταφερθεί στους αμερικανούς υπεύθυνους λήψης αποφάσεων με σαφή και συστηματικό τρόπο.
- **Η προσέγγιση με τη Γαλλία** πρέπει να συνεχιστεί. Πρέπει ωστόσο να λαμβάνεται ρεαλιστικά υπόψη ότι αυτή δεν αίρει τις νομικές υποχρεώσεις της Γαλλίας απέναντι στην Ελλάδα.
- **Σε έργα όπως το GSI** πρέπει να εξεταστεί ο τύπος «διαβούλευση και εταιρική σχέση» αντί για «de facto παρεμπόδιση». Δεν πρέπει να λησμονείται ότι η συμμετοχή της Τουρκίας στο περιφερειακό εμπόριο ηλεκτρικής ενέργειας, με αντάλλαγμα την

αναγνώριση των δικαιωμάτων της επί της διαδρομής, μπορεί να μετατρέψει τον ανταγωνισμό μηδενικού αθροίσματος σε ενεργειακή διπλωματία θετικού αθροίσματος.

- **Ο χρονισμός και η γλώσσα του Νόμου της Γαλάζιας Πατρίδας (Mavi Vatan)** πρέπει να διαχειριστούν προσεκτικά. Η έναρξη ισχύος του νόμου δεν πρέπει να συμπέσει με το εκλογικό ημερολόγιο της Ελλάδας για το 2027· το μήνυμα ότι στο Αιγαίο διατηρούνται τα 6 μίλια και ότι ο νόμος αποτελεί έδαφος διαπραγμάτευσης πρέπει να μεταβιβαστεί στις δυτικές πρωτεύουσες εκ των προτέρων και με σαφήνεια. Έτσι θα μπορέσει να περιοριστεί η διεθνής νομιμότητα της αντίπαλης κίνησης των 12 μιλίων από την Αθήνα.
- **Οι πολιτικές θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές και τα φυσικά πάρκα** πρέπει να χρησιμοποιούνται συστηματικά ως εργαλεία που συγκεκριμενοποιούν τις διεκδικήσεις της Τουρκίας στο Αιγαίο χωρίς να πέσει πυροβολισμός· η αρμοδιότητα για περιοχές ειδικού καθεστώτος που προβλέπει ο Νόμος της Γαλάζιας Πατρίδας πρέπει να ασκείται προς τον σκοπό αυτό.
- **Ο ρόλος του άξονα Ισραήλ–Ελλάδας–GKRY** στον εξοπλισμό των νησιών πρέπει να τεκμηριωθεί και να διατηρηθεί στην ημερήσια διάταξη σε διεθνείς νομικές πλατφόρμες —στον ΟΗΕ, στον ΟΑΣΕ και στο ΝΑΤΟ.
- **Τα άμεσα κανάλια επικοινωνίας με την ελληνική κοινωνία** πρέπει να αυξηθούν. Οι επαφές με νησιωτικές κοινότητες, επιχειρηματικό κόσμο, ακαδημαϊκή κοινότητα και κοινωνία των πολιτών θα καταστήσουν ορατό το κοινό συμφέρον των δύο λαών και θα συμβάλουν ώστε το αίτημα για μείωση της έντασης να αποκτήσει δύναμη εντός της Ελλάδας.
- **Η φήμη της Τουρκίας ως χώρας διέλευσης (και, μακροπρόθεσμα, ως ενεργειακού κόμβου)** πρέπει να προστατεύεται υπό κάθε συνθήκη. Η φήμη αυτή είναι στρατηγικό κεφάλαιο πιο διαρκές από οποιοδήποτε στρατιωτικό κέρδος.

XVIII. Συμπέρασμα

Η τουρκοελληνική διαφορά στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο είναι ένας ανταγωνισμός που εδώ και μισό αιώνα διαχειρίζεται στο όριο του πολέμου αλλά δεν έχει μετατραπεί ποτέ σε πόλεμο. Το μοντέλο που παρουσιάζει η παρούσα έκθεση δείχνει ότι η ισορροπία αυτή γίνεται εύθραυστη την περίοδο 2026–2030 εξαιτίας τριών παραγόντων: (i) της εγκατάστασης του Ισραήλ στην ελληνική αμυντική αρχιτεκτονική μέσω της Ασπίδας του Αχιλλέα, (ii) του πολλαπλασιασμού των κινήσεων «σιωπηρής κυριαρχίας» όπως το GSI, τα θαλάσσια πάρκα και ο χωροταξικός σχεδιασμός και (iii) του τρόπου με τον οποίο τα εκλογικά ημερολόγια των δύο χωρών αυξάνουν την πίεση της εσωτερικής κοινής γνώμης.

Η πρώτη βασική πρόταση της έκθεσης είναι ότι η στρατιωτική, τεχνολογική και βιομηχανική ασυμμετρία μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας είναι προφανής και διαρκής. Με τη γεωγραφία, τη μάζα, τα μη επανδρωμένα συστήματα, το βαθύ πλήγμα, τον ηλεκτρονικό πόλεμο, την πολεμική εμπειρία και μια αμυντική βιομηχανία που ενισχύεται κάθε χρόνο με ποσοστό εγχώριας συμμετοχής άνω του 80%, η Τουρκία έχει μεταβεί σε θέση που δεν μπορεί να εξισορροπηθεί με κανένα σύστημα που θα αγόραζε η Ελλάδα. Σε έναν πόλεμο που θα μπορούσε να εκκινηθεί υπό ισραηλινή καθοδήγηση, η Τουρκία έχει την ικανότητα να καταρρακώσει σε σύντομο χρόνο τη στρατιωτική ικανότητα του ελληνικού στρατού και να ανακτήσει πλήρως τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, την Κύπρο και τη Δυτική Θράκη με ταυτόχρονη επιχείρηση. Το ότι οι ΗΠΑ δεν μπορούν να εμπλακούν σε θερμή σύγκρουση με την Τουρκία όσο συνεχίζεται ο στρατηγικός τους ανταγωνισμός με την Κίνα και το ότι το ΝΑΤΟ θα καταστεί ανίκανο να λειτουργήσει σε πόλεμο εντός της συμμαχίας ακυρώνουν τις πιο βασικές στρατηγικές παραδοχές της Ελλάδας.

Η δεύτερη βασική πρόταση της έκθεσης είναι ότι η ισορροπία αυτή δεν διαμορφώνεται πλέον μόνο μεταξύ Αθήνας και Άγκυρας. Μια Τουρκία που ενισχύει το εσωτερικό της μέτωπο με τη διαδικασία «Τουρκία χωρίς τρομοκρατία», έχει θέσει σε μεγάλο βαθμό σε τροχιά επίλυσης τα προβλήματά της στην Ανατολή και στη Νοτιοανατολή, αυξάνει την επιρροή της στη Συρία και στο Ιράκ, συνάπτει δεσμό συλλογικής άμυνας με τη Σαουδική Αραβία και το Πακιστάν και ομαλοποιεί τις σχέσεις της με την Αρμενία, είναι για το Ισραήλ ένας παράγοντας που, με την πάροδο του χρόνου, γίνεται όλο και πιο δύσκολο να εξισορροπηθεί. Γι’ αυτό, από την πλευρά του Ισραήλ, η αποδυνάμωση της Τουρκίας μέσω του πολέμου της με κάποιο άλλο στοιχείο —και, ως πιο πρόσφορο υποψήφιο, με την Ελλάδα— γίνεται η τελευταία και πιο ελκυστική επιλογή που απομένει. Το Ισραήλ, εγκατεστημένο στην ελληνική αρχιτεκτονική διοίκησης και ελέγχου μέσω της Ασπίδας του Αχιλλέα, ο συντονισμός στον παράνομο εξοπλισμό των νησιών, καθώς και τα ελληνικά σενάρια προληπτικού πλήγματος που στερούνται εσωτερικής συνοχής και αντανακλούν τον ισραηλινό επιχειρησιακό σχεδιασμό, αποτελούν ενδείξεις της θέσης αυτής. Σε μια εποχή κλιμάκωσης της έντασης μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων σε παγκόσμια κλίμακα, η διπλή

σκανδάλη που σχηματίζουν ο Νόμος της Γαλάζιας Πατρίδας και το σενάριο των 12 μιλίων της Ελλάδας έχει τον χαρακτήρα σπίθας που θα μπορούσε να μεταφέρει μια τοπική κρίση σε διεθνή πόλεμο.

Εντέλει, η βασική πρόταση της παρούσας έκθεσης είναι η εξής: **Η ισχυρότερη θέση της Τουρκίας στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο είναι να είναι ένα κράτος που όλοι γνωρίζουν ότι έχει την ικανότητα να κερδίσει τον πόλεμο, αλλά επιτυγχάνει τους στόχους του χωρίς να χρειαστεί να χρησιμοποιήσει την ικανότητα αυτή.** Εφόσον αυτό που επιθυμούν περισσότερο όσοι θέλουν να αποδυναμώσουν την Τουρκία είναι ο ίδιος ο πόλεμος, το να μην πέσει στην παγίδα αυτή —και, αν παρ' όλα αυτά επιδιωχθεί να παρασυρθεί, το να απαντήσει με όλη της την ικανότητα, χωρίς να είναι ο πρώτος που πλήττει και διατηρώντας τη νομιμότητά της— θα είναι η μεγαλύτερη στρατηγική επιτυχία της Τουρκίας την περίοδο αυτή. Εν κατακλείδι, το κλειδί της ειρήνης στο Αιγαίο βρίσκεται στην Αθήνα· και αυτός που θα γυρίσει το κλειδί είναι η ψυχραιμία της ελληνικής κοινωνίας, η οποία δεν θα παραδώσει το μέλλον της στους υπολογισμούς τρίτων.

Βιβλιογραφία

Biddle, S. (2004). *Military power: Explaining victory and defeat in modern battle.* Princeton University Press.

Ηνωμένα Έθνη. (1945). *Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών.* Σαν Φρανσίσκο.

Ηνωμένα Έθνη. (1982). *Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS).* Μοντέγκο Μπέι.

Ευρωπαϊκή Ένωση. (2007). *Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (όπως τροποποιήθηκε με τη Συνθήκη της Λισαβόνας), άρθρο 42 παρ. 7.*

Fearon, J. D. (1995). Rationalist explanations for war. *International Organization, 49* (3), 379–414.

Jervis, R. (1976). *Perception and misperception in international politics.* Princeton University Press.

Kahn, H. (1965). *On escalation: Metaphors and scenarios.* Praeger.

Συνθήκη Ειρήνης της Λοζάνης. (1923, 24 Ιουλίου).

Σύμβαση του Μοντρέ για το Καθεστώς των Στενών. (1936, 20 Ιουλίου).

Συνθήκη Ειρήνης με την Ιταλία (Παρίσι). (1947, 10 Φεβρουαρίου).

Schelling, T. C. (1966). *Arms and influence.* Yale University Press.

Schwartz, P. (1991). *The art of the long view.* Doubleday.

Nexans. (2026, 6 Ιανουαρίου). *Nexans statement on the Great Sea Interconnector (GSI) project* [Δελτίο Τύπου]. Παρίσι.

Reuters. (2026, 31 Αυγούστου). Israel signs $3.5 billion air defence deal with Greece.

Cyprus Mail. (2026, 28 Αυγούστου). Greece set to sign €3bn Achilles Shield air defence agreements with Israel.

Daily Sabah. (2026, 21 Αυγούστου). Türkiye taps 6.7 bcm of gas 6 years after Black Sea discovery.

Υπουργείο Ενέργειας και Φυσικών Πόρων της Δημοκρατίας της Τουρκίας. (2025). *Ολοκληρώθηκε η πρώτη φάση στο Κοίτασμα Αερίου Σακάρια* [Ανακοίνωση ειδήσεων].

To Vima. (2026). GSI: Unresolved Cyprus issue looms over October NAVTEX.

Ta Nea. (2026, 27 Σεπτεμβρίου). Το σενάριο των 24 ωρών μιας πιθανής κρίσης με την Τουρκία [Αναδημοσίευση από Gazete Oksijen].

Milliyet. (2025, 3 Αυγούστου). Δύο νέες θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές ανακηρύχθηκαν στο Αιγαίο και στη Μεσόγειο.

Milliyet. (2026, Μάιος). Νέος νόμος για τη Γαλάζια Πατρίδα: Η προϋπόθεση των 6 μιλίων στο Αιγαίο θα συνεχιστεί.

Milliyet. (2026, Σεπτέμβριος). Έγραψε ο ελληνικός Τύπος: Το σενάριο που φοβάται περισσότερο το Ισραήλ απέναντι στην Τουρκία [Αναδημοσίευση από Vima Orthodoxias].

Euronews Türkçe. (2026, 7 Αυγούστου). Πρόεδρος Ερντογάν: Η Συμφωνία της Μέκκας θα συμβάλει στη συνεργασία στην άμυνα και στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Sol Haber. (2026). Κίνηση ομαλοποίησης πριν από τις εκλογές στη γραμμή Τουρκίας–Αρμενίας.

Sözcü. (2025, Δεκέμβριος). Το τραπέζι της ειρήνης διαλύεται: Εκτιμήσεις κινδύνου 2026 των CFR, Chatham House και ICG.

Επιτροπή Εξέτασης του Αμυντικού Προϋπολογισμού και της Δομής Δυνάμεων του Ισραήλ [Επιτροπή Nagel]. (2025, Ιανουάριος). *Έκθεση*. Ιερουσαλήμ.

Υπουργείο Άμυνας των ΗΠΑ. (2026, Ιανουάριος). *National Defense Strategy*. Ουάσιγκτον, DC.

Λευκός Οίκος. (2025, Δεκέμβριος). *National Security Strategy of the United States of America*. Ουάσιγκτον, DC.

Al Jazeera. (2026, 25 Ιανουαρίου). Pentagon downplays China threat: What it means for US allies.

Βορειοατλαντική Συνθήκη. (1949, 4 Απριλίου). Ουάσιγκτον.

Defence Turkey. (2026). General assessment of the Turkish defense and aerospace industry in 2025 and targets for 2026.

Quwa. (2026). BAE Systems begins manufacturing Türkiye’s Eurofighter Typhoon fighters.

Protothema. (2026, 9 Σεπτεμβρίου). Turkey begins building 60,000-tonne aircraft carrier as Greece boosts navy.

Milliyet. (2025). Οι ακατάσχετοι πύραυλοι της Τουρκίας: Οι ομάδες κρούσης του Ατσάλινου Θόλου.

Politikam. (2026). Ο αμυντικός προϋπολογισμός του NATO για το 2026 ανακοινώθηκε: Πόσα δισεκατομμύρια δολάρια θα δαπανήσει η Τουρκία;

TESPAM

Κέντρο Έρευνας Ενεργειακών Στρατηγικών και Πολιτικών της Τουρκίας

Ινστιτούτο Kızılelma

info@tespam.org

© 2026 TESPAM. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.